FILM.SK

10 Sk/Kč

7/8

mesačník o filmovom dianí na Slovensku

2002

www.filmsk.sk

dvojčíslo

Pohľad späť podľa **Alberta Marenčina**

Filmové videnie podľa **Igora Luthera**

Princezná a bojovník

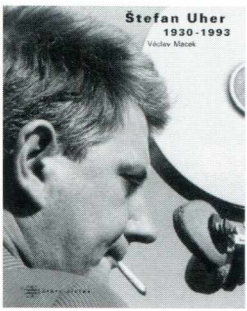
recenzia
Princezná a bojovník
V spálni

Výskum filmového diváka na Slovensku

Slovenský filmový ústav

Grösslingová 32, 811 09 Bratislava

Novinka z edičného oddelenia

Václav Macek: Štefan Uher 1930–1993

Tradične koncipovaná monografia, venovaná priekopníkovi poetiky československej novej vlny – Štefanovi Uhrovi je založená na proporčne vyváženej syntéze biografického pohľadu na jeho umelecký a tvorivý vývoj v kontexte sledovanej historickej epochy a súbežného analyticko-kritického zhodnotenia jednotlivých filmových diel. Základný text historiografickej monografie reflektuje Uhrovu životnú i filmársku dráhu od jej najdávnejších počiatkov až po posledný, už nezrealizovaný filmársky projekt – scenár rozprávky Trinásta komnata. Autor publikácie v nej sleduje nielen vrcholy Uhrovej tvorby (Slnko v sieti, Organ, Tri dcéry...), ale aj obdobia jeho tvorivej stagnácie, snaží sa postihnúť rovnako najzásadnejšie rysy filmárovho režijného rukopisu, ako i vplyvy spoločensko-politickej klímy, ktoré sa na jeho podobe z času na čas citeľne prejavili. Kontinuálny tok chronologicky koncipovaného textu autor v záujme spestrenia prerušuje krátkymi odbočkami: v troch uzavretých kapitolách svoju pozornosť venuje trom najvýznamnejším Uhrovým spolupracovníkom – Stanislavovi Szomolányimu, Alfonzovi Bednárovi a Iljovi Zeljenkovi a v podobne ohraničených medzihrách necháva odznieť úryvky z rozhovorov, ktoré Štefan Uher počas svojho života poskytol viacerým popredným periodikám. Text monografie sprevádza fotografický materiál, pozostávajúci z bohatého súboru filmových, pracovných i rodinných záberov.

V predaji od júla 2002 vo vybraných slovenských kníhkupectvách.

**Kontakt: Marína Kuruczová, Slovenský filmový ústav,
Grösslingová 32, 811 09 Bratislava,
tel.: 02/57 10 15 11, fax: 02/52 96 34 61, e-mail: sfu@sfu.sk**

Priatelia,

keď sa po 22-och rokoch robí na Slovensku komplexný prieskum filmového diváka a analýza jeho vzťahu k slovenskému filmu i k filmovému umeniu vôbec, je veľa dôvodov zamyslieť sa. Prečo až viac ako polovica nášho obyvateľstva nechodí do kina? Prečo sa napríklad české filmy v rebríčku diváckeho záujmu z hľadiska krajiny pôvodu nachádzajú o dve priečky pred slovenskými, nehovoriac o presile americkej produkcie? Na mieste sú takisto otázky, prečo medzi najlepšími slovenskými režisérmi, volenými slovenskou filmovou verejnosťou, figurujú v prvej dvadsiatke traja režiséri, ktorí zatiaľ celovečerný film nenakrútili alebo prečo sa medzi najobľúbenejšie slovenské tituly dostali aj výlučne televízne filmy? Atakďalej... Tento stav zodpovedá celkovej kultúrnej, aj životnej úrovni obyvateľstva, ako nasvedčujú hlavné dôvody, pre ktoré diváci do kina nechodia. Na prvom mieste je to sledovanie televízie, na druhom drahé vstupné a na treťom nedostatok času. Neubránim sa však dojmu, že vo všeobecnosti slovenského diváka dôvody, pre ktoré kino nenavštevuje, netrápia a nevadí mu, že do kina vôbec nechodí resp. nemá možnosť chodiť. To je zasa pre mňa dôvod, prečo výsledky výskumu filmového diváka nedopadli v prospech slovenského filmu a filmu na Slovensku príliš priaznivo. Je to aj jeden zo základných pilierov stavu slovenskej kinematografie a len potvrdzuje, že keď divák prestane mať záujem o svoju kinematografiu, taká kinematografia to má ťažké, ak nie prehraté...

Simona Nôtová – Tušerová

FILM.SK

OBJEDNÁVKOVÝ KUPÓN NA ROK 2002

Meno/Firma: .....

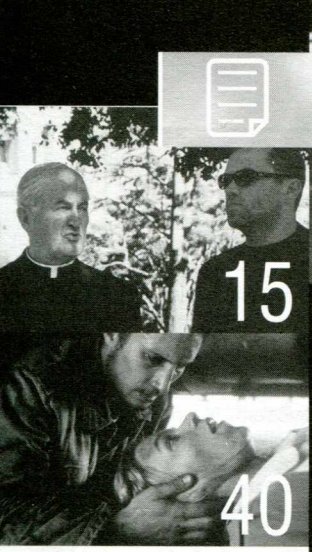
Ulica/Číslo: .....

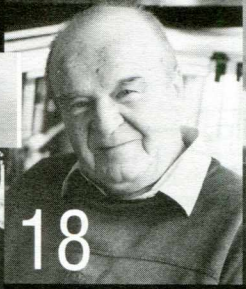
Mesto/PSČ: .....

Objednávam si:
a/ ročné predplatné za 120 Sk
b/ polročné predplatné za 60 Sk

Platbu za predplatné uskutočním týmto spôsobom:
a/ Poštovou poukážkou typu „C" na adresu:
L.K.Permanent spol. s r.o., poštový priečinok 4, 834 14 Bratislava 34
b/ Predplatením vystavenej faktúry
IČO/DIČ .....
(nehodiace sa škrtnite)

Kontakt:
tel.: 02/44 45 37 11, fax: 02/44 37 33 11
e-mail: lkperm@lkpermanent.sk www.isnet.sk/lkpermanent

OBSAH

3	⇔	**PLUS/MÍNUS** v slovenskej kinematografii
4 – 6	⇔	**KALENDÁRIUM** filmových podujatí mesiaca
7 – 12	⇔	**NOVÉ FILMY** pre premiérové kiná v júli
13 – 14	⇔	**NOVÉ FILMY** pre premiérové kiná v auguste
15	⇔	**NOVINKY** alebo najaktuálnejší TUCET 2001
16 – 17	⇔	**NOVINKY** alebo Pavel Juráček očami Martina Šulíka
18 – 21	⇔	**ROZHOVOR** s Albertom Marenčinom alebo pohľad do spätného zrkadla
22 – 23	⇔	Správy **Z FILMOVÉHO DIANIA**
24 – 25	⇔	**NIEČO z VŠMU** alebo študentský film v roku 01
26 – 28	⇔	**TÉMA** mesiaca alebo výskum filmového diváka na Slovensku
A – H	⇔	**PRÍLOHY** Václav Macek: ŠTEFAN UHER 1930 – 1993 (úryvok) Paul Virilio: STROJ VIDENIA (úryvok)
29	⇔	**AKO ĎALEJ, ABSOLVENT?** alebo na otázku odpovedá Katarína Kerekesová
30 – 32	⇔	**ROZHOVOR** s Igorom Lutherom alebo rozprávanie cez hľadáčik kamery
33	⇔	**NOVINKY** alebo koprodukčné projekty z dielne SFÚ
34 – 35	⇔	**40. VÝROČIE SFÚ**
36 – 39	⇔	**ANKETA** alebo staronové priority slovenských filmárov
40 – 41	⇔	**RECENZIA** alebo osudová láska z náhody
42 – 44	⇔	**RECENZIA** alebo v spálni súčasnej americkej spoločnosti
45 – 49	⇔	**PROGRAMY** filmových klubov, kín a multiplexov alebo kam dnes večer
51	⇔	**DIGITÁLNA KINEMATOGRAFIA III.**
52	⇔	**REBRÍČKY A JUBILEÁ**

SLOVENSKÝ FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM INSTITUTE

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí na Slovensku
3. ročník
Vydavateľ: Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie: Film.sk
Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32
811 09 Bratislava
tel.: 02/52 73 32 12
fax: 02/52 73 32 14
e-mail: filmsk@sfu.sk
Šéfredaktorka:
Simona Nôtová-Tušerová
Tajomnícka redakcie:
Dáša Čiripová
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Štefan Vraštiak
vedúci videotéky SFÚ
Miroslav Ulman
vedúci infocentra SFÚ
Marian Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Ľubica Mistríková
vedúca kancelárie AIC – SFÚ
Simona Nôtová-Tušerová
šéfredaktorka Film.sk
Design: Marek Borovský
Grafická úprava:
Miroslav Grnja
Litografie a osvit: Dolis, spol. s r.o.
Tlač: Žilinské tlačiarne
Hviezdoslavova 42, 011 33 Žilina
Uzávierka čísla 7-8/2002:
10. 6. 2002
Text neprešiel jazykovou úpravou.
Názory redakcie sa nemusia zhodovať s názormi prispievateľov.
Foto na titulnej strane:
Princezná a bojovník –
SPI International.
Film.sk vychádza
s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286

INTERLAN
Computer Networks
www.interlan.sk

Scriptorium musicum
hudobné vydavateľstvo
www.scriptorium.sk

Stanislav Párnický, režisér, dekan FTF VŠMU: *„Plusom bola prehliadka Mladé mäso krátkych filmov študentov FTF VŠMU, vyrobených s pomocou štúdia 727 a Surosound. Potvrdila, že mladí filmári na Slovensku sú myslením, aj tvorbou oveľa ďalej ako sa všeobecne predpokladá a ich festivalové úspechy nie sú náhodné. Popri tom predstavila aktivity dvoch najvýznamnejších skutočných mecénov mladých tvorcov – Laca Dedíka a Petra Surového, ktorí priestor svojich technických najmodernejších štúdií nezištne sprístupnili mladým filmárom. Mínusom bola nevšímavosť toho filmárskeho a manažérskeho prostredia, ktoré sa v našej realite považuje za mienkotvorné. Znovu ma to upozornilo na skutočnosť, že na Slovensku je veľa tých, ktorí za vrchol svojho manažérskeho umenia považujú správny lobing alebo primeranú korupčnú spoluprácu na získanie prostriedkov viac-menej vo vlastný prospech a nie prácu s ľuďmi a ich perspektívami."*

Peter Gavalier, doktorand a odborný asistent filmovej vedy na FTF VŠMU, dramaturg FK Nostalgia: *„Za plus považujem kvalitnú, pestrú a zároveň vyváženú kolekciu snímok v tohtoročnom Projekt-e 100, v ktorej sa objavilo hneď niekoľko mojich obľúbených filmov ako Nebo nad Berlínom, Ľalie poľné, Arizona Dream či Smrť v Benátkach. Ďalším nedávnym plusom je kniha Jany Dudkovej o Emirovi Kusturicovi, ktorej vydanie pokladám za priekopnícky čin edičného oddelenia Slovenského filmového ústavu. Mínusom je pre mňa smrť Vlastimila Brodského, aj keď preňho bola asi skôr plusom. Mínusom sa mi však zdá byť nepochopiteľná snaha jeho rodiny o utajovanie spôsobu, aký si pre svoj odchod z tohto sveta zvolil. Ten podľa mňa treba rešpektovať, pretože aj on vypovedá o výnimočnej osobnosti Vlastimila Brodského, po ktorom nám našťastie zostali také krásne filmy ako Rozmarné léto, Až přijde kocour, Farářův konec, Jakub luhár, Skřivánci na niti alebo Všichni dobří rodáci."*

Marek Kuboš, dokumentarista: *„Kinematografické plusy a mínusy alebo mínusy a plusy minulého mesiaca? Bolo ich viacero: dočítanie vynikajúcej knižky rozhovorov od Antonína J. Liehma Ostře sledované filmy a následné začítanie sa do románu Rodostrom od Patrica Whitea ..... druhé prezretie si filmov Andrej Rublev (po piatich rokoch) a Mulholland Drive (po troch týždňoch) ..... neúčasť na projekcii filmu Dážď padá na naše duše ..... účasť na ľudskohumorných hodinách režijnej tvorby Martina Šulíka ..... pár hodín v strižni s Jurajom Johanidesom ..... premiéra filmu Róberta Kirchhoffa Hej, Slováci a následné uvedomenie si potreby dokumentárneho filmu na Slovensku ..... STV ako taká ..... dva rozhovory vo FILM.SK: Marián Varga a Dušan Hanák ..... kultúrny nihilizmus a nadvláda priemeru v kultúre ..... Večery dokumentu usporadúvané Máriom Homolkom v FK Múzeum (ak budete mať čas, príďte sa pozrieť) ..... vlastná nemohúcnosť urobenia prvého kroku k písaniu scenára krátkeho hraného filmu ..... premietanie svojich filmov na gymnáziách a v občianskom klube SKOI v Leviciach ..... slzy v očiach pri projekcii filmu Amatér od Krzysztofa Kieslowského ..... dvakrát po sebe, raz v Nižnej a raz v Bratislave sa mi v hlave rozozvučali zvony z Tarkovského filmu ..... čoraz viac snov, ktoré si pamätám po celý deň ..... a na záver ešte, samozrejme, stretnutia a rozhovory s priateľmi z filmovej i nefilmovej branže."*

JÚL - AUGUST 2002

Filmové podujatia na Slovensku

19. – 20. júl

Bažant Pohoda 2002

(miesto konania – Trenčín – areál Pod Sokolicami, výstavisko TMM)

Aj tento rok sa na Slovensku koná najväčší hudobný festival leta Pohoda. Tí, ktorí sa vyberú do Trenčína, budú mať možnosť okrem koncertov navštíviť tiež filmové predstavenia. Premietať sa bude obe festivalové noci poprvýkrát v „open air" kine a teda od súmraku do úsvitu. Dramaturgia sa pri výbere sústredila na filmy kvalitné a výnimočné a zároveň veľmi letné a „pohodové". Sú medzi nimi novinky z titulov nedávno premiérovaných v slovenskej klubovej distribúcii, ale aj také, ktoré sa divákom pripomenú po viacerých rokoch. Absolútnym vrcholom filmového programu festivalu Pohoda bude nepochybne exkluzívna predpremiéra nového filmu Petra Zelenku *Rok diabla*, hudobná mystifikácia s hudbou Jaromíra Nohavicu a skupiny Čechomor. Výhradným organizátorom filmovej časti festivalu je Asociácia slovenských filmových klubov. Program nájdete na str. 49 a viac informácií na www.pohoda.kiwwi.sk.

(lub)

15. – 18. august

4. Letný filmový seminár 4 živly Štvrtý rozmer

(miesto konania – Banská Štiavnica – kino Akademik, amfiteáter, čajovňa Klopačka)

Hlavnou témou už štvrtého ročníka Letného filmového seminára 4 živly je štvrtý rozmer (filmu) a štvrtý rozmer (vo filme). Ťažisko programu tvorí deväťnásť celovečerných filmov ako napríklad *Biele slnko púšte* (r. Vladimir Motyľ), *Karabinieri* (r. Jean-Luc Godard), *Krajina v hmle* (r. Theo Angelopoulos), *Mesto Zero* (r. Karen Šachnazarov), *Návšteva z temnôt* (r. Marcel Carné), *Prípad Barnabáš Kos* (r. Peter Solan), *Strach jesť duše* (r. Rainer Werner Fassbinder), *Štyri noci jedného rojka* (r. Robert Bresson) či *Zlá krv* (r. Leos Carax). V predpremiére budú môcť diváci vidieť aj dva nové tituly ASFK – *Môj brat Tom* (r. Dom Rotheroe) a *Sex a Lucia* (r. Julio Medem). Všetky filmy budú sprevádzať lektorské úvody Martina Ciela a Martina Kaňucha. Súčasťou programu seminára budú aj krátke slovenské filmy a animované filmy študentov FTF VŠMU. Po prvýkrát bude seminár doplnený prednáškami spojenými s videoprojekciou na tému Jean-Luc Godard a Robert Bresson. Súčasťou sprievodných podujatí bude aj party v čajovni Klopačka a predaj filmologickej literatúry edičného oddelenia SFÚ a časopisu Vlna. Letný filmový seminár 4 živly Štvrtý rozmer organizuje Asociácia slovenských filmových klubov, Slovenský filmový ústav a 4 živly v spolupráci s mestom Banská Štiavnica,

kinom Akademik, čajovňou Klopačka, CMK Rubigall a Francúzskym inštitútom s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a Nadáciou - Centrum súčasného umenia. Viac informácií na www.asfk.sk alebo na tel. 0903 458 910.

Silvia Klasová
(autorka je organizátorka seminára)

Podujatia slovenského filmu v zahraničí

4. - 13. júl

37. Medzinárodný filmový festival Karlove Vary (Česká republika)
Festivalový program sa tradične skladá zo sekcií Súťaž celovečerných filmov, pričom Českú republiku budú tento rok reprezentovať filmy *Rok diabla* (r. Peter Zelenka) a *Smradi* (r. Zdeněk Tyc) - všetky súťažné filmy budú tentoraz uvedené v medzinárodnej či svetovej premiére, ďalej Súťaž dokumentárnych filmov, Horizonty, Iný pohľad, Fórum nezávislých, Na východ od Západu, České filmy a Retrospektívy, tento rok Johan van der Keuken. V programe je aj sekcia Pocta Vlastimilovi Brodskému. Festivalu sa zúčastnia zahraniční hostia John Boorman, Stephen Fry, Jeroen Krabbé, Greg Wise, Michael York, Jean-Marc Barr ako predseda hlavnej festivalovej poroty a iní. Slovenskú republiku budú na festivale zastupovať študentské animované filmy *Farberaj* (r. Ivana Šebestová), *Líškylovenie* (r. Michal Uhrín), *Do dna* (r. Jana Slovenská), hraný film *Víťazko* (r. Albert Vlk) a dokumentárny *Čužak* (r. Milan Balog).

12. - 21. júl

Medzinárodný festival animovaného filmu ANIMA MUNDI 2002 - Rio de Janeiro, Sao Paolo (Brazília)
Na festivale sa budú premietať študentské filmy VŠMU *Farberaj* (r. Ivana Šebestová) a *Dnes mám prvé randevú* (r. Boris Šíma).

23. - 30. júl

Lubušské filmové leto - Lagow (Poľsko)
Na festivale bude Slovenskú republiku zastupovať film *Vadí nevadí* (r. Eva Borušovičová).

24. - 28. júl

Medzinárodný filmový festival CERVINO - Breuil-Cervinia (Taliansko)
Na festivale súťažia filmy, ktoré získali hlavné ceny Grand prize na svetových festivaloch s horskou, adventure a enviromentálnou tematikou. Slovensko bude zastupovať film *Mustang* (r. Pavol Barabáš).

JÚL - AUGUST 2002

26. júl – 4. august

28. Letná filmová škola Uherské Hradiště (Česká republika)
Aktuálny ročník LFŠ je tento rok zameraný na operu a mytológiu. Z národných kinematografií sa predstavia filmy Austrálie a Nového Zélandu a Dánska. Z ostatných cyklov sú pripravené Experimentálny film, Osobnosti a výročia, Ozveny filmových festivalov..., pričom je ku každej sekcii plánovaná účasť mnohých zaujímavých zahraničných i domácich hostí. Filmový program bude dopĺňať 18 sprievodných akcií. Pravidelnou súčasťou LFŠ je Slovenský deň, zameraný na prezentáciu slovenskej kinematografie. Viac informácií nájdete na www.lfs.cz.

(vp)

30. august – 1. september

Dni slovenskej kultúry – Rijeka (Chorvátsko)
Na prehliadke sa budú premietať filmy *Pacho, hybský zbojník* (r. Martin Ťapák) a *Perinbaba* (r. Juraj Jakubisko).

pripravila ***(sim)***

Z FILMOVÉHO DIANIA

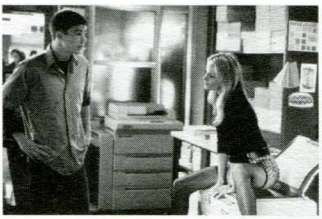
Aktualizácia festivalov 2002

Na začiatku tohto roka sme vo Film.sk publikovali zoznam všetkých tohtoročných slovenských festivalov s termínmi ich konania. Niektoré z nich svoj termín revidovali, preto prinášame aktuálnu informáciu ešte nadchádzajúcich festivalov roku 2002. Svoj termín už má Medzinárodný festival dokumentárnych filmov o (ne)dodržiavaní ľudských práv Jeden Svet/One World Bratislava 2002, ktorý sa tento rok uskutoční v termíne 23. – 27. septembra. Termín nemenil Medzinárodný festival dokumentárnych filmov a videofilmov s etnografickou tematikou Etnofilm Čadca a jeho konanie je naplánované na 25. – 28. september. Medzinárodný filmový festival Agrofilm Nitra upresnil svoj termín na 31. september – 4. október, Medzinárodný festival mestských a lokálnych televízií Zlatý žobrák Košice sa koná v nezmenenom termíne 9. – 12. októbra a Medzinárodný festival horských filmov Poprad svoj termín stanovil na 9. – 13. októbra. Októbrové festivalové „radovánky" uzatvárajú festivaly – Medzinárodný festival potápačských filmov Tatranská Lomnica – Vysoké Tatry (10. – 13. október) a Medzinárodný festival odborných filmov, televíznych programov a videoprogramov Ekotopfilm Bratislava (21. – 25. október). Svoj termín už má aj tohtoročný Gay Film Festival Slovakia Bratislava (8. – 16. november) a nezmenený ostáva tiež termín Medzinárodného filmového festivalu Bratislava (29. november – 7. december). Svoj stanovený termín nemá ešte Medzinárodná prehliadka študentských filmov FTF VŠMU ÁČKO, ktorá sa tento rok presunula z jarných mesiacov na jesenné.

(sim)

(40 Days and 40 Nights, USA, 2002) 95 min., MP 15, slovenské titulky, ***komédia***

40 dní a 40 nocí

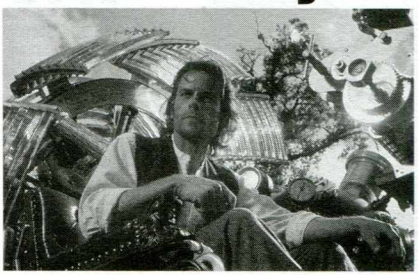
Réžia: Michael Lehmann, **Scenár**: Rob Perez, **Kamera**: Elliot Davis, **Hudba**: Rolfe Kent, **Strih**: Nicholas C. Smith, **Hrajú**: Josh Hartnett, Shannyn Sossamon, Paulo Costanzo, Adam Trese, Emmanuelle, Lorin Heath, **Distribútor**: Tatrafilm

Príťažlivého chlapca Matta Sullivana, ktorý má niečo cez dvadsať, opustila Nicole už pred pol rokom a on sa márne snaží zabudnúť – najčastejšie v náručí inej. Ale hoďte za hlavu osudový vzťah, keď to s inou jednoducho nejde! A tak Matt hľadá náhradu, kde sa dá a radu u svojho brata, budúceho kňaza. Jedného dňa sa dozvie, že Nicole definitívne stratil – zasnúbila sa s iným. Cíti, že to chce radikálny rez a pretože sa práve začína obdobie pôstu, rozhodne sa liečiť svoj žiaľ odriekaním. Žiadne dotyky, bozky, láskanie... Úplná sexuálna zdržanlivosť po dlhých *40 dní a 40 nocí*. Matt vôbec netuší, že svojím rozhodnutím vyprovokoval u svojich kolegov a priateľov hotovú stávkovú smršť, lebo jeho spolubývajúci Ryan sa s Mattovým tajomstvom „zveril" internetu...

PREMIÉRA: 4. 7. 2002

(Time Machine, USA, 2002) 95 min., MP 12, slovenské titulky, ***sci-fi***

Časostroj

Réžia: Simon Wells, **Scenár**: John Logan, **Kamera**: Donald M. McAlpine, **Hudba**: Klaus Badelt, **Strih**: Wayne Wahrman, **Hrajú**: Guy Pearce, Samantha Mumba, Mark Addy, Orlando Jones, Jeremy Irons, **Distribútor**: Continental film

Vedec a vynálezca Alexander Hartdegen je presvedčený, že cestovanie v čase je možné. Rozhodnutie uskutočniť svoju teóriu urýchli nešťastná náhoda, pri ktorej zahynie jeho snúbenica. Táto skutočnosť spôsobí, že Hartdegen chce zmeniť minulosť. Po štyroch rokoch strávených na výrobe *časostroja* je pripravený na vytúženú cestu späť, aby zvrátil predchádzajúcu tragédiu. Pokus je úspešný, avšak odvrátiť smrť snúbenice sa mu nepodarí. Po týchto udalostiach je prenesený o 800 000 rokov do budúcnosti. Tu zisťuje, že Zem prešla veľkými klimatickými zmenami a ľudstvo je rozdelené na lovcov a lovených.

PREMIÉRA: 4. 7. 2002

(Gosford Park, Veľká Británia-USA, 2001) 134 min., MN 15, české titulky, ***krimikomédia***

Gosford Park

Réžia: Robert Altman, **Scenár**: Julian Fellowes, **Kamera**: Andrew Dunn, **Hudba**: Patrick Doyle, **Strih**: Tim Squyres, **Hrajú**: Maggie Smith, Alan Bates, Derek Jacobi, Helen Mirren, Charles Dance, Kristin Scott-Thomas, Jeremy Northam, Clive Owen, James Wilby, Emily Watson, Richard E. Grant, **Distribútor**: Continental film

November 1932. Sir William McCordle so ženou Silviou sa pripravujú na lovecký víkend na ich veľkolepom vidieckom sídle. V štýle filmu Nashville s množstvom prepletených príbehov odkrýva režisér Robert Altman dva svety *Gosford Parku*. Jeden z nich je svetom lovu, jedálne a spální domu, patriaci anglickej aristokracii. Druhý svet je svetom skrytým pod schodiskami, kde služobníctvo vidí a počuje oveľa viac, než by malo. V dome dôjde k vražde a podozrenie padá na všetkých.

Altman získal Zlatý glóbus za réžiu a Cenu pre režiséra roku od Amerického filmového inštitútu, Fellowes obdržal Oscara za pôvodný scenár a film získal Cenu Alexandra Kordu pre najlepší britský film.

PREMIÉRA: 4. 7. 2002

(Iris, Veľká Británia-USA, 2001) 90 min., MP 12, české titulky, ***dráma***

Iris

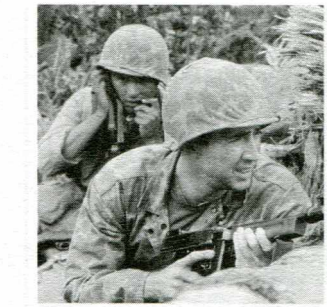

Réžia: Richard Eyre, **Scenár**: Richard Eyre, Charles Wood, **Kamera**: Roger Pratt, **Hudba**: James Horner, **Strih**: Martin Walsh, **Hrajú**: Judi Dench, Jim Broadbent, Kate Winslet, Hugh Bonneville, Penelope Wilton, Juliet Aubrey, Samuel West, Timothy West, **Distribútor**: SPI International

Iris Murdoch je profesorka filozofie a uznávaná autorka, často označovaná za „najpozoruhodnejšiu ženu Anglicka", jej manžel John Bayley je zasa profesorom literatúry. Keď vtipnú a brilantnú Iris zasiahne devastujúca Alzheimerova choroba, John sa snaží, aby nenarušila ich doterajší vzťah. Ten bol jednou z najväčších literárnych romancí storočia, ale aj príbehom o tom, že skutočná láska dokáže prekonať aj tie najťažšie a najtragickejšie okolnosti ľudského života. Jim Broadbent získal za film Oscara pre herca vo vedľajšej úlohe a Zlatý glóbus pre najlepšieho herca vo vedľajšej úlohe, Judi Dench zasa Cenu BAFTA pre najlepšiu herečku.

PREMIÉRA: 25. 7. 2002

(Windtalkers, USA, 2001) 134 min., MN 15, slovenské titulky, ***vojnový thriller***

Kód Navajo

Réžia: John Woo, **Scenár**: John Rice, Joe Batteer, **Kamera**: Jeffrey L. Kimball, **Hudba**: James Horner, **Strih**: Jeff Gullo, Steven Kemper, Tom Rolf, **Hrajú**: Nicolas Cage, Adam Beach, Peter Stormare, Noah, Mark Ruffalo, Frances O'Connor, Christian Slater, **Distribútor**: Tatrafilm

Deň po Pearl Harboure, 8. decembra 1941, vyhlasujú USA vojnu Japonsku. Elitné námorné jednotky boli zaktivizované, aby zahájili boje v Pacifiku. Bitky, v ktorých nezáležalo iba na bojovej stratégii a kvalite zbraní, ale tiež na schopnosti a pripravenosti vojakov. V roku 1942 bolo do americkej armády k námorníctvu naverbovaných niekoľko stoviek Navajov. Tí boli prvotriedne vyškolení na kódovanie strategických správ vo svojom jazyku a stali sa tak tajnými zbraňami proti nepriateľovi. Jeden z nich sa stal spoločníkom na život a na smrť odvážneho „mariňáka" Joea Endersa.

PREMIÉRA: 25. 7. 2002

(Men in Black II, USA, 2002) 89 min., MP, slovenské titulky, ***dobrodružný***

MIB – Muži v čiernom II

Réžia: Barry Sonnenfeld, **Scenár**: Robert Gordon, **Kamera**: Greg Gardiner, **Hudba**: Danny Elfman, **Strih**: Richard Pearson, Steven Weisberg, **Hrajú**: Tommy Lee Jones, Will Smith, Rip Torn, Rosario Dawson, Patrick Warburton, Lara Flynn Boyle, **Distribútor**: Itafilm

Po poslednom boji s mimozemšťanmi sa agent Kay vrátil k civilnému životu, zatiaľ čo Jay pokračuje v práci pre vládnu agentúru *Muži v čiernom*. Pri vyšetrovaní zdanlivo rutinného zločinu odhalí diabolský plán Serleeny – zlej mimozemskej obludy, ktorá sa maskuje ako sexy modelka, predvádzajúca spodnú bieliznu. Keď Serleena urobí z celej agentúry *Mužov v čiernom* rukojemníkov, zostáva len jediný človek, na ktorého sa Jay môže obrátiť – bývalý agent Kay. Začína sa boj s časom – Kay je jedinou osobou, schopnou zachrániť vesmír, lenže si zo svojho predchádzajúceho pôsobenia v agentúre nič nepamätá.

PREMIÉRA: 18. 7. 2002

(Unfaithfull, USA, 2002) 124 min., MN 15, slovenské titulky, ***erotický thriller***

Neverná

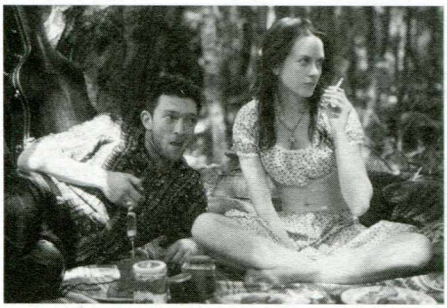
Réžia: Adrian Lyne, **Scenár**: Alvin Sargent, William Broyles jr., **Kamera**: Peter Biziou, **Hudba**: Jan A. P. Kaczmarek, **Strih**: Anne V. Coates, **Hrajú**: Diana Lane, Erik Per Sullivan, Richard Gere, Olivier Martinez, **Distribútor**: Tatrafilm

Sumnerovci sú normálna šťastná rodinka, žijúca na predmestí New Yorku. Majú 8-ročného syna, psa i gazdinú. Edward pracuje v prosperujúcej spoločnosti a nemá čas na rozoberanie pocitov, jeho manželka Connie sa odreagováva nakupovaním a charitatívnou činnosťou. Zvykla si už na rutinný manželský život. Jedného dňa však pri jednej zo svojich pochôdzok po Manhattane vbehne do náručia atraktívneho a príťažlivého Francúza, predavača kníh Paula. Preskočí iskra. Nasleduje pozvanie do bytu a divoký sex sa zmení v posadnutosť. Pôvabná žena v domácnosti úplne prepadne svojej erotickej vášni.

PREMIÉRA: 4. 7. 2002

(Birthday Girl, USA, 2001) 90 min., MP 15, slovenské titulky, ***romantická komédia s prvkami thrilleru***

Nevesta cez internet

Réžia: Jez Butterworth, **Scenár**: Tom Butterworth, Jez Butterworth, **Kamera**: Oliver Stapleton, **Hudba**: Stephen Warbeckl, **Hrajú**: Nicole Kidman, Ben Chaplin, Vincent Cassel, Mathieu Kassovitz, Kate Lynn Evans, Stephen Mangan, **Distribútor**: SPI International

Fádny život tridsaťročného bankového úradníka Johna v malom anglickom mestečku sa radikálne zmení príchodom ruskej nevesty, ktorú si „objedná" cez internet. Najprv ju chce vrátiť, lebo nevie po anglicky ani ceknúť. Naďa si ho však získa niečím úplne iným – je dobrá v posteli. John si začne užívať, ale po príchode jej „bratrancov" z Ruska sa romantické chvíle zmenia na úplne inú situáciu. Nechtiac je vtiahnutý do dobrodružstva, po ktorom vôbec netúžil: aby zachránil Naďu, musí vylúpiť vlastnú banku. Jeho život je hore nohami a budúcnosť neistá...

PREMIÉRA: 11. 7. 2002

(The Center of the World, USA, 2001) 89 min., MN 18, české titulky, ***erotická dráma***

Stred sveta

Réžia: Wayne Wang, **Scenár**: Wayne Wang, Miranda July, Paul Auster, **Kamera**: Mauro Fiore, **Hudba**: Mark Mancina, **Strih**: Lee Percy, **Hrajú**: Peter Sarsgaard, Molly Parker, Mel Gorham, Jason McCabe, Carla Gugino, Balthazar Getty, Pat Morita, **Distribútor**: Tatrafilm

Mladý programátor Richard Longman má dosť peňazí, ale málo času i šťastia pri hľadaní tej pravej. Zoznámi sa s príťažlivou striptérkou Florence a ponúkne jej lákavý obchod: za víkend s ňou v Las Vegas je ochotný dať 10 000 dolárov. Florence napokon súhlasí, ale má podmienky: žiadne reči o pocitoch, žiadne bozkávanie, separované izby v hoteli, privátny striptíz, ktorý sa začne o desiatej večer a skončí presne o druhej ráno. Po mnohých dohadoch nakoniec Richard podmienky prijíma. Obaja sa snažia dodržať dohodu, ale zisťujú, že tento vzťah začína byť nebezpečný pre oboch.

PREMIÉRA: 11. 7. 2002

(The Deep End, USA, 2001) 95 min., MP 15, české titulky, ***thriller***

Temná voda

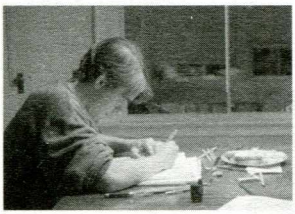

Réžia: Scott McGehee, David Siegel, **Námet**: Elisabeth Sanxay Holding – román *The Blank Wall*, **Scenár**: David Siegel, Scott McGehee, **Kamera**: Giles Nuttgens, **Hudba**: Peter Nashel, **Strih**: Lauren Zuckerman, **Hrajú**: Tilda Swinton, Goran Visnjic, Jonathan Tucker, Peter Donat, Josh Lucas, Raymond J. Barry, Tamara Hope, **Distribútor**: Tatrafilm

Nočná mora padne na Margaret Hall, matku troch detí, keď zistí, že jej syn Beau má pletky s mužom. Aby toho nebolo málo, Margaret nachádza mŕtve telo synovho milenca v blízkosti domu. V strachu, že Beau má vraždu na svedomí, odvezie telo loďou na hlboké jazero. Lenže rybári ho objavia a na scéne je polícia a vyšetrovanie. A ani to nestačí... Jedného rána zaklope na dvere ich domu pri jazere tetovaný muž a žiada výkupné 50 000 dolárov za videokazetu Beaua s milencom v posteli. V smrteľnej hrôze začne Margaret zháňať peniaze – tak, aby rodina nič netušila...

PREMIÉRA: 18. 7. 2002

(In The Bedroom, USA, 2001) 136 min., české titulky, MP 12, ***dráma***

V spálni

Réžia: Todd Field, **Scenár**: Todd Field, Robert Festinger, **Kamera**: Antonio Calvache, **Hudba**: Thomas Newman, **Hrajú**: Sissy Spacek, Nick Stahl, Marisa Tomei, William Wise, William Mapother, **Distribútor**: Continental film

Študent architektúry Frank Flower pracuje počas prázdnin na pol úväzku na lodi loviacej homáre. V miestnom žargóne sa klietke na homáre hovorí „spálňa". Každá spálňa je určená maximálne pre dva homáre. V jednej miestnej povere sa hovorí, že len čo sa do klietky chytia tri homáre, neveští to nič dobré – môžete sa pripraviť na nevítaného hosťa alebo problémy vo „svojej vlastnej spálni"... Presne to nastane, keď sa v meste neočakávane objaví hrubiánsky bývalý manžel o niekoľko rokov staršej Natálie, do ktorej sa Frank zaľúbil... Film získal Zlatý glóbus pre najlepšiu herečku v dráme, päť nominácií na Oscara – herec (Tom Wilkinson), herečka (Sissy Spacek), herečka vo vedľajšej úlohe (Marisa Tomei), film, adaptovaný scenár a Zvláštnu cenu poroty na Sundance Film Festival.

PREMIÉRA: 4. 7. 2002

(Big Trouble, USA, 2002) 84 min., MP 12, slovenské titulky, ***komédia***

Veľké problémy

Réžia: Barry Sonnenfeld, **Námet:** Dave Barry – román, **Scenár**: Robert Ramsey, Matthew Stone, **Kamera**: Greg Gardiner, **Hudba**: James Newton Howard, **Strih**: Steven Weisberg, **Hrajú**: Tim Allen, Rene Russo, Stanley Tucci, Tom Sizemore, Johnny Knoxville, Dennis Farina, **Distribútor**: Saturn Entertainment

Dvaja „čističi" mafie prichádzajú z New Jersey do Miami, aby zlikvidovali skorumpovaného biznismana Arthura Herka, ktorý niečím sklamal ich šéfa. Náhoda chce, aby sa zakrádali cez zadný dvor do jeho domu v tom istom čase ako stredoškolák Matt Arnold. Ten má tiež isté likvidačné plány, a to odpratať svoju spolužiačku Jenny, Herkovu dcéru. Samozrejme, ide len o súčasť obľúbenej hry na zabíjakov, ktorá sa hrá na ich škole a Matt má na vykonanie exekúcie obyčajnú vodnú pištoľku. Keďže sa však náhodou ocitol v nesprávnom čase na nesprávnom mieste, dostáva sa do vážnych ťažkostí. Do toho sa ešte zamieša Mattov otec Eliot, skrachovaný rozvedený novinár, Herkova znudená manželka so sklonom k alkoholizmu, dvaja popletení policajti, dvojica drsných agentov FBI, ruská mafia, tajomný kufrík a to všetko na pozadí tajného ilegálneho kšeftu s jadrovými hlavicami.

PREMIÉRA: 4. 7. 2002

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY TÝKAJÚCE SA DISTRIBUČNÝCH TITULOV!)

spracoval ***Miro Ulman***

Aké sú augustové premiéry?

Keďže aktuálne číslo Film.sk je letným dvojčíslom a prináša informácie, týkajúce sa oboch mesiacov, zoznam augustových premiér nemôže chýbať. Na august je do slovenských kín pripravených trinásť nových filmov. Nasledujúce riadky však berte len ako nezáväznú informáciu, pretože distributéri často menia názvy i tituly aj pár týždňov pred premiérou...

3000 míľ na úteku

(3000 Miles to Graceland, USA, 2001, r. Demian Lichtenstein)
Kurt Russell, Kevin Kostner, Courtney Cox, Christian Slater, Kevin Pollak a „Týždeň Elvisa Presleyho". Ulice Las Vegas sú zaplavené dvojníkmi kráľa rokenrolu, ale päť Elvisov má v púzdrach na gitaru zbrane...

Ako na vec

(About a Boy, USA, r. Paul a Chris Weitz)
Bohatý a príťažlivý Will (Hugh Grant) sa snaží zbaliť slobodnú matku Suzie, no 12-ročný Marcus v ňom vidí ideálneho otca a partnera pre svoju mamu – Suziinu najlepšiu priateľku.

Bad Company

(Bad Company, USA, 2002, r. Joel Schumacher)
Anthony Hopkins a Chris Rock v hlavných úlohách akčnej komédie o dvojčati, ktoré má v dôležitej akcii nahradiť svojho súrodenca – agenta CIA.

Dosť

(Enough, USA, 2002, r. Michael Apted)
Jennifer Lopez na úteku pred manželom, ktorý sa po narodení dcéry zmenil z dokonalého muža na človeka naháňajúceho hrôzu.

Formula

(Driven, USA, 2001, r. Renny Harlin)
Sylvester Stallone tentoraz v kokpite Formule 1 pomáha mladšiemu kolegovi k zisku titulu majstra sveta. Mladý talentovaný pretekár má záujsk nielen na titul, ale i na priateľku doterajšieho šampióna.

Lilo & Stitch

(Lilo & Stitch, USA, 2002, r. Roger Allers)
Roger Allers, režisér najnavštevovanejšieho filmu na Slovensku 90-tych rokov *Levíí kráľ* sa vracia s novou animovanou disneyovkou. Tentoraz ide o príbeh malého dievčatka a najhľadanejšieho mimozemšťana v galaxii.

Miliónový závod

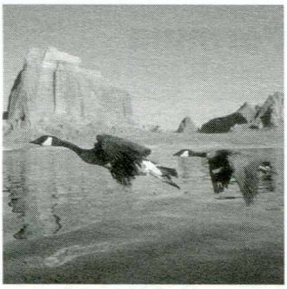
(Rat Race, USA, 2001, r. Jerry Zucker)
Rowan Atkinson, John Cleese, Whoopi Goldberg, Cuba Gooding Jr. sa stretávajú na štarte

preteku o dva milióny dolárov. Na cestu z Las Vegas do Nového Mexika môžu vyraziť hocijako – pešo, autom, lietadlom, na koni alebo v balóne. Pravidlá nie sú žiadne – zbohatne len ten najšikovnejší a najzákernejší.

Putovanie vtákov

(Le peuple migrateur, Francúzsko-Nemecko-Španielsko, 2001, r. Jacques Perrin)

Ak sa vám páčil film *Mikrokozmos*, rozhodne si nenechajte ujsť ani tento fascinujúci pohľad na náš svet očami sťahovavých vtákov. V ich spoločnosti objavíme strhujúcu krásu krajín, pretože sa na ne dívame úplne iným pohľadom.

Scooby Doo

(Scooby-Doo, USA, 2002, r. Raja Gosnell)

Ďalší z úspešných animovaných seriálov prenesený na veľké plátno, ale so živými hercami. Scooby-Doo, Fred (Freddie Prinze jr.), Daphne (Sarah Michelle Gellar), Shaggy (Matthew Lillard) a Velma (Linda Cardellini) sa dva roky po rozpustení svojej agentúry vydávajú na ostrov Spooky, aby tam preskúmali celý rad paranormálnych javov.

Svet podľa Prota

(K-Pax, USA, 2001, r. Iain Softley)

Príbeh Prota (Kevin Spacey), tajomného pacienta psychiatrickej kliniky, ktorý tvrdí, že pochádza zo vzdialenej planéty K-Pax. Ošetrujúci lekár Mark Fuller (Jeff Bridges) je presvedčivosťou svojho pacienta značne vyvedený z miery, ale ostatní pacienti veľmi rýchlo uveria jeho vierohodnému popisu života na planéte, vzdialenej 7000 svetelných rokov.

Vraždy podľa plánu

(Murder by Numbers, USA, 2002, r. Barbet Schroeder)

Sandra Bullock ako kalifornská detektívka špecializujúca sa na vraždy sa snaží vysporiadať sa so zdanlivo dokonalým zločinom i s vlastnou minulosťou.

We Were Soldiers

(We Were Soldiers, USA, 2002, r. Randall Wallace)

Ďalší film z prostredia Vietnamu. Mel Gibson a jeho 400 mužov sa v novembri 1965 ocitne v obkľúčení 2000-imi vietnamskými vojakmi, aby zvedli jednu z najdivokejších bitiek v histórii USA.

Život alebo niečo také

(Life or Something Like it, USA, 2002, r. Stephen Herek)

Angelina Jolie prichádza tentoraz ako Lanie Kerrigan, ambiciózna reportérka televíznej stanice v Seattli, ktorá sa dozvie, že jej zostáva už len týždeň života.

pripravil ***Miro Ulman***

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY TÝKAJÚCE SA DISTRIBUČNÝCH TITULOV!)

TUCET po piaty raz

V roku 2002 vstupuje cyklus dokumentárnych filmov TUCET, hovoriaci o osobnostiach „tejto" doby, do jubilejného piateho ročníka svojej existencie. Počas piatich rokov sa menilo nielen zameranie cyklu, ale aj spôsob filmového „zachytenia" jednotlivých osobností. Akým vývojom teda prešiel TUCET a jeho dramaturgia?

„Dramaturgia cyklu dokumentárnych filmov TUCET sa menila od počiatku, hovorí režisér Miro Šindelka, autor projektu a dopĺňa, že *„dúfam, že sa bude meniť aj v budúcnosti, pretože len to, čo sa mení, je životaschopné."* O životaschopnosť TUCTU sa však Miro Šindelka nemusí báť. Potvrdzuje ju sledovanosť jednotlivých dokumentov v televízii či ich uvádzanie na špecializovaných prehliadkach. *„Keď sa z pohľadu prítomnosti pozerám na vývin TUCTU, tak si uvedomujem, že jeho dramaturgia je paradoxná,"* pokračuje Šindelka. *„Na jednej strane cieľom TUCTU bolo a je zachytiť spôsob myslenia, štýl konania, hodnotové orientácie, ale aj gestá, mimiku a intonáciu reči „portrétovaných" osobností. Na druhej strane je na splnenie tohto cieľa potrebné, aby každý film, kompozícia každého filmového obrazu boli šité takpovediac na mieru „portrétovanej" osobnosti. Takže základný princíp dramaturgie TUCTU možno sformulovať tak, že jedinečnú osobnosť treba zachytiť jedinečnými filmovými prostriedkami, ktoré sú v kompetencii jednotlivých režisérov. Napriek tomu si myslím, že každý z týchto dvanástich filmov odráža svoju dobu,"* uzatvára Šindelka.

Každý rok sa cyklus nesie v znamení istej témy a ani tohtoročný TUCET 2001 nie je výnimkou. V centre jeho pozornosti stoja osobnosti, ktoré sa v dnešnej krízovej dobe stávajú vzormi – morálnymi, odbornými alebo ľudskými – tým aktívne spoluvytvárajú a zároveň pretvárajú našu prítomnosť a svojou kvalitou pozitívne vplývajú na životy ľudí okolo seba. Tvorcovia TUCTU 2001 sa pokúsili vytipovať šesť kľúčových oblastí spoločenského a kultúrneho života: viera a spravodlivosť, vzdelanie a zdravotníctvo, šport, politika, popkultúra a médiá, umenie. Uvedené oblasti bude už tradične reprezentovať dvanásť osobností, okrem iných predseda Ústavného súdu Ján Mazák, filozof Miroslav Marcelli, trénerka Natália Hejková, politik Ján Figeľ, hudobník Miro Žbirka, herec Milan Lasica či scénograf Milan Čorba. Dokumenty realizovali renomovaní slovenskí režiséri ako napríklad Martin Hollý, Dušan Trančík, Juraj Lihosit, Martin Šulík či Stanislav Párnický a iní, priestor dostali aj zástupcovia najmladšej filmárskej generácie – Juraj Lehotský a Jana Pirohová.

(klasa)

(Cyklus dokumentov TUCET 2001 sa začne vysielať 3. júla 2002 na TV Markíza.)

Prípad Juráček

Za necelý rok dokončil Martin Šulík štyri filmy. Tri na Slovensku (dva dokumenty o Jurajovi Jakubiskovi a portrét Miroslava Marcelliho pre *TUCET 2001* v produkcii Film Factory) a prvú septembrovú nedeľu bude mať na ČT premiéru jeho stredometrážny film *Klíč k určování trpaslíků aneb poslední cesta Lemuela Gullivera*, venovaný scenáristovi a režisérovi Pavlovi Juráčkovi.

„Vznik tohto filmu inicioval producent Čestmír Kopecký," povedal mi Martin Šulík a pokračoval *„najskôr sme chceli urobiť sériu dokumentov o všetkých režiséroch, ktorí emigrovali z Československa. V tom čase som sa náhodou stretol s Ivanom Passerom v Los Angeles, s Vojtechom Jasným na Letnej filmovej škole v Uherskom Hradišti a ich ľudské, aj profesionálne osudy sa mi zdali veľmi zaujímavé. Bol by to však rozsiahly a nákladný projekt a tak sme sa rozhodli, že pre začiatok urobíme len jeden dokument. V tom čase vyšli v časopise Iluminace úryvky z denníkov Pavla Juráčka. Páčili sa mi a tak som navrhol, že ako prvý by sme mohli urobiť film o ňom. S Honzom Lukešom sme napísali scenár a potom sme dva roky hľadali peniaze."*

Pavel Juráček bol príslušníkom československej novej vlny, ktorého asi najviac poznačila normalizácia v 70-tych rokoch. *„Juráčkov osud je veľmi zaujímavý. Bol to človek, ktorý mal vyhranený názor na kinematografiu, bol neuveriteľne pracovitý, mal zásadové spoločenské postoje a bol jedným z mála ľudí, ktorí sa po roku 1968 nezlomili. V jeho životnom príbehu sa akoby premietol osud celej generácie československej novej vlny. So všetkými jej nádejami, vrcholmi i s pádom, ktorý nastal po roku 1968. Juráček bol vyhodený z Barrandova, vysťahoval sa do Nemecka, kde sa mu nedarilo uchytiť. Koncom 80-tych rokov sa vrátil do Československa, ale už tu nič nenakrútil a v máji roku 1989 zomrel."*

Juráčkove denníky by poskytli dostatok materiálu na trojhodinový film, Šulík sa však musel „zmestiť" do 58 minút. *„Snažil som sa, aby ten film bol komplexný. Aby v ňom boli zastúpené všetky roviny Juráčkovej osobnosti: súkromie, práca i jeho spoločenské aktivity, napríklad vo FITES-e. Myslím si, že práve tá nezištná spoločenská angažovanosť, jeho talent nazývať veci pravými menami a neschopnosť kompromisu v zlomových situáciách, mu napokon zlomili väz."*

Tvorcovia zamýšľali film nakrútiť ako koláž z denníkov, dobových fotografií, archívov a hraných rekonštrukcií. Dlho však nevedeli nájsť predstaviteľa mladého Pavla Juráčka. Pri zbere materiálu napokon našli veľmi zaujímavé riešenie. *„Juráčkov syn Marek nám nosil veci z archívu, ktorý zdedil – fotografie, dokumenty, kresby – a pomáhal nám s obsadzovaním. Čím dlhšie sme hľadali predstaviteľa jeho otca, tým viac sme si uvedomovali, že práve on by bol najideálnejší."*

Klíč k určování trpaslíků aneb poslední cesta Lemuela

Gullivera nie je len dokumentom o tomto zaujímavom človeku, ale i o dobe, v ktorej žil. Vďaka archívnym záberom a úspešnej snahe architekta a rekvizitárov sa tak na hodinu prenesiete o niekoľko desiatok rokov späť. *„Architektom bol Petr Fořt, ktorý robil so Sašom Gedeonom Návrat idiota a s Alicou Nellis Výlet. Rozhodli sme sa, že celú výtvarnú stránku postavíme na dobových detailoch. Niektoré rekvizity sme podľa fotografií zohnali i sami. Napríklad gramofón je od mojej mamy. Rekonštrukcia 60-tych rokov bola jednou z vecí, ktorá ma na tomto filme najviac tešila. A bavilo to i Martina Štrbu. Juráčkove denníky sú veľmi intímne a my sme sa pokúšali nájsť analógiu ich intímnosti v obraze. Mali sme pocit, že najosobnejšie filmy sú 8mm rodinné archívy. A tak sme sa celý dokument snažili nakrútiť tak, ako keby sa poprí denníkoch našla i škatuľa s jeho 8mm filmami a fotografiami."*

Pavel Juráček bol označovaný za ideového vodcu českej novej vlny a ako režisér a scenárista sa podieľal na mnohých významných dielach. Napísal skoro dvadsať filmových scenárov, s Janom Schmidtom nakrútil slávny krátkometrážny film *Postava k podpíraní* a sám realizoval dva celovečerné filmy *Každý mladý muž* a dnes už kultové dielo *Případ pro začínajícího kata*. Na rozdiel od Formana či Chytilovej (s ktorou spolupracoval napríklad na filme *Sedmikrásky*) je pre dnešnú generáciu takmer neznámy. *„Keď som oslovoval ľudí do štábu, jeden z nich mi povedal, že prácu na tomto filme berie ako splatenie daru, ktorý od Juráčka dostal, pretože jeho filmy Případ pro začínajícího kata a Postava k podpírání patrili k dielam, na ktorých vyrastal a ktoré ho formovali. Juráček svojou tvorbou ovplyvnil celé generácie mladých filmárov, medzi nimi aj moju. Ale dnes ho pozná len veľmi málo ľudí. Mám pocit, že sa stratil. Podobne ako Evald Schorm. Preto sme nakrútili tento film."*

Syn Pavla Juráčka Marek pri odhaľovaní pamätnej tabule svojho otca v roku 1992 na dome v Josefskej ulici v Prahe, kde býval.

Miro Ulman

(Film sa bude vysielať 1. septembra 2002 na ČT spolu s Juráčkovým filmom Případ pro začínajícího kata. Národní filmový archiv Praha v súčasnosti pripravuje knižné vydanie všetkých 33-och Juráčkových denníkov.)

Pohľad do spätného zrkadla

Albert Marenčin (1922) pôsobil v období rokov 1949 – 1972 postupne ako dramaturg, scenárista a nakoniec ako vedúci 1. tvorivej skupiny na Kolibe. Dramaturgicky spolupracoval na mnohých filmoch režisérov slovenskej novej vlny. Podieľal sa tiež na dvoch na Slovensku nakrútených filmoch francúzskeho spisovateľa, scenáristu, režiséra a zakladajúcej osobnosti nového románu Alaina Robbe-Grilleta *Muž, ktorý luže* a *Eden a potom*. Nedávno dokončil preklad prvej z troch Robbe-Grilletových memoárových kníh *Zrkadlo spomienok*, ktorej vydanie je naplánované na jeseň tohto roku. Časť diela, v ktorej Alain Robbe-Grillet píše o filme *Muž, ktorý luže*, vyjde v najbližšom čísle časopisu Kino Ikon 1/2002.

ROZHOVOR

Prečo ste sa rozhodli práve pre preklad spomienkovej knihy Alaina Robbe-Grilleta a dali jej prednosť pred jeho románmi, teoretickými prácami alebo scenármi?

– V *Zrkadle spomienok* sú podľa mňa veľmi cenné autobiografické informácie, obsahujúce aj Robbe-Grilletove názory na umenie, tvorbu, ba i politiku. Myslím si, že detaily z jeho života môžu byť pre slovenského čitateľa zaujímavé okrem iného aj preto, lebo realita Robbe-Grilletovho detstva a mladosti je realitou, ktorú našinci poznajú z vlastných zážitkov či rozprávania blízkych. Samozrejme, že skúsenosti dnešného osemdesiatnika sú iné ako skúsenosti príslušníkov dnešnej generácie v produktívnom veku, ale vedomie vojny a zážitkov z nej je im príbuzné. Robbe-Grillet bol počas 2. svetovej vojny nasadený na práce v Nemecku. V knihe píše o svojich zážitkoch, skúsenostiach a spomienkach na vojnu i na Nemecko, na porážku Francúzska, rovnako ako aj na rodičov, ktorí boli mimochodom petainisti a antisemiti. To všetko sú problémy, ktoré sú blízke i nášmu čitateľovi, lebo existovali i v slovenskom prostredí. Ďalším dôvodom, pre ktorý som sa rozhodol knihu preložiť, bolo to, že Robbe-Grillet v nej píše o svojej filmovej tvorbe a spomína i film *Muž, ktorý luže*. Scenáre k filmom *Muž, ktorý luže* a *Eden a potom* som preložil skôr než sa začali u nás nakrúcať. A ešte predtým som preložil scenár k filmu *Nesmrteľná*, vďaka ktorému sme sa vlastne zoznámili. Scenáre samotné sa mi však nezdajú až také zaujímavé, pretože hotový film je rozhodne plnší, bezprostrednejší a teda aj pôsobivejší ako scenár, v ktorom autor ráta s tým, že ho ešte bude dotvá-

rať a bude improvizovať. *Zrkadlo spomienok* sa mi taktiež zdalo zaujímavejšie ako romány. Nie je to dielo výslovne memoárového charakteru, dá sa skôr povedať, že sa číta ako moderný román. Nie v zmysle súvislo rozprávaného príbehu a fiktívnych postáv, skôr na spôsob Bretonovho diela *Nadja*, ktoré je zmesou autobiografie, esejistiky a románu. Robbe-Grillet píše o tom, ako sa jeho reálne životné skúsenosti premietli do jeho filmov. Práve toto sa mi na *Zrkadle spomienok* videlo byť románové. Robbe-Grillet je radikálnym zástancom fikcie – namiesto filmu pravda (cinéma verité) má radšej film lož. *Muž, ktorý luže* je v tomto zmysle akýmsi „manifestom" týchto názorov, keďže je postavený práve na narúšaní fikcie – stretávame sa tu s hrdinom, ktorý je vymyslený sebou samým. S problematikou fikcie a pravdy a fikcie a reality sa Alain Robbe-Grillet zaoberá v celom svojom diele.

Ako vedúci tvorivej skupiny a dramaturg ste stáli pri vzniku niekoľkých koprodukčných projektov na prelome 60-tych a 70-tych rokov. Na rozdiel od Jakubiskových filmov *Zbehovia a pútnici* a *Vtáčkovia, siroty a blázni* alebo Laholovho *Sladkého času Kalimagdory* v prípade Alaina Robbe-Grilleta išlo o zahraničného autora tvoriaceho na Slovensku. Aké miesto v slovenskej kinematografii prislúcha podľa vášho názoru dvom jeho filmom? Myslíte si, že Štefan Uher mal pravdu, keď povedal, že *„Robbe-Grillet sa Slovenska príliš netýka, ide skôr o získanie výrobných kontaktov..."* alebo vidíte medzi Robbe-Grilletom a úsilím niektorých slovenských autorov o intelektualizáciu filmu paralely?

– Z hľadiska kontinuity vývinu slovenskej kinematografie i na pozadí českej novej vlny musím dať čiastočne Uhrovi za pravdu. Na druhej strane však treba povedať, že Robbe-Grillet sa Slovenska týka prinajmenšom tak, ako sa slovenskej literatúry a teda aj Slovenska týkajú diela Dostojevského, Apollinaira, Lautréamonta, No-

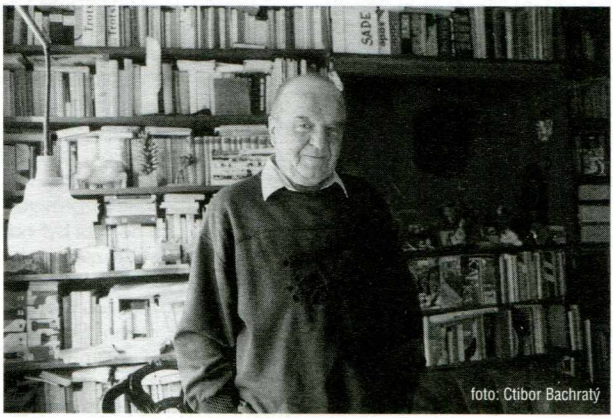
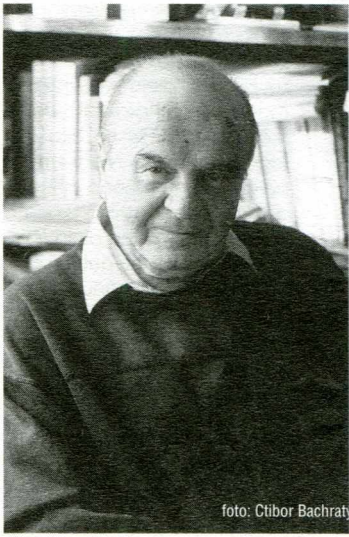

foto: Ctibor Bachratý

valista či surrealistov. *Muž, ktorý luže* bol úplne prvým filmom, ktorý vznikol v koprodukcii s kapitalistickou krajinou. Dúfali sme, že sa nám prostredníctvom neho podarí dostať Slovensko na svetové filmové fórum a získať pri tom cenné tvorivé skúsenosti, uplatniteľné aj v našich podmienkach. Z tohto dôvodu som od začiatku presadzoval maximálnu tvorivú umeleckú participáciu zo strany Slovenska. Od začiatku som odmietal iba akési poskytovanie ateliérov a služieb tak, ako to dnes robia na Kolibe pre americké produkcie. Na filme pracoval slovenský kameraman Igor Luther, architekt Anton Krajčovič, slovenskí herci (Ivan Mistrík, Sylvia Turbová, Zuzana Kocúriková) a príbeh sa odohrával v slovenskej krajine, dokonca sme doň chceli dostať i trochu slovenskej folklórnej hudby. Charakter filmu do značnej miery udal práve Igor Luther ako kameraman. Robbe-Grillet s ním permanentne konzultoval problém filmovej fotografie a spôsobu snímania, čiže tvorili spolu „na pochode" filmový scenár. Ja som sa na tvorbe filmu zúčastnil dramaturgickou spoluprácou a keďže Robbe-Grillet pracoval metódou tvorivej improvizácie, bol som neustále prítomný „na pľaci". Snažil som sa dohliadnuť najmä na to, aby režisér ako cudzinec našu realitu rešpektoval a aby ju tvorivým spôsobom uplatnil. Dôležité bolo, aby slovenské reálie neboli vtlačené do filmu ako do jaternice. Skrátka, príbeh sme adaptovali na slovenskú realitu, skutočne vznikol príbeh zo SNP. Bolo tam všetko – Nemci, naháňačky

foto: Ctibor Bachraty

v lese, hľadanie, hrdina, ktorý je zároveň i zradcom... Takéto príbehy sme poznali.

Ako by ste hodnotili prínos autorov nového románu Alaina Robbe-Grilleta či Marguerite Durasovej pre film a filmovú (ne)naráciu?

– V literatúre okrem románu existujú i esejisticko-románové žánre, veršovaná i neveršovaná poézia, krátke literárne formy i päťzväzkové diela. Toto všetko spolu tvorí určitú literárnu kultúru. Z tohto hľadiska považujem filmovú tvorbu Robbe-Grilleta a Durasovej za významný príspevok. Ukázali, že film nemusí byť nutne viazaný na epickú a rozprávačskú techniku, že nemusí byť nafotografovaným rozprávaním príbehu, že môže byť básnickou víziou, filozofickou meditáciou, esejou alebo tým všetkým súčasne. Do filmu dokázali vniesť istú filozofiu, ktorá z neho nevyčnieva ako morali-

ta, ale je skôr nositeľom názoru na rozprávanie, hrdinu i na drámu. Napokon, i moderný román stojí na pomedzí príbehu a filozofie, poézie a eseje. S rozbíjaním tradičných výrazových foriem a ich nahrádzaním inými formami začali už surrealisti a nový román na ich snahy v istom zmysle nadviazal. Myslím si, že v súlade s myšlienkami, ktoré hýbali u nás novou vlnou, vniesol Robbe-Grillet nielen do našej teórie, ale i do filmovej praxe prístup, ktorý vo Francúzsku už existoval, no u nás sa ešte iba prebúdzal. A ako sa ukázalo, takýto prístup k filmu nie je vzdialený slovenskej mentalite, ani umeleckému citeniu.

Alain Robbe-Grillet sa na Slovensko vrátil až po roku 1989 pri príležitosti jeho filmovej retrospektívy. V roku 1999 bol predsedom poroty Medzinárodného filmového festivalu Art Film. Ako si spomínate na vaše opätovné stretnutie po toľkých rokoch?

– Takéto stretnutia majú, samozrejme, vždy svoju sentimentálnu stránku. Keď Robbe-Grillet Slovensko opäť navštívil, dúfal, že by sa dala obnoviť filmová spolupráca. Mal pripravený i námet na príbeh odohrávajúci sa na brehu veľkej rieky. Lenže vo filmovej výrobe sa po roku 1989 situácia radikálne zmenila a na jeho záujem nik nereflektoval. Ja už som v tej dobe pôsobil dvadsať rokov mimo filmovej oblasti.

Uvažujete o preklade zvyšných dvoch kníh spomienok Robbe-Grilleta?

– Neuvažujem. *Zrkadlo spomienok* sa mi videlo byť blízke mojim životným skúsenostiam i atmosfére u nás. Viem si predstaviť, že bude zaujímať nejedného slovenského inteligenta, najmä filmárov. Nehľadiac na to, však Robbe-Grillet isto nepatrí k autorom, ktorý by mohol zaujať masy a preto jeden zväzok stačí.

Sledujete súčasné dianie v slovenskej kinematografii? Čo považujete z pohľadu „poučeného" diváka i z pohľadu bývalého dramaturga za najväčší problém filmov poslednej dekády?

– Pravdupovediac, okrem Šulíkových filmov ma nejako zvlášť nenadchol ani jeden. Šulíkove filmy skôr ako o príbehoch, psychologickom vývine postáv alebo o tradičných konfliktoch, hovoria o náladách a duševných stavoch, ktoré sú spoločné divákom na celom svete. Po režijnej či technickej stránke snáď môžem považovať Balcovu adaptáciu Pišťankovej knihy *Rivers of Babylon* za profesionálne urobenú snímku, ale nemyslím si, že takýto druh filmu môže niekoho zaujať, nadchnúť alebo inšpirovať. Zdá sa mi, že krajina, akou je Slovensko – s takým počtom obyvateľov a s takým počtom divákov – nemôže nikdy bez štátnych subvencií udržať kinematografiu ako samostatný článok národnej kultúry. A keďže sa kapitalizmus so svojím trhovým hospodárstvom zavádza i do sféry filmovej produkcie, slovenský film je odpísaný.

Katarína Mišíková
(autorka je študentka filmovej vedy FTF VŠMU)

O audiovizuálnej publicistike

Klub filmových novinárov pri Slovenskom syndikáte novinárov (KFN pri SSN) zorganizoval ešte v máji okrúhly stôl na tému audiovizuálnej a kultúrnej publicistiky v slovenských médiách. Na diskusne prekvapujúco obchádzanú tému si originálne postrehy pripravili nielen hlavní aktéri podujatia režisér Vido Horňák, teoretik Martin Ciel, televízni a filmoví publicisti Laco Bariak a Miloslav Ščepka, moderovaní Viliamom Jablonickým, ale aj široké a aktívne fórum tvorcov a aktérov slovenskej mediálnej scény. Východiskovou konfrontáciou sa stalo porovnanie vzťahu ku kultúrnej publicistike vo verejnoprávnych médiách, kde jednoznačne dominuje Slovenský rozhlas s bohatou a diferencovanou škálou rozmanitých kultúrnych magazínov, vnímavých na celé spektrum umeleckých prejavov počnúc literatúrou a nekončiac ani filmovou a audiovizuálnou problematikou, hoci tej je v pôvodnej tvorbe primálo. Kompenzuje tak aj priveľkú dominanciu na výlučne politické, ekonomické a športové témy v spravodajstve, kde kultúra je zriedkavým hosťom. Žiaľ, v televíznom spravodajstve sa neobjavuje takmer vôbec, v STV je v pracovnom týždni iba päť minút informácií v nočnom čase. Kultúrne magazíny sa napodiv takmer všetky vytratili a iba symbolicky a viac ako zástierka ich nahrádzajú komerčné programy typu *900 sekúnd o knihách* a *Film a video*, pre ktoré problém hodnotenia tvorby a orientácie divákov nie je, žiaľ, prvoradý. Pravdaže, o nič lepšie to nie je v komerčných televíziách a až na výnimky aj v rádiách. Kultúrne rubriky novín získali síce nič na priestore, ale neraz sa tam objavujú nepôvodné materiály, zväčša absentujú profilujúce kritické osobnosti jednotlivých umeleckých disciplín a mnohé časopisy sa už vôbec nepokúšajú o objektívne a kompletné informovanie celej kultúrnej scény, zväčša sa obmedzujú len na senzačné udalosti a podstatné javy hodnotovo buď obchádzajú alebo nie sú k nim schopné vôbec zaujať stanovisko a keď, neraz iba mätúce. ***(vj)***

Jeden svet na STV

Občianske združenie Človek v ohrození v spolupráci so Slovenskou televíziou pripravilo na mesiace júl a august 2002 cyklus 17-tich dokumentárnych filmov *Jeden svet*. Každý pondelok a stredu si diváci budú mať možnosť pozrieť filmy zaoberajúce sa širokým spektrom diania vo svete, od zachytenia osudov ľudí v diktatúrach a autoritárskych režimoch až po život prírodných národov v globalizovanom svete. Dokumentárny cyklus *Jeden svet* ponúkne výber filmov zo svetových filmových festivalov, ako napríklad Medzinárodný festival ľudských práv One World v Prahe, Human Rights Watch v New Yorku, atď. Jeho cieľom je doplniť programovú štruktúru verejnoprávnej televízie o témy, ktoré sú v slovenských médiách prezentované iba okrajovo a bez hľadania historických a spoločenských súvislostí a zvýšiť tým informovanosť slovenskej verejnosti o konfliktoch vo svete a ľudsko-právnej tematike. Filmy dokumentárneho cyklu *Jeden svet* tvoria výber z programu posledných dvoch ročníkov Medzinárodnej prehliadky filmov o (ne)dodržiavaní ľudských práv *Jeden svet* v Bratislave a venujú sa témam: Vyrovnanie sa s minulosťou, Nadnárodné spoločnosti, Život v diktatúrach, približujú situáciu v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu, na Balkáne i v juhovýchodnej Ázii. ***(km)***

Internetové stránky SFÚ po novom

Od 1. júla 2002 sa začína komplexná rekonštrukcia internetových stránok Slovenského filmového ústavu www.sfu.sk, www.filmsk.sk a www.aic.sk, ktorá má po roku a pol ich fungovania vyjsť v ústrety čoraz náročnejšiemu užívateľovi. Prioritou zostanú najnavštevovanejšie stránky SFÚ – stránky mesačníka Film.sk www.filmsk.sk, na ktorých sa už v júli uskutočnia výrazné zmeny. Nový systém menu, vyhľadávania a archivovania článkov poslúži k prehľadnejšej orientácii v jednotlivých číslach, rubrikách či autorských článkoch, čím by sa svojou úpravou a funkciou mali stránky priblížiť ku klasickému modelu internetového časopisu. V priebehu letných mesiacov nastane rozsiahla prestavba stránok www.sfu.sk, súvisiaca so zefektívnením a sprehľadnením štruktúry a systému užívania, ako aj s grafickým redesignom. Databázový systém, špecializované vyhľadávanie, mailing list, ankety a podrobná štatistika prístupov by mali byť samozrejmosťou na www.sfu.sk, www.filmsk.sk, ako aj na www.aic.sk od nového školského roka. Okrem už existujúceho obsahu www.sfu.sk pribudnú na stránkach atraktívnejšie prvky, a to viac fotomateriálu, audiovizuálna prezentácia SFÚ či on-line súťaž o ceny, spojená s blížiacim sa 40. výročím Slovenského filmového ústavu v apríli 2003.

(anac)

K histórii a archeológii médií

Úvodné kapitoly nového čísla časopisu Kino-Ikon 1/2002 sú už tradične vyhradené te(r)oretizovaniu filmu. Ide o texty, ktoré majú predovšetkým aktualizovať naše slovenské *film studies*. Práve preto už niekoľko čísel Kino-Ikonu „rozbieha" veľmi podrobná a pritom stále čitateľná explikácia deleuzeovskej filmovej estetiky od amerického teoretika Davida N. Rodowicka (témou jeho výkladu bude *Čas a pamäť, rády a sily* filmových obrazov). Okrem rozhľadenej interpretácie troch filmov (Malle, Fellini, Buñuel) od Juraja Mojžiša (*Mestá žien*) reprezentuje pôvodné slovenské filmologické písanie najmä podnetná štúdia Jany Dudkovej, venovaná *Estetike fragmentu a ranému avantgardnému filmu*, ktorá v kontexte teoretického a praktického korpusu najmä Jeana Epsteina, kriticky sonduje koncepty pozornosti a kina v ranom filme. Dudkovej text je zároveň zdatným predskokanom základného tematického bloku čísla zameraného na *novú filmovú históriu* a *archeológiu médií*, resp. *audiovizuality*. Z množstva archeologických prístupov („vykopávania" filmového, audiovizuálneho) sme vybrali texty popredných filmových historikov: Erkki Huhtama, Toma Gunninga a Siegfrieda Zielinskeho. Všetci traja sa minulý rok stretli v Prahe na sympóziu o metodologických premenách filmovej a mediálnej historiografie *Predpoklady budúcnosti*. Vďaka tomu, i našim brnenským spolupracovníkom, budú súčasťou čísla i pôvodné „čerstvé" rozhovory s T. Gunningom a S. Zielinskim. Číslo dopĺňa profil Akira Kurosawu od Petra Gavaliera, spomenúť treba aj fragment z pripravovaného prekladu knihy Alaina Robbe-Grilleta *V zrkadle spomienok*, ktorý vybral a uviedol Albert Marenčin. V aktuálnom čísle sa uzavrie esej Pierra Bourdieua *O televízii*, ako vždy nebudú chýbať podrobnejšie filmové a literárne reflexie.

Martin Kaňuch

(autor je šéfredaktor časopisu Kino-Ikon)

Študentský film v roku 01

Keď ma oslovili, aby som napísala „čosi" o súčasnom tvorivom dianí na FTF VŠMU, bola som presvedčená, že okrem štyroch bakalárskych animovaných filmov, ktoré v súčasnosti obliehajú zahraničné festivaly, vzniklo minimum projektov dotiahnutých do finálnej a teda verejne prezentovateľnej podoby. Pred takýmto omylom ma uchránil nultý ročník neverejnej prehliadky študentských filmov *Mladé mäso*, organizovaný Štúdiom 727.

Pôvodným zámerom prehliadky bolo predstaviť tvorbu mladých filmárov reklamným agentúram a produkčným spoločnostiam. Pre i napriek ich minimálnemu záujmu sa podujatie zmenilo na príjemné posedenie študentov, ktoré suplovalo aj keď zďaleka nie komplexnú *(uvádzali sa „len" filmy, ktorých postprodukcia sa realizovala v a vďaka súkromným spoločnostiam Štúdio 727, Surosound, Ateliér+R – pozn. aut.)*, tak aspoň prezentáciu študentských filmov posledných rokov. Predovšetkým vďaka tejto prehliadke môžem konštatovať, že „utajovanie" súčasnej študentskej tvorby je v slovenskej kinematografii neadekvátnym prepychom. Študentské filmy vznikajú a mnohé z nich nie sú úplne na zahodenie.

Už spomínaná animovaná tvorba, v posledných rokoch považovaná za najsilnejšiu katedru filmovej fakulty, má opäť silný ročník tvorcov. I keď ťažko hľadať intímnu a znepokojujúcu výpoveď porovnateľnú s filmami *V kocke* Miša Strussa, prípadne *Anatómia myšlienky* Petra Kašťála, všetci autori sa prejavujú originálnym rukopisom a dokonale zvládnutými jednotlivými animačnými technikami. Ekologické *Líškylovenie* Michala Uhrína nadobúda nový rozmer vďaka umnému rámcovaniu kresleného dynamického honu na líšku reálnymi zábermi ateliéru. *Farberaj* Ivany Šebestovej, rovnako ako jej predchádzajúce dielo *Vtáčkovia, rybičky a...*, je pozoruhodné svojou prirodzenou hravosťou, ktorá ulahodí predovšetkým detskému divákovi. Borisovi Šímovi sa po takmer ročnom úsilí podarilo dokončiť 10-minutový film *Dnes mám prvé randevú*. Východiskom pre rad situácií, v ktorých sa naplno prejavujú rozmanité možnosti pixilácie, sú topánky odmietajúce podriadiť sa diktátu svojho majiteľa. Štvoricu „bakalárov" napokon uzatvára sarkastický plôškový film Jany Slovenskej *Do dna* o ženskej moci, manipulácii a srdcervúcich slzách.

Študentský dokumentárny film v zahraničí tohto roku reprezentujú predovšetkým filmy *Čužak* Milana Baloga a *Cez okno* Petra Fila. Kým v prvom prípade je (inscenovaná) realita s citom rozdrobená do množstva detailov a extrémnych rakurzov, ktoré navodzujú bizarne clivú atmosféru, film Petra Fila ťaží ani nie tak z originálneho uchopenia témy, ako bohatosti samotného materiálu. Obyvatelia dedinky Lehnice vo svojich monológoch nevedome konštatujú a priznávajú prázdnotu svojho života.

Domnievam sa, že i hraná tvorba po minuloročnom neudelení ceny za najlepší hraný film na Áčku mierne pookriala, i keď sa naďalej nedokážem ubrániť dojmu „dobre je len, kým postava ne-

prehovorí". Tradične nad (nielen študentskými) hranými filmami visí neprekročiteľný tieň ťažkostí s vedením hercov. Prehovory jednotlivých postáv fungujú ako nezámerné scudzovacie efekty. Hlasový prejav pôsobí neautenticky, neraz pripomína recitál a nie živú a životnú súčasť dialógu. Tri bakalárske filmy študentov hranej réžie (*Víťazko* Alberta Vlka, *Procesia* Matúša Liboviča, *Cez prah* Róberta Švedu) môj tradičný pocit trápnosti pri sledovaní hereckých kreácií zmiernili, ale úplne neodstránili. Aj napriek evidentnej poctivosti v ich príprave a snahe pokúsiť sa o konzistentnú výpoveď, si ma získala svojou nenútenou ľahkosťou *„letná impresia o jedení slivák a prvom... prvom... zakusnutí sa do života"* (citované podľa katalógu *Mladé mäso*) Róberta Švedu pod názvom *V pohodlném pohybu, bez spěchu.* V spolupráci s kameramanom Petrom Kelíškom na pozadí Mahlerovej hudby dokonale prepájajú svoj cit pre poetický obraz, hru so svetlom a odstup od vytváraného lyrizmu. A, samozrejme, svoje robí i neprítomnosť hovoreného slova... Kapitolou samou osebe (hraných filmov) sú spracovania notoricky známych zadaní typu *Schôdzka na inzerát* a *Darček pre babičku.* Naďalej pretrváva už dávno nie najvtipnejšia morbidizácia „prípadu" okolo babičkinho darčeka a vykonštruované pointovanie schôdzky na inzerát. Ťažko hľadať hlbokú výpoveď (napokon kto dnes verí v posolstvo?), skôr ide o hru s naratívnymi možnosťami filmového obrazu, o cvičenie pracujúce s možnosťami filmovej gramatiky. Moje absolutórium napokon trochu prekvapivo patrí Marošovi Šlapetovi, študentovi tretieho ročníka strihovej skladby. Filmom *Hlavy v hlave* prekročil čisto rytmickú stránku strihového cvičenia detailov anonymných tvárí, keď ho obohatil o rovinu tematizácie vlastnej práce v strižni. Ale predovšetkým jeho krátky hraný film *Zmenšenina* veľmi vtipne, invenčne, s potrebnou dávkou napätia parafrázuje kľúčovú scénu Antonioniho filmu *Zväčšenina.* Na mieste činu však tentokrát nie je fotograf, ale zvukár číhajúci na autentické zvuky lesoparku.

Pokúsiť sa o komplexné hodnotenie stavu študentskej tvorby posledných troch semestrov pre nedostatok možností oboznámiť sa s filmami i v rámci samotnej fakulty, je nesmierne obtiažne, ak nie nemožné (*termín pravidelnej jarnej prehliadky študentských filmov Áčko je tento rok preložený na jesenné mesiace – pozn. red.*). Napriek mojim prevažne pozitívnym referenciám k niektorým konkrétnym filmom niet dôvodu na prílišný optimizmus. Absencia verejných prezentácií budí dojem, že študentské filmy nevznikajú, na druhej strane o ojedinelú verejno-neverejnú projekciu je minimálny záujem. Pokusom o prelomenie oboch nelichotivých trendov by mohla byť pripravovaná 120-minutová televízna relácia venovaná prezentácii študentských filmov. Večer s VŠMU sa uskutoční pod názvom *MEGAbioFÓN* vo vysielacom čase STV. O bytostnej potrebe vyťažiť maximum z možnosti vstúpiť priamo do obývačiek potenciálnych záujemcov svedčia i razantné slová jej pripravovateľa Petra Fila, študenta dokumentárneho filmu FTF VŠMU: *„Slovenská kinematografia je „v koncoch" a jej osud majú v rukách mladí ľudia, ktorí tvorbu udržiavajú pri živote. Budem sa snažiť, aby zazneli ich názory nielen na film, ale aj na spoločnosť a na potrebu jej reflexie. Na rozdiel od minulého roka bude relácia obsahovať i predkrútený materiál, či už anketu alebo reportáž z nakrúcania študentského filmu. A v neposlednom rade dúfam, že aj po formálnej stránke bude MEGAbioFÓN „dôstojným" reprezentantom študentskej tvorby".*

Zita Hosszúová
(autorka je študentka filmovej vedy FTF VŠMU)

(Večer VŠMU pod názvom MEGAbioFÓN sa bude vysielať 13. júla o 22.20 hod. na STV 2.)

Aký je slovenský filmový divák v roku 2002?

V mesiacoch apríl a máj sa po 22-och rokoch na Slovensku konal *Sociologický výskum filmového diváka*. Realizoval sa na vzorke 1500 respondentov, reprezentujúcej obyvateľstvo Slovenska vo veku 15 a viac rokov. Jeho návratnosť bola vysoká a do spracovania bolo zahrnutých 1475 dotazníkov. Výskum pripravili Národné osvetové centrum – Ústav výskumu kultúry a verejnej mienky a Slovenský filmový ústav v spolupráci so sociologičkou Oľgou Gyárfášovou z Inštitútu pre verejné otázky. Jeho cieľom bolo zmapovať vzťah slovenskej verejnosti k filmovému umeniu, ale výskum skúmal aj to, čo vplýva na návštevnosť kín, aká je spokojnosť divákov s vybavenosťou slovenských kín a vôbec názory verejnosti na slovenskú kinematografiu. Výsledky výskumu sú viac ako zaujímavé...

Prvý výskum tohto druhu sa pod názvom *Súčasná kultúra filmového diváka* na Slovensku realizoval v rokoch 1976 – 1980, autorsky ho pripravili Ladislav Volko a Jozef Majchrák a jeho hlavným koordinátorom bol Výskumný ústav kultúry. Vychádzal zo štátnej federálnej úlohy, ktorú plnil Československý filmový ústav (ČSFÚ) Praha od roku 1975, na Slovensku bol schválený v roku 1977. V roku 1980 bol tento výskum v SFÚ vydaný knižne na 268-ich stranách. Jeho cieľom bolo zistiť kvantifikáciu štruktúry filmového hľadiska na Slovensku a analýza potrieb a záujmov návštevníkov kín. Na 49 otázok odpovedalo 2200 respondentov šiestich slovenských vybraných miest podľa počtu obyvateľov (Senec, Sabinov, Humenné, Ružomberok, Banská Bystrica, Bratislava), čomu zodpovedal aj zvolený počet respondentov. Autori výskumu sa dopracovali k 12-tim hypotézam, že v štruktúre filmového hľadiska dominujú 15 – 19 roční obyvatelia, diváci hľadajú v kinách zábavu a rozptýlenie, vyspelosť filmového diváka ovplyvňuje všeobecné školské vzdelanie, návštevnosť ovplyvňuje televízia ako osobné pohodlie diváka, divák vyhľadáva určitý film, diváci preferujú kino pre jeho spoločenské možnosti, film ovplyvňuje správanie diváka aj po projekcii, návštevnosť ovplyvňuje materiálno-technická kvalita projekcie, diváka ovplyvňujú médiá pri návšteve toho-ktorého filmu, film ovplyvňuje celkovú kultúrnu úroveň diváka, migrácia ľudí pôsobí deštrukčne na celkovú kultúrnu úroveň miest a ubúdanie návštevníkov v kinách je spôsobené zmenami v hierarchii záujmov a celkovej štruktúry voľného času.

Aj keď oba výskumy vzhľadom na iný postup výberu respondentov (v roku 1980 išlo o výskum v šiestich mestách rôznej veľkosti, kým v roku 2002 išlo o reprezenta-

tívny výskum rovnomerne pokrývajúci celé územie Slovenska vrátane malých a najmenších obcí), počet a tematizáciu otázok nemožno kompletne porovnávať, napriek tomu sa nájdu základné porovnateľné kategórie. Zatiaľ čo v roku 1980 preferovalo kino 62% divákov, televíziu len 24%, v roku 2002 sa situácia zmenila v neprospech kina – vidieť film v kine preferuje len 43% filmových divákov a 30% je to jedno, kde film vidí. V skupine tých ľudí, ktorí kino vôbec nenavštevujú je preferencia televízie, pochopiteľne, podstatne vyššia (až 86%). Pokiaľ ide o žánrovú ponuku, je aj po 22-och rokoch takmer totožná. V oboch výskumoch sa ako najobľúbenejší žáner ukazuje veselohra – komédia, na druhom mieste sú dobrodružné filmy a na treťom sú drámy – psychologické príbehy. Porovnať možno aj dôvody, prečo diváci uprednostňujú sledovanie filmu v kine – pre väčšiu kvalitu obrazu a zvuku, možnosť výberu filmu. V roku 1980 až 20% opýtaných uviedlo dôvod, že vidia film vo farbe a v roku 2002 až 47% divákov zdôvodňovalo, že film v kine ich viac zaujme a viac ho prežívajú. Súčasťou výskumu z roku 1980 bolo aj určenie 14-tich preferencií činností počas voľného času respondentov, pričom návšteva kina s 8,5% bola až na piatom mieste po počúvaní rozhlasu (16,2%), pozeraní televízie (15,9%), športovaní (11,8%) a voľnom čase v rodinnom kruhu (9,7%).

Výskum filmového diváka na Slovensku z roku 2002 vychádzal z celkovej kultúrnej situácie a podmienok a zisťoval, do akej miery sa ľudia zaujímajú o jednotlivé druhy umenia. O film sa „intenzívne" zaujíma sympatických 19%. O hudbu sa intenzívne zaujíma 25%, o literatúru 13%, o divadlo 3% a o výtvarné umenie a architektúru 2,8%. Priemerný záujem o film deklarovalo 44% respondentov, také vysoké percento neuviedli respondenti pri žiadnom inom druhu umenia.

Alarmujúce výsledky ale výskum priniesol pri skúmaní otázky: ako často chodíte do kina? Viac ako polovica opýtaných (až 51,4%) nechodí do kina vôbec, raz do roka a menej často chodí do kina 12,5 %, raz za polrok 10,3%, za štvrťrok 9,9%, raz za mesiac 9,8%, raz za dva-tri týždne 3,9%, raz týždenne alebo častejšie len 1,8%. Opäť až polovica respondentov odpovedala, že navštevujú dnes kino menej často ako pred dvoma-tromi rokmi (50,6%), rovnako často ho navštevuje 34,1% a častejšie len 13,3%. Dôvodov prečo sa film v kine dostal na okraj záujmu divákov je viacero.

Hlavným dôvodom nezáujmu o film v kine je sledovanie televízie, takúto odpoveď uviedlo až 50,1%. Rozhodujúce sú aj ďalšie faktory, a to predovšetkým dôvody, že lístky sú drahé (29,5%) a kino je ďaleko (23,2%). Cena vstupenky je pre divákov príliš vysoká (71,5%), priemerná (28,2%) a len pre zanedbateľné tri desatiny percenta príliš nízka. Na otázku, či by diváci boli ochotní zaplatiť za lístok viac pri skvalitnení služieb v kine, až 58% uviedlo odpoveď skôr nie, ale až 30% asi áno, ostatní nevedeli. Nad otázkami spokojnosti so službami v kine by sa mali zamyslieť majitelia kín. Respondenti hodnotili pohodlnosť, technickú úroveň premietania a zvuku, klimatizáciu, informácie o programe a ich dostupnosť, občerstvenie, sociálne zariadenia, šatne. Výsledky sú veľmi neuspokojivé, veľmi spokojných je málo.

Ďalšia skupina otázok tohtoročného výskumu sa týkala samotných filmov. Hlavným dôvodom – vo výskume označeným kategóriou veľmi dôležité – na základe ktorého sa potenciálni diváci rozhodujú ísť alebo neísť na film do kina je jeho žáner (50,9%), herecké obsadenie (37,8%) a odporúčanie známych (23,6%). Podľa krajiny pô-

vodu diváci chodia najradšej na filmy americké (69,8%), české (53,4%) a francúzske (39,1%). Slovenské filmy obstáli v domácom prostredí podpriemerne, s percentuálnym vyjadrením 28%.

Záver výskumu hodnotil poznanie slovenskej kinematografie a vôbec slovenského kinematografického prostredia. Najobľúbenejším slovenským filmom je *Tisícročná včela*, nasleduje *Jánošík*, ale v odpovediach jednotliví respondenti nešpecifikovali, či majú na mysli Siakeľov film z roku 1921, český Fričov film z roku 1935, resp. Bielikovho *Jánošíka* z rokov 1962 – 63. Ako tretí najobľúbenejší film respondenti uviedli film *Fontána pre Zuzanu*, opäť bez špecifikácie, ktorý diel je pre nich ten naj. V tejto súvislosti treba povedať, že respondenti zaradili do odpovedí aj výlučne televízne filmy, resp. seriály a dokonca aj český oscarový film *Obchod na korze*. Odpovede respondentov na otázku, koho považujú za najlepšieho slovenského režiséra, veľmi prekvapili. Zostane paradoxom, že v dvadsiatke sú traja režiséri, ktorí zatiaľ nenakrútili nijaký slovenský film – na treťom mieste Jozef Bednárik, na siedmom Juraj Nvota, ktorý svoj celovečerný filmový debut práve dokončuje a na deväťnástom Milan Lasica, ktorý zatiaľ podobne ako Bednárik režíroval len v divadle a STV. Poradie najobľúbenejších hercov a herečiek zodpovedá kultúrnemu a komerčne orientovanému prostrediu (aj) v oblasti kinematografie a audiovízie. *(pozri tabuľky na str. 50)*

Ako teda vyzerá slovenský filmový divák roku 2002 a ako hodnotí priebeh a výsledky výskumu sociologička Oľga Gyárfášová z Inštitútu pre verejné otázky, ktorá je jeho konzultantkou? *„Výsledky výskumu filmového diváka nám hovoria, že o filmové umenie sa zaujíma – intenzívne alebo aspoň priemerne – väčšina (63%) ľudí na Slovensku. Menej ľudí však chodí pravidelne do kina. Z celej slovenskej populácie, vrátane tých skôr narodených a tých, ktorí žijú v malých obciach bez kina, je filmových divákov zhruba polovica. Podobne ako inde na svete, aj na Slovensku je televízia všadeprítomné médium, ktoré určuje nielen mieru informovanosti, ale aj úroveň a druh zábavy. Chodenie do kina patrí k životnému štýlu najmä mladých ľudí. Až štvrtinu filmových divákov tvoria mladí ľudia vo veku 15 -19 rokov (do výskumu neboli zahrnutí respondenti mladší ako 15 rokov, ktorí v hľadiskách kín tiež určite nechýbajú). Alebo, ak pohľad otočíme, ukáže sa, že do kina chodí 86% teenagerov (15 – 19 ročných), ale z vekovej skupiny nad 55 rokov je to už len 15%. Dôležitým faktorom návštevnosti kín je veľkosť obce. Návšteva kina patrí viac k mestskému životu, kde je dostupnosť kín i ponuka titulov väčšia ako na vidieku. Na výsledkoch ma osobne zaujala ešte jedna vec, že slovenská verejnosť má pomerne dobré vedomosti o slovenskej filmovej tvorbe. Vyše 40% opýtaných vedelo uviesť režiséra filmu Tisícročná včela, 29% správne uviedlo meno režiséra slovenskej filmovej klasiky Janošík zo začiatku 60-tych rokov. A to všetko v situácii, keď základná filmová výchova na školách absentovala nielen v minulosti, ale dodnes nie je samozrejmou súčasťou učebných osnov. Slovenské filmy nedopadli tak zle ani v otázke preferencie filmov podľa ich pôvodu. Podľa očakávania, najpreferovanejšie sú filmy americké. Koniec-koncov, tie v našich kinách jednoznačne dominujú. Po českých a francúzskych filmoch však nasledujú filmy slovenské.*

Summa summárum – výsledky výskumy nie sú dôvodom k pesimistickému nariekaniu nad stratou návštevníkov kín. Slovenský filmový divák ešte žije! Na jeho dotiahnutie do kina však treba vyvinúť viac úsilia ako pred 20-timi rokmi".

Štefan Vraštiak

Katka KEREKESOVÁ

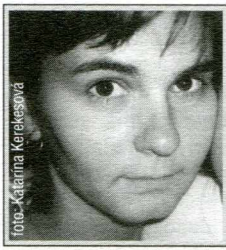

foto-Katarína Kerekesová

Povolanie: animátorka

Dátum a miesto narodenia: 21. apríl 1974, Žilina

Štúdium: 1993 – 1999 – FTF VŠMU/odbor Animovaná tvorba, od roku 2000 externé doktorandské štúdium na FTF VŠMU/odbor Animovaná tvorba

Filmografia: (študentská tvorba) – *Kroky, skoky, roky... a posledný zhasne* (1995), *Milenci bez šiat* (1997), *Mucha* (1998), absolventský film *Pôvod sveta* (1998-2002).

AKO ĎALEJ, ABSOLVENT?

„K animovanému filmu som sa dostala náhodou. Chcela som sa venovať grafike a jej podobným odborom, no môj druhý pokus dostať sa na VŠVU skončil ponukou uchádzať sa o štúdium na novootvorenej Katedre animovanej tvorby na FTF VŠMU. Táto ponuka ma oslovila. Zdalo sa mi zaujímavé pracovať s príbehom a môcť ho vyrozprávať na väčšej ploche, ako len v jednom obrázku. Pobyt na škole bol pre mňa veľmi príjemne stráveným časom. Práve počas neho sa totiž získava databáza tých najbližších spolupracovníkov pre budúcnosť. V mojom prípade ľudí skutočne najbližších, ktorí mi pomohli pri realizácii najnovšieho filmu Pôvod sveta (Peter Kerekes, Peter Hudák, Vlado Král, Martin Snopek, Táňa Šulíková, Ivan Martinka, Marek Kráľovský a mnohí ďalší).

Výrazný prechod zo školy do praxe u mňa neexistoval. V roku 1997 sa mi narodila dcéra Ester. Striedavo som teda bola na materskej dovolenke a snažila sa popritom dokončiť film Pôvod sveta. Ako matka s dieťaťom som, samozrejme, nemala také voľné ruky, aby som sa mohla realizovať v nejakých iných projektoch. Nepociťovala som to však ako handicap, práve naopak. Získala som svojím materstvom iný rozmer. Snažila som sa pracovať doma, aby som využila čas, ktorý mám k dispozícii a súčasne našla aj istú rovnováhu medzi tým, čo robím a tým, čo by som chcela robiť. Nebolo to ľahké obdobie, ale vďaka podpore mojich spolupracovníkov a pomoci mojich rodičov, som to zvládla.

Ak sa zamyslím nad tým, aké šance pre nástup do praxe majú absolventi animovanej tvorby, zdá sa mi, že sa môžu uplatniť pri počítačovej animácii, teda prevažne v reklame a pod. Práca na vlastnom animovanom filme je totiž luxus. Film sa vyrába dlho, tým pádom sa predražujú náklady, žiada si špeciálne materiálne zabezpečenie, ktoré je už dnes na Slovensku raritou. Za normálnych podmienok je nakrútenie animovaného filmu asi nemožné. Mediálne prostredie animovanému filmu tiež nepraje. V STV, ktorá ako jediná inštitúcia disponuje úplne kompletným reťazcom pre jeho výrobu, sa v podstate nič nevyrába. Nerozumiem tomu, pretože práve animovaný film získal v poslednom období veľa ocenení a prezentoval slovenskú kinematografiu na prestížnych filmových festivaloch. Možno sa však raz nájde sponzor, ktorý jeho výnimočnosť trvalejšie ocení a slovenský animovaný film znova oživí. Dúfam, že k tomuto oživeniu prispeje aj Pôvod sveta, ktorý sa vďaka distribučnej spoločnosti SPI International onedlho dostane aj do slovenských kín."

Ivana Petríková

(autorka je študentka filmovej vedy FTF VŠMU)

Nepredstaviteľný zázrak

Málokto si pri sledovaní vizuálne rozdielnych filmov ako *Kristove roky* Juraja Jakubiska, *Muž, ktorý luže* Alaina Robbe-Grilleta, *Danton* Andrzeja Wajdu alebo *Plechový bubienok* Volkera Schlöndorffa hneď uvedomí, čo ich spája. Na jednej strane sa objavuje zvláštna bledosť čiernobielych *Kristových rokov*, na strane druhej až prehnaná farebnosť *Dantona*. Ak k týmto naozaj nevšedným dielam pridáme ešte napríklad na konci 90-tych rokov nakrútené filmy *Postel* režiséra Oskara Reifa alebo poviedku *Riziko* od mladého francúzskeho režiséra Artemia Benkiho, ktorá je súčasťou poviedkového filmu *Praha očami*, sa zdá, že nemôžeme nájsť žiaden spoločný menovateľ... Opak je pravdou. Slovenský kameraman Igor Luther (1942), žijúci a pôsobiaci v Mníchove, je spojivom všetkých spomínaných filmov a vtláča im zvláštnu vizuálnu rôznorodosť.

ROZHOVOR

Po trojici obrazovo prepracovaných filmov v 60-tych rokoch *Kristove roky*, *Muž, ktorý luže* a *Vtáčkovia, siroty a blázni* sa zdalo, že na Slovensku vyrástla výrazná kameramanská osobnosť, ktorá zásadne ovplyvní domácu kinematografiu. Po uvedení štvrtého filmu Igora Luthera *Eden a potom* sa na začiatku 70-tych rokov po ňom akoby zľahla zem. Dôvod bol jednoduchý – emigrácia. Igor Luther sa však ako výnimočný a osobitý kameraman presadil aj v zahraničí, kde nakrúcal najmä s Volkerom Schlöndorffom, pre ktorého sa stal dvorným kameramanom.

Len ťažko možno v prípade kameramana Igora Luthera hovoriť o nejakom zreteľnom rukopise. Kamera, spôsob snímania, výber materiálu, ako aj jeho následné spracovanie prechádzajú z filmu do filmu vývojom a zmenami. Ak na konci 60-tych rokov minulého storočia tvrdil, že *„každý poctivý kameraman, ktorému nejde len o reprodukciu, ale najmä o tvorbu, musí hľadať nové možnosti jedine a práve vo farbe"*, tak na konci 90-tych rokov vyslovil zjavnú nechuť k farebnému filmu. Na otázku, čo spôsobilo zmenu jeho nazerania na farbu vo filme, odpovedá slovami nemeckého básnika J. W. Goetheho: *„Len neprirodzená fantázia nás môže ešte zachrániť."*

Nakrúcali ste filmy s takými režisérmi ako Juraj Jakubisko, Volker Schlöndorff, Alain Robbe-Grillet či Andrzej Wajda. V čom sa líšilo vaše postavenie kameramana pri týchto režiséroch? Poskytovali vám pri nakrúcaní

foto: archív S. D.

V Nemecku počas nakrúcania medailónu o Igorovi Lutherovi pod názvom Igor bez obrázkov v roku 1994 s kameramanom Stanom Doršicom.

úplnú voľnosť alebo prichádzali už s presnou predstavou o postavení kamery, jej pohľade či osvetlení...?

– S režisérom, akým je Alain Robbe-Grillet, som sa hádať o zábery nemohol, ani nebolo dôvodu. Prenechával to svojmu *„Igor, mon opérateur au genie précoce"*, ako sa o mne vyjadril nedávno vo svojich 80-tich rokoch v peknom článku v časopise Vogue. A vôbec mi nevadí, že som doteraz nenašiel v žiadnom slovníku, čo slovo „précoce" znamená, znie to však dosť zvláštne a už len preto sa mi to označenie páči. Juraj Jakubisko ma veľa naučil, ale predovšetkým – nikdy nespať za kamerou. Náš prvý spoločný krátky film *Dážď* sa vydaril, dostal Hlavnú cenu na nemeckom festivale v Oberhausene a tak neskôr bola pre mňa cesta do cudziny otvorená. Pri *Kristových rokoch* sme si navzájom poriadne ponadávali. Kládli sme si otázky typu: *„Kde nám zmizla kostolná veža s hodinami?"* Pri vysokých preexpozíciách mojej špeciálnej techniky laboratórneho predvolania negatívu, zmizli na bielej oblohe nielen tieto „drobnosti", ale z hercov sa stávali strašidlá, ktoré ma po nociach prenasledovali. Pri záverečnom hodnotení *Kristových rokov* som potom na škole dostal tú najhoršiu známku... Nemôžem sa sťažovať na neslobodu u veľkých osobností. Naopak, hlavne malomyseľné dušičky sa vždy snažia potlačiť a ponížiť kolegu či partnera, vziať mu to najcennejšie, čo tvorba od nás vyžaduje a čo nás robí silnými.

Na základe čoho si vyberáte filmy, na ktorých ako kameraman spolupracujete?

– Najmä asi podľa nálady a vzájomnej sympatie. Atmosféra je pre film vo všetkých smeroch základom nakrúcania. Ani perfektný scenár nemôže byť dostatočným garantom vydareného diela. Ani vtedy, keď vstúpia „do kola" takí herci, ako napríklad

Jozef Kroner, Marián Labuda... Vtedy to začína byť len napínavé... Strihač, ten môže pracovať s farebnou dramaturgiou strihu, zmiešavaním zvuku. Hudobník dokáže kompletne zmeniť a pretvoriť pôsobenie obrazu. Laboratórne práce dokážu aj kameramanovi spôsobiť veľké sklamanie alebo aj nepredstaviteľný zázrak.

V poslednom čase taktiež spolupracujete so začínajúcimi a neznámymi režisérmi. Čo vás motivuje k takejto spolupráci?

– Rád by som sa zbavil svojej začínajúcej „monománie", ktorá vo mne rastie bez rovnocenného partnerstva. V tomto probléme vidím rozdiel medzi postavením režiséra a jeho štábu. Práve aj zrelý kameraman sa musí vedieť prispôsobiť tiež začiatočníkovi a nielen réžii. Niektorí z najschopnejších filmárov v zrelom veku sú schopní postaviť svoj projekt na nohy práve len s mladými nadšencami. Mám tým na mysli predovšetkým „non budget" filmy, ktoré v dnešnej situácii vidím ako jedinú moju spásu, ako inak, keď nie „monomaniacky".

A práca ktorých filmárov, režisérov či kameramanov vás oslovuje ako diváka? Aké filmy si rád pozriete? Máte obľúbeného režiséra?

– Myslím si, že oči mi otvoril môj spolužiak Elo Havetta, pre mňa dokonalý výtvarník. Čo najviac obľuboval, bola samota v krajine. Impresionistické nálady, ktoré sú pre kameramana najťažším zamestnaním. Ako pomôcku sme si často púšťali filmy Jeana Viga *Atalanta* a *Na slovíčko, Nice* s kamerou Borisa Kaufmana – reálne pôsobiace svetlo, v tvrdom kontraste v kombinácii s mäkkou optikou. Gustav Machatý a jeho *Erotikon* a *Extáza* na mňa zapôsobili ešte zmyselnejšie, čierno-biele akty sú dodnes neprekonateľné. V poslednom čase ma zaujala réžia Roya Anderssona vo filme *Piesne z druhého poschodia*, čiernobiela kamera vo filme bratov Coenovcov *Muž, ktorý tu nebol* a zo starších snímok by som rád spomenul film podľa vynikajúcej predlohy Jerzyho Kosinského z roku 1971 v réžii Hala Ashbyho *Bol som pri tom*. Podľa posledného vzoru sa snažím už roky spracovať tragikomický príbeh starnutia podobne retardovaného muža, ktorý netuší, ako sa mu mohlo prihodiť, že v jednu noc stratil najprv len maličkosť – jednu hodinu, potom rok a nakoniec všetko.

Od vašej emigrácie v 70-tych rokoch minulého storočia prešla podstatná doba. Ako po toľkých rokoch vnímate slovenskú kinematografiu „zvonku"?

– Viem, že máme doma dostatok odvážnych mladých filmárov na našu malú „zemičku", ale ako nájsť pre odvážnu látku ešte odvážnejšieho producenta, to teda neviem...

Tak keby ste si mohli vybrať ľubovoľného režiséra, s kým by ste chceli nakrútiť film?

– S Miloslavom Lutherom.

Jozef Obuch
(autor je absolvent filmovej vedy FTF VŠMU)

ROZHOVOR

Koprodukcie z dielne SFÚ

Slovenský filmový ústav (SFÚ) produkčne participuje na výrobe slovenských filmov od začiatku 90-tych rokov. Tradíciu koprodukčných aktivít SFÚ otvoril jeho bývalý riaditeľ Martin Šmatlák, ktorý zároveň inicioval vznik prvej veľkej koprodukcie, týkajúcej sa celovečerného filmu režiséra Štefana Semjana *Na krásnom modrom Dunaji* (1994). V tomto období vznikol s finančnou podporou SFÚ aj jeden z najvýznamnejších slovenských filmových projektov 90-tych rokov *Papierové hlavy* (1995) režiséra Dušana Hanáka, pričom informačné a obrazové materiály k tomuto štylizovanému strihovému dokumentu pochádzali prevažne z archívnych fondov SFÚ.

O podobný druh viacúrovňovej spolupráce sa SFÚ snaží aj v súčasnosti. Pod vedením riaditeľa Petra Dubeckého koprodukčne podporuje vznik nového filmu Dušana Hanáka *Intolerancia – Policajný štát*. Podľa slov Petra Dubeckého tento film kopíruje koprodukčný vzťah SFÚ pri výrobe *Papierových hláv* a aj keď sa práce na novom projekte Dušana Hanáka kvôli jeho zdravotným problémom na dlhší čas prerušili, momentálne by už mali byť opäť v plnom prúde. Okrem toho v súčasnosti SFÚ spolupracuje na realizácii rozsiahleho dokumentárneho projektu *Traja o troch*, ktorý vzniká z iniciatívy producentskej spoločnosti Film Factory Mira Šindelku. Režiséri Martin Šulík, Juraj Johanides a spomínaný Miro Šindelka prostredníctvom svojich osobitých výrazových poetík reflektujú životné a tvorivé skúsenosti tvorcov režisérskej generácie 60-tych rokov – Juraja Jakubiska, Dušana Hanáka a Ela Havettu. Z tohto projektu mohli diváci na 3. MFF Bratislava 2001 vidieť Šulíkov pilotný film *Nenakrútené filmy Juraja J.* Jednou z ďalších veľkých koprodukcií SFÚ na poli dokumentárneho filmu bola spolupráca na snímke režiséra Mateja Mináča a producenta Patrika Pašša *Nicholas G. Winton – Sila ľudskosti* so spoločnosťou Trigon Production.

Okrem spomínaných projektov nezabudol riaditeľ SFÚ Peter Dubecký pripomenúť aj spoluprácu na filmoch VŠMU alebo na projektoch, ktoré pripravujú organizácie tretieho sektora. V týchto prípadoch ide o minoritné koprodukčné vstupy SFÚ a medzi skromnejšie projekty by sa dali zahrnúť napríklad aj snímka *Dvaja majstri* Rudolfa Urca so spoločnosťou Alef Film and Media Group alebo spravodajské filmy pod hlavičkou *Letopisy* (r. Marcela Plítková a Yvonne Hanúsková). Na margo problematiky koprodukčných aktivít Peter Dubecký poznamenal, že *„SFÚ vlastne supluje to, čo by mala robiť iná inštitúcia, teda verejnoprávna televízia."* Situáciu pritom prirovnáva k okolitým krajinám, kde sa verejnoprávne televízie aktívne zúčastňujú na rozvoji kinematografického, ale aj celého audiovizuálneho priestoru krajiny.

Daniel Bernát
(autor je študent filmovej vedy FTF VŠMU)

Slovenský filmový ústav oslavuje

Slovenský filmový ústav (SFÚ) v Bratislave bol založený 1. apríla 1963. Tento dátum teraz nepripomíname náhodou. Už v týchto dňoch SFÚ pod jeho súčasným vedením pripravuje množstvo zaujímavých podujatí a aktivít, ktoré vyvrcholia na jar budúceho roka. V nasledujúcich riadkoch si pri príležitosti nadchádzajúcich osláv 40-tich rokov SFÚ prečítate o zaujímavých udalostiach z histórie SFÚ a v nasledujúcich číslach Film.sk sa až do apríla budúceho roka dozviete aj o pripravovaných podujatiach.

40 ROKOV SFÚ

Založenie SFÚ je spojené s dátumom 1. januára 1963, kedy bola z iniciatívy Stanislava Zvoníčka obnovená činnosť Československého filmového ústavu (ČSFÚ) v Prahe. Nový riaditeľ vtedajšej Slovenskej filmovej tvorby (SFT) a distribúcie Július Jašo následne inicioval založenie SFÚ k 1. aprílu1963 ako pobočky ČSFÚ Praha.

Prvým z doterajších vyše dvadsiatich riaditeľov SFÚ sa stal Ján Komiňár, sídlom SFÚ Filmový klub na Rybnom námestí pri Dunaji. Na jeho prízemí bola krčma a na poschodí kino pre 66 ľudí, knižnica a ďalšie priestory, patriace SFÚ. Súčasťou SFÚ sa stal filmový archív vtedajšej Ústrednej požičovne filmov (ÚPF), založený Ivanom Rumanovským v roku 1958. Zachovala sa takmer kompletná slovenská filmová tvorba, pretože hneď po poštátnení filmu v auguste roku 1945 sa sústredili filmoví tvorcovia a nadšenci na technicko-organizačné zabezpečenie činnosti kinematografie, výrobcovia filmov archivovali nielen filmy, ale aj rozmnožovacie materiály. Okrem spomínaného filmového archívu sa do SFÚ z Ústrednej požičovne filmov presťahoval aj úsek dokumentácie a pričlenené – a čoskoro odčlenené – bolo tiež zahraničné a tlačové oddelenie. SFÚ po svojom konštituovaní v roku 1963 teda začal plniť nasledovné úlohy – premietanie filmov pre filmových tvorcov a novinárov, prednášky a diskusie o slovenských filmoch, kultúrno-politické akcie s filmovými projekciami, starostlivosť o filmové kluby a spustil činnosť kina Ponrepo (od roku 1969 kina Filmotéka) na Slovensku. Novovzniknutý SFÚ mal šesť pracovníkov a ďalší traja boli k ústavu pričlenení z ÚPF.

Nezanedbateľnou udalosťou vtedajšej histórie SFÚ bolo odsúhlasenie štatútu spoločného archívu ČSFÚ Praha a SFÚ Bratislava na kongrese Medzinárodnej federácie filmových archívov (FIAF) v New Yorku v roku 1963. V roku 1968 bol SFÚ presťahovaný z Rybného námestia na vtedajšiu ulicu Červenej armády, dnes Grösslingovú 32, kde dovtedy sídlili filmové laboratóriá. Na tomto mieste sídli SFÚ dodnes. V roku 1968 začal filmový archív výberovo archivovať aj zahraničné filmy. Z významných aktivít SFÚ vtedajšieho obdobia pripomeň-

me ešte aj vydanie dvoch publikácií – *SNP a film* a *Ekonomika čs. filmu* od P. Baumu v roku 1975 a z roku 1970 vydanie knihy *História Školfilmu* od J. Trebišovského. Po príchode Štefana Vraštiaka do SFÚ v roku 1969 začal výskum dejín slovenskej kinematografie, ktorý bol korunovaný objavením filmu *Jánošík* z roku 1921. V roku 1970 ho daroval SFÚ Ján Závodný, v roku 1975 bol rekonštruovaný a ozvučený a v roku 1995 bol UNESCOm zaradený do svetového kultúrneho dedičstva. V 70-tych rokoch začal SFÚ pôsobiť aj na poli periodickej tlače, keď najskôr začal vydávať *Kinoinformáciu* (1969-1970), na ktorú v roku 1972 nadviazal časopisom *Kinema*, vychádzajúcim sedemnásť rokov (do roku 1988).

Od 1. januára 1972 bol SFÚ začlenený pod novovzniknuté Ústredie Slovenského filmu (ÚSF). Z ďalších dátumov treba pripomenúť 1. február 1976, kedy sa konal seminár k 15. výročiu založenia SFÚ, ktorého výsledkom v roku 1979 bolo knižné vydanie zborníka referátov a diskusných príspevkov. V roku 1980 sa stal SFÚ spoluzakladateľom festivalu Etnofilm Čadca, dnes najstaršieho filmového festivalu na Slovensku. SFÚ bol prizývaný do organizačných štábov federálnych festivalov, napríklad na Festival českého a slovenského filmu, ale aj na MFF v Karlových Varoch.

V plánoch dostavby Koliby v roku 1975 bola aj výstavba archívu a ústavu na Kolibe. Zvyšovanie nákladov na dostavbu znamenalo vypustenie práve výstavby archívu a ústavu, hoci v plánoch výstavby figurovali. V tomto období SFÚ uskutočnil sociologický výskum *Súčasná kultúra filmového diváka 1976 – 1980* a v roku 1979 vypracoval aj *Prognózu vývinu slovenskej kinematografie pre obdobie rokov 1980 – 2000*, obe ako súčasti štátnych plánov. Edičnú činnosť tohto obdobia reprezentovala edícia *Dokumenty (č. 1 vyšlo v roku 1983 a č. 52 v roku 1991 – pozn. aut.)*, vydávanie ročeniek slovenskej kinematografie v období rokov 1981 – 1992 a SFÚ inicioval aj vydanie knihy Bibliografické spracovanie časopisov a novín *Film na Slovensku 1918 – 1938* od Leny Galandovej (MS Martin 1982). V tomto období sa odborní pracovníci SFÚ Štefan Vraštiak, Mira Forrayová a Sylvia Lacková sústredili na spracovanie a vydanie základných katalógov slovenskej filmovej tvorby (vyšlo desať zväzkov hranej, päť zväzkov krátkometrážnej a štyri zväzky spravodajskej filmovej tvorby). Spomeňme ešte, že SFÚ výdatne pomáhal pri vydaní Malej encyklopédie filmu (1974) a Encyklopédie filmu (1993), pri vydaní časti FILM v encyklopédii Slovensko – Kultúra (1. časť) (1979), vydal jedinečný štvorzväzkový katalóg *Divadelná fakulta VŠMU* s dôrazom na vzťah k filmu od Dušana Hudeca (1990), participoval na vydaní *Dejín slovenskej kinematografie* (1997). K čitateľom sa dostal aj *Katalóg filmov nakrútených do roku 1945* od Petra Mihálika, na ktorý nadviazal *Katalóg slovenských celovečerných filmov 1921 – 1999* Renáty Šmatlákovej ako prvá publikácia zatiaľ posledného a súčasného vedenia SFÚ *(od roku 1998 – pozn. red.)* na čele s Petrom Dubeckým.

K 1. januáru1991 bol SFÚ premenovaný na Národné kinematografické centrum, od 1. januára 1997 na Národné centrum pre audiovizuálne umenie a takmer po 40-tich rokoch svojej činnosti sa stal opäť Slovenským filmovým ústavom (30. júla 1999).

Štefan Vraštiak

Nové priority alebo staré ciele?

Pomaly, ale isto sa na Slovensku schyľuje k parlamentným voľbám. Šamanské volebné tance pred zrakmi pospolitého ľudu sa už naplno rozbehli a politici predvádzajú svoje najlepšie zaklínadlá. Sľuby sa v tomto období rozdávajú plnými priehrštiami. S ich plnením je to však ako s prázdninovými láskami, ktoré prežijú najviac ak jednu sezónu. Podobné platonické lásky prežije aj naša kinematografia s nejedným politickým potentátom. Je však problém slovenskej kinematografie len problémom niektorých nezodpovedných flirtov alebo je jeho ťažisko niekde úplne inde? Čo tak v samotných tvorcoch? Alebo niekde medzi tým?... Niekoľkým predstaviteľom filmových profesijných stavovských organizácií sme položili otázku: *„Čo by malo byť podľa vás prioritou v oblasti kinematografie a audiovízie po septembrových parlamentných voľbách?“* Tu sú odpovede...

ANKETA

Ondrej Šulaj, praktický scenárista, platonický režisér a virtuálny producent, prezident Slovenskej filmovej a televíznej akadémie (SFTA): *„Prioritou kinematografie je všade a odjakživa len tvorba ako taká. Možno je už načase, aby sa stala prioritou aj u nás. Mnohých to zrejme zaskočí, ohúri, ďalší zostanú ako obarení, ale nie je to až také strašné. Znamená to len, že scenáristi by mali písať scenáre, režiséri a kameramani realizovať umelecky hodnotné, divácky príťažlivé a finančne dostatočne pokryté filmové projekty. Nič viac a nič menej. Neviem si spomenúť na inú prioritu, ktorá by v oblasti kinematografie mala dominovať po akýchkoľvek voľbách v tejto zázračnej krajine. Umeleckú kvalitu prinášajú na trh spolu s vlastnou kožou samotní tvorcovia a finančné pokrytie by mala v prijateľnej miere garantovať vláda tejto krajiny prostredníctvom audiovizuálneho fondu, tak ako to robia všetky kultúrne vlády v okolitých krajinách. A spolu s ňou by sa na tom mali podieľať i talentovaní, počestní, altruistickí, ľudomilní producenti, ktorí si dokážu vážiť i oceniť tvorcov a sú schopní získať prostriedky z ďalších domácich i zahraničných fondov a grantov. Celý tento mechanizmus je prekvapivo jednoduchý,*

lacný a priezračne transparentný a tam, kde funguje, prináša krajine slávu nevídanú."

Dušan Trančík, režisér, generálny riaditeľ Sekcie médií a audiovízie MK SR: *„Poznám jednu dôležitú prioritu. Je ňou kvalita scenárov a filmových tvorcov. Ak by sa totiž podarilo prijať Zákon o slovenskom audiovizuálnom fonde a stabilizovať systém financovania slovenských filmov pre kiná, neprichádza mi na um nič smutnejšie ako úroda hlúpych, provinčných filmov, o ktoré nemá divák záujem."*

Ľubomír Fifík, režisér, člen Únie slovenských televíznych tvorcov (ÚSTT): *„Bolo by dobré, keby sme už konečne začali uvažovať o audiovízii komplexne a v širších kontextoch tak, aby sme o potrebe vlastnej pôvodnej audiovizuálnej tvorby (a nie iba nášho prežitia) dokázali presvedčiť aj iných. Presadzovanie fondu na podporu tvorby a výroby distribučných filmov na úkor distribútorov, kinárov a televízií, ignorovanie disfunkčnosti verejnoprávnej televízie v kontexte národnej audiovizuálnej tvorby, skutočnosť, že sa komerčným televíziám toleruje takmer nulový podiel na pôvodnej audiovizuálnej tvorbe, patová situácia materiálno-technickej bázy na Kolibe, beznádejná závislosť „nezávislých" producentov na vysielateľoch – to všetko sú čiastkové problémy so spoločným menovateľom: presadzovanie skupinových záujmov na úkor reálnych riešení postavenia a podmienok pre pôvodnú audiovizuálnu tvorbu. Nazdávam sa, že by bolo vhodné, aby sa ešte do volieb uskutočnilo pracovné stretnutie delegovaných zástupcov organizácií pôsobiacich v oblasti filmu a televízie, zamerané na spracovanie generálnej stratégie. Mám na mysli predovšetkým Slovenskú filmovú a televíznu akadémiu, Slovenský filmový zväz, Úniu slovenských televíznych tvorcov, Slovenskú asociáciu producentov v audiovízii, Asociáciu nezávislých audiovizuálnych producentov, Úniu nezávislých rozhlasových a televíznych vysielateľov, Úniu slovenských filmových distribútorov, Združenie prevádzkovateľov a pracovníkov kín. Ako vidno, nie je ich málo (a to som ešte neuviedol všetky). Z vlastnej skúsenosti však môžem potvrdiť, že spolupracujú minimálne – ak vôbec – a to napriek tomu, že sú často personálne prepojené. Myslím si teda, že začať treba doma!".*

Peter Dubecký, riaditeľ Slovenského filmového ústavu (SFÚ) a predseda Asociácie slovenských filmových klubov (ASFK): *„Je potrebné, aby sme mali jasne vydeklarovaný postoj audiovizuálnej obce a štátnych inštitúcií k prioritám pre nastávajúce obdobie novej vlády, nového ministerstva kultúry. V prvom rade treba pokračovať v krokoch, ktoré sa podarilo v posledných troch-štyroch rokoch na Slovensku dosiahnuť. Došlo trochu k oživeniu tvorby. Päť – šesť premiér, ktoré nás čakajú tento rok, je pre mňa východiskom a bol by som rád, keby sme sa minimálne k takémuto číslu dostali každý rok, čo sú-*

visí aj s trochu problematickým audiovizuálnym fondom. Problémom je doriešenie systémovej podpory v rámci tohto zákona. Ak v tomto funkčnom období schválený nebude, tak je potrebné, aby vznikol konštruktívny dialóg, ktorý by viedol k tomu, aby bol zákon priechodný pre všetky zainteresované strany, ktorých sa dotýka, aby sme ho na Slovensku naozaj mali. Ďalej treba výraznejšie posilniť pozíciu Slovenského filmového ústavu (SFÚ). Na to, aby sme mohli SFÚ posunúť do kontextu európskych filmových ústavov, je nepochybne potrebná podstatne väčšia podpora projektov, ktoré robí. Sú to napríklad digitalizácia archívnych fondov, podpora predaja slovenských filmov, vytvorenie legitímnej agentúry alebo miesta, ktoré by bolo schopné podstatne viac promovať slovenský film alebo slovenské audiovizuálne prostredie v zahraničí... Západnejšie od nás všetky tieto veci fungujú, tu všetko ostáva niekde na polceste. Nie je tu nikto, kto by bol schopný systémovo sa starať o podporu predaja a o to, aby slovenská kinematografia žila nielen v domácom povedomí (kde je to tiež samostatný problém), ale aby fungovala aj v rámci medzinárodného kontextu. A napokon, bolo by dobré vedieť – a teraz hovorím ako občan – na čo sa dávajú a ako sa prerozdeľujú financie zo štátneho rozpočtu. Ak bolo v roku 2001 na kinematografiu zo štátneho rozpočtu vyčlenených asi 150 miliónov korún, tak ako daňový poplatník sa pýtam, čo konkrétne tie peniaze priniesli. Mali by rozhodovať naozaj profesijné komisie, schopné si ustáť príslušné rozhodnutie, ktoré by malo byť verejné a nie riešené tajným hlasovaním bez toho, že by mal producent či autor možnosť byť vypočutý. Prostriedky na projekty by mali byť prerozdeľované spôsobom, ktorý zamedzí akúkoľvek možnosť podozrenia. Zasadnutia týchto rozhodovacích komisií sú neuralgickým bodom celej filmárskej obce. Slovensko je totiž strašne malé a každý sa tu s každým pozná."

Vladimír Malík, animátor, režisér, podpredseda Asociácie tvorcov animovaného filmu na Slovensku (ATAFS): *„Za prioritu pokladáme uviesť zákon o audiovizuálnom fonde do života a skonsolidovanie pomerov v Slovenskej televízii."*

Ivan Sollár, predseda Únie slovenských filmových distributérov (ÚFD): *„Všetky politické garnitúry, ktoré riadili po roku 1989 ministerstvo kultúry, pracovali ako správny úrad hlavne pre seba a svojich prívržencov. Ak by im bolo záležalo na riešení vecných úloh, nebola by dnes slovenská kinematografia tam, kde je – na pokraji krachu. Ťažko žiadať od bývalých ministrov, aby dokázali zmenežovať rezort plný kontrastov a paradoxov, zdedených po „socialistickom realizme". Ani jeden z nich, vrátane posledného ministra kultúry, nedokázal vytvoriť podmienky pre rozvoj kinematografie, ale každý sa ju snažil „riadiť". A výsledok? Už je doriadené! A potom prišiel*

geniálny nápad pánov úradníkov, ako sa bez problémov – a to cestou zákona – dostať k slušnému balíku peňazí a tieto rozdeľovať podľa starého jánošíkovského, ale v obrátenom garde. A čo bude po voľbách? Noví mocipáni kultúry pôjdu poctivo v šľapajach svojich predchodcov. Veď mená na kandidátkach politických strán sú toho priam 100%-nou zárukou. Už nám zostala len skepsa a tak kinematografia bude dlho čakať na svojho záchrancu. Určite by bolo lepšie nemať žiadne mohutné úrady, ale zdravý sedliacky rozum všetkých, čo majú nápady, ale aj chuť sa s nimi popasovať a dotiahnuť ich do úspešného konca. To platí pre všetky ľudské činnosti a ani kultúra by nemala byť výnimkou."

Marián Urban, producent, predseda Slovenskej asociácie producentov v audiovízii (SAPA): *„Zásadnou prioritou by malo byť to isté, čo aj doteraz. Slovenská filmárska obec by sa mala zjednotiť v tom zmysle, že je absolútne nevyhnutné budovať a presadzovať systémový rozvoj a podporu slovenskej kinematografie tak, ako to robí celá civilizovaná Európa, ku ktorej sa takmer všetci slovenskí filmári, politici a aj veľká časť obyvateľstva hlásia. Inak si nezaslúži nič iné, než aby zostala v tak hanebnom a úbohom postavení ako je dnes a v akej sú s nami porovnateľné kinematografie Bieloruska, Mongolska, Sudánu a tak podobne. Hovoríme už o tom štyri roky, čo je na jednej strane dosť, ale na strane druhej existujú stále dostatočne vplyvné záujmové zoskupenia, ktoré sa takémuto vývoju bránia zubami-nechtami a brániť sa budú, pretože ich záujmom je všetko iné, než rozvoj slovenskej kinematografie. Raz to však vyjsť musí. Druhá priorita je nasledovná – nakrútiť niekoľko filmov, ktoré okrem záujmu na regionálnych či druhoradých zahraničných festivaloch sa (podobne ako v Českej republike) výrazne presadia u slovenského diváka a prípadne získajú aj skutočne prestížne zahraničné ocenenia, čím potvrdia latentný a v súčasnosti dobre utajený umelecký, kultúrny i ekonomicky potenciál slovenskej kinematografie."*

zozbieral ***Matúš Kvasnička***
(autor je študent filmovej vedy FTF VŠMU)

(krátené)

(s otázkou sme oslovili aj predsedníčku Združenia pracovníkov a prevádzkovateľov kín Máriu Pichnarčíkovú ktorá na ňu do termínu uzávierky Film.sk napriek prísľubu nijako nereagovala)

Zmeny!

Vo vedení Únie slovenských televíznych tvorcov (ÚSTT) nastala personálna zmena. Miesto predsedu Ľubomíra Fifíka nahradila Katarína Javorská. Rovnako sa zmenil predseda Asociácie slovenských filmových režisérov (ASFR), namiesto Dušana Trančíka sa ním stal Peter Hledík.

(red)

Ak lásku – tak osudovú

foto: SPI International

Hoci má nemecký režisér Tom Tykwer pred sebou ešte nepochybne dlhú a plodnú kariéru, nateraz jeho meno zostáva spojené predovšetkým s jedným z najdynamickejších filmov svetovej kinematografie *Lola beží o život* (1996). Spomínam to v súvislosti s premiérou ďalšieho Tykwerovho filmu *Princezná a bojovník* (2000), keďže som sa tiež nevyhol jeho porovnaniu s onou originálnou autorskou vizuálnou „orgiou".

Princezná a bojovník už svojím názvom evokuje svet rozprávok a mýtov. Tou princeznou, akousi esenciou Snehulienky a Šípkovej Ruženky, je ošetrovateľka Simone, prezývaná Sissi. Narodila sa v liečebni pre duševne chorých a psychicky narušených pacientov a zostala tu pracovať. Mužská časť osadenstva na nej lipne. Bez jej účasti sa nezaobíde žiadna skupinová terapia. Samotná Sissi navonok pôsobí skromným, vyrovnaným až apatickým dojmom. Zdá sa byť jasným príkladom človeka neprotiviaceho sa osudu, ticho znášajúceho svoj každodenný údel. Hlboko v nej však drieme túžba po čomsi inom, lepšom, po zmene, po narušení zabehaných stereotypov...

Hlavnými témami Tykwerových filmov sú láska a koexistencia náhody a osudu. Tá prvá predstavuje zmysel života, svätý grál, ktorý ľudstvo už tisícročia hľadá a hoci mu leží priamo pod nosom, chodí stále v bludnom kruhu nevedomosti. Podľa Tykwera neexistuje niečo ako osud, nemenný a vopred daný smer nášho bytia. Sami tušíme množstvo alternatív ako postupovať v živote ďalej. Denne v mysli preberáme potenciálne scenáre nášho ďalšieho vývoja. Skúmame fakty či detaily ovplyvňujúce beh vecí okolo nás. Málokto ale dokáže skalopevne ísť za svojím cieľom (bez toho, aby „prekračoval mŕtvoly"), najmä ak vôbec netuší, čo by tým cieľom malo byť.

Náhoda ako možný liek proti ľudskej nerozhodnosti a strachu, vstupuje do životov Tykwerových hrdinov a prevracia všetky ich doterajšie predstavy o čo najbezstarostnejšom prežívaní. Stáva sa akýmsi naruby otočeným *deus ex machina*, ktoré rúca bariéry vystavané traumami mladosti či nedávnej minulosti. Vo filme *Princezná a bojovník* Sissi premýšľa o smrti svojej matky, jej otec patrí k stálym pacientom ústavu. Bývalý vojak Bodo trpí výčitkami za smrť manželky a nedokáže ovládnuť emócie, také cudzie „správnym" tvrdým chlapom...

Oproti filmu *Lola beží o život* je tempo snímky *Princezná a bojovník* oveľa voľnejšie. Rafinovane a pritom priamočiaro vystavaný príbeh plynie k nevyhnutnej katarzii, zdôraz-

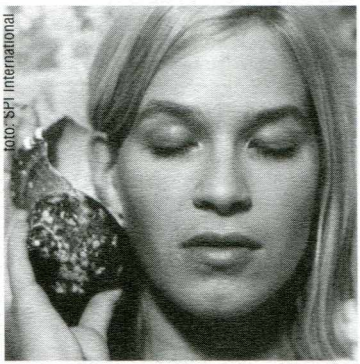

foto: SPI International

nenej aj doslovným stvárnením Bodovho vnútorného rozpoloženia. Oveľa striedmejšie sú tiež použité postupy typické pre videoklipovú popkultúru. Zväčša materializujú najvnútornejšie pocity hrdinov.

Typickým znakom filmu i celej súčasnej kinematografie je eklektický prístup k jeho žánrovému zaradeniu. Pokus o zachytenie „techno poetiky" dnešného sveta, reflektovaný svojráznym prístupom k morálnym hodnotám a prostriedkom na ich dosiahnutie skladá tvorca z mozaiky romantického psychologicko – kriminálneho príbehu s prvkami mysticizmu a pseudospiritualizmu. Celkové vyznenie precízne skonštruovanej „story" ale nakoniec zostáva na povrchu. Sústreďuje sa na efekt a len výnimočne preniká dovnútra postáv. Výsledný útek od všetkého čo Boda, aj Sissi zväzovalo je síce logickým, no neveľmi originálnym a konečným riešením. V rámci rozprávkovej schémy – a žili šťastne až do smrti – možno funguje, no vzhľadom na komplikované charaktery postáv nepôsobí dosť „rozhrešujúco", skôr falošne idylicky.

Tykwer patrí k umným budovateľom zápletky a šikovným filmárom ovládajúcim remeslo do posledného detailu. Napriek týmto kladom film vo výsledku pôsobí ako dielo zbavené magickej sily, vťahujúcej diváka do centra diania bez toho, aby musel pitvať obsahovú stránku a zaoberať sa otázkami, ktoré sa dnešný mainstream ani nesnaží klásť. Najmä, ak takéto ambície mal.

Jaroslav Procházka
(autor je študent filmovej vedy FTF VŠMU)

Princezná a bojovník (Nemecko, 2000)

Scenár a réžia: Tom Tykwer, **Kamera**: Frank Griebe, **Hudba**: Reinhold Heil, Johnny Klimek, Tom Tykwer, **Strih**: Mathilde Bonnefoy, **Hrajú**: Franka Potente, Benno Fürmann, Joachim Król, Lars Rudolph, Melchior Beslon, Ludger Pistor, Christa Fast, Susanne Bredehöft, **Minutáž**: 129 min.

V spálni súčasnej americkej spoločnosti

Film *V spálni* je režisérskou prvotinou herca Todda Fielda, u nás asi najviac známeho z Kubrickovho posledného filmu *Eyes Wide Shut* (2000). V poslednej dobe je trend režírujúcich hercov v Hollywoode stále markantnejší, mnoho hercov si viac či menej úspešne skúša rolu režiséra alebo producenta. Jedným z priekopníkov tejto hollywoodskej „New Wave" je napríklad Robert Redford alebo Billy Bob Thornton. Todd Field však prekvapivo oslovil nielen klasických hollywoodskych divákov, jeho film zaznamenal úspech okrem Oscarových nominácií aj na festivaloch nezávislých filmov v Sundance alebo v Montreale.

Film *V spálni* je nakrútený na motívy poviedky známeho amerického autora André Dubusa *Killing*, ktorému je zároveň aj venovaný. André Dubus odmietol postmodernistický cynizmus svojich súčasníkov v mene realistickej konfrontácie nadčasových morálnych problémov. Jeho poviedky vychádzajú zo strednej triedy Nového Anglicka, zaoberá sa otázkami amerického poňatia násilia. Zaujíma ho však predovšetkým z hľadiska morálky a vývoja psychológie charakterov postáv. Na margo poviedky *Killing* povedal, že *„keby som žil v Kanade alebo Dánsku, pravdepodobne by som o podstate násilia v takejto podobe nikdy nepísal"*.

Dej filmu *V spálni* sa odohráva v klasickom, až klišéovito pôsobiacom americkom maloměste. Počiatočná idyla, typická pre všetky filmy s podobnou tematikou, je až pomerne nudná a v rámci expozície možno trochu zbytočne dlhá. Mení sa na komorný psychologický príbeh založený na dialógoch a hereckej práci a predovšetkým na vizuálnej atmosfére.

Natália je úžasná a krásna žena. Frank je jediný syn staršieho manželského páru. Vzťah staršej vydatej Natálie a mladého študenta Franka sa jeho vzdelaní a tolerantní rodičia snažia chápať a rešpektovať, i keď nie vždy sa im to darí. Situácia sa začne meniť, keď Natáliin manžel, násilnícky typ a patologický žiarlivec prejaví záujem o svoje deti a o návrat domov. V snahe zabrániť mu v tom prichádza Frank o život. Jeho rodičia sú zvratom situácie šokovaní, ich šok je však o to väčší, že namiesto spravodlivého a za-

slúženého trestu vinníka pustia na slobodu. Doposiaľ svorných manželov – klasický vzorec idylického postaršieho páru, začína deliť silne pociťovaná absencia syna, rozdielne názory na príčiny tragédie a na spôsob, ako sa so situáciou vyrovnať. Príbeh sa odohráva viac v rovine emócií a citov, je plný zdanlivo banálnych scén z obyčajného života, ktoré však v sebe nesú silný potenciál. Film pracuje s emóciami, no zároveň citovo nevydiera, ako je to bežné pri sentimentálnych a dojemných filmoch (nielen) hollywoodskej produkcie.

V spálni v prvom rade panuje komorná atmosféra, ktorá udáva tempo a rytmus organizovania jednotlivých scén a záberov. Toddovi Fieldovi sa oplatilo stavať viac na scenári a hereckých výkonoch, než na akcii, film pôsobí pomerne ucelene a organická jednota celku sa nestráca, ani keď sa príbeh mení z idylickej rodinnania. Dôležitý je proces, čistý psychologický moment procesu následnej krízy po tragédii, nemožnosť/neschopnosť komunikácie ľudí, ktorí sú si blízki, posun uvažovania o pojmoch spravodlivosť, odpustenie, odplata.

Na westernovom sujete, v ktorom osamelý muž plánuje a pripravuje akt pomsty, je vystavaná časť príbehu. Napriek určitým chybičkám na kráse tiahne film k minimalizmu, v americkej produkcii dnes už skôr výnimočnému. Zaobíde sa takmer bez hudby, významotvorným prvkom sa stáva ticho ako kontrast k dialógom, ako potvrdenie vzniknutého prázdna. Dokonca aj v scéne, keď Ruth ostentatívne sleduje televízor, je hluk z televízora potlačený, akoby podtrhával ticho – ťaživé a všadeprítomné v (ne)komunikácii manželov. Kamera taktiež prispieva k psychologizácii deja, uhly kamery sa menia významovo so scénami. Po smrti syna zob-

foto: Continental Film

nej snímky na psychologickú drámu. Snahou režiséra nie je odsudzovať morálku a zákony krajiny, či činy samotných postáv. Čo sa deje, je dané, film nemá ambície vyvolať žiadnu polemiku o správnosti ich konrazujú manželov vo veľkých prázdnych priestoroch, v nadhľadoch, na zvýraznenie ich osamelosti, bezmocnosti. Veľkú úlohu pritom zohráva aj interiér domu Fowlerových, výrazne členitý s dominujúcim

schodiskom. Režisér Field na plátno dôsledne preniesol nostalgickú atmosféru miesta deja, ani v scénach násilia neskĺzava k tak obľúbenému štýlu rýchleho strihu akčných filmov. Dlhé zábery s malým množstvom strihov umožňujú rytmické členenie scén.

Hlavnou oporou filmu sú herecké výkony hlavných predstaviteľov – manželského páru Ruth a Matta Fowlerových – hercov Toma Wilkinsa (*Do naha!*) a Sissy Spacek (*Príbeh Alvina Strighta*). Sissy Spacek skvele vykreslila ženu, ktorej najväčším problémom sa stáva motív odpustenia. Odpustenia nielen Natálii a manželovi, ktorého čiastočne viní zo synovej smrti, ale v prvom rade odpustenia sebe samej za chyby, ktorých sa dopustila vo vzťahu k synovi. Známy britský herec Tom Wilkinson hrá rolu Frankovho otca, etablovaného doktora a pomerne chladne a racionálne pôsobiaceho muža, ktorý svoje city nedokáže prezentovať navonok, ani v tom prípade, že by to pomohlo jeho vzťahu k manželke. Práve pod touto maskou sa však skrývajú pocity oveľa silnejšie, než len smútok za stratou syna... Príbeh kladie dôraz na jeho vnútorný svet, na prežívanie straty, ktorú vďaka nemožnosti prejaviť city vníma o to silnejšie. Práve scéna vyhrotenia konfliktu medzi ním a jeho manželkou vyburcuje rozhodnutie „vziať osud do vlastných rúk". Todd Field ale nepotrebuje k dosiahnutiu citlivého výsledku ani hystériu, ani výrazné dejové zvraty. Nehľadá odpovede na otázky morálky alebo etiky, podstatná je psychológia postáv, ich prežívanie, vzájomná interakcia. Vystačí si so spomínanými skvelými hereckými etudami a so scenárom Roba Festingera. Darí sa mu takmer bez slov a bez výraznejšej akcie vystihnúť prázdnotu dní po tragickej udalosti, beznádej, aj potrebu vzájomnej spolupatričnosti.

Filmom sa prelína od začiatku do konca dvojica metafor, ktoré pomerne dobre vystihujú celý príbeh. Prvá sa týka hneď názvu *(originálny názov filmu je In the Bedroom – pozn. red.)*, pretože „bedroom" v rybárskom slangu znamená klietku, do ktorej sa umiestňujú najviac dva homáre, pretože traja by sa už spolu nezniesli. „Tretím homárom" ale vlastne vôbec nemusí byť len žiarlivý manžel/vrah, ale aj samotná Natália, ktorú Frankovi rodičia nerozvážne akceptujú alebo dokonca Frank – dieťa, ktorého neprítomnosť spôsobuje narúšanie zdanlivo pevného partnerského vzťahu. Druhú metaforu ponúkajú úvodné zábery na automatickú linku, ktorá akúkoľvek dvojicu homárov spracováva na štandardné lesklé, absolútne nerozlíšiteľné konzervy.

Film nemá ambície stať sa umelecky hodnotným dielom, rozhodne však zostáva svedectvom o stave súčasnej americkej spoločnosti, jej vzťahu k téme ľudskej súdržnosti. Zobrazuje obyčajných ľudí vohnaných do neobyčajných situácií, ktoré aj v normálnych ľuďoch dokážu vyvolať absurdné a neočakávané reakcie.

Marta Lamperová
(autorka je študentka filmovej vedy na FAMU)

RECENZIA

V spálni (USA, 2001)

Réžia: Todd Field, **Scenár**: Rob Festinger, Todd Field, **Kamera**: Antonio Calvache, **Hudba**: Thomas Newman, **Strih**: Frank Reynolds, **Hrajú**: Tom Wilkinson, Sissy Spacek, Nick Stahl, Marisa Tomei, **Minutáž**: 131 min.

(Mimobratislavské kiná a filmové kluby sú vyznačené trojuholníkom!) ▽

(V dvojčísle Film.sk 7-8/2002 uvádzame júlové a augustové programy len tých kín, ktoré ho dodali do uzávierky Film.sk.)

Charlie centrum

Špitálska 4, Bratislava, tel.: 02/52963430

Kinosála Lumiere Filmotéka
predstavenia o 20.00 h.

1.-6.7. – **Buena Vista Social Club**, r. W. Wenders, SRN, 1998, 105 min.
7.-11.7. – **Mulholland Drive**, r. D. Lynch, USA/Fran., 2001, 147 min.
12.-16.7. – **Čierna mačka, biely kocúr**, r. E. Kusturica, Nem./Fran./Juhosl., 1998, 129 min.
17.-21.7. – **Divoké včely**, r. B. Sláma, ČR, 2001, 92 min.
22.-26.7. – **Monty Python: Zmysel života**, r. T. Gilliam, T. Jones, VB, 1983, 107 min.
27.-31.7. – **Nebo nad Berlínom**, r. W. Wenders, SRN/Fran., 1987, 116 min.

1.-3.8. – **Nebo nad Berlínom**, r. W. Wenders, SRN/Fran., 1987, 116 min.
4.-9.8. – **Všetko, čo ste chceli vedieť o sexe...**, r. W. Allen, USA, 1972, 87 min.
10.-15.8. – **Monty Python: Zmysel života**, r. T. Gilliam, T. Jones, VB, 1983, 107 min.
16.-21.8. – **Posledné tango v Paríži**, r. B. Bertolucci, Fran./Tal., 1973, 129 min.
22.-26.8. – **Život Briana**, r. T. Jones, VB, 1979, 93 min.
27.-31.8. – **Modrý zamat**, r. D. Lynch, USA, 1986, 115 min.

Kinosála Voskovec a Werich
predstavenia o 19.30 h.
všetky uvádzané filmy sú s nemeckými titulkami

The Best of Slovak Film
1.-3.7. – **Boxer a smrť**, r. P. Solan, 1962, 102 min.
4.-6.7. – **Organ**, r. Š. Uher, 1964, 91 min.
7.-9.7. – **Panna zázračnica**, r. Š. Uher, 1966, 93 min.
10.-12.7. – **Drak sa vracia**, r. E. Grečner, 1967, 81 min.
13.-15.7. – **Kristove roky**, r. J. Jakubisko, 1967, 98 min.
16.-18.7. – **Slávnosť v botanickej záhrade**, r. E. Havetta, 1969, 83 min.
19.-21.7. – **Obrazy starého sveta**, r. D. Hanák, 1972, 67 min.
22.-24.7. – **Tisícročná včela I, II**, r. J. Jakubisko, SR/SRN, 1983, 162 min.
25.-27.7. – **Sedím na konári a je mi dobre**, r. J. Jakubisko, 1989, 130 min.
28.-31.7. – **Ja milujem, ty miluješ**, r. D. Hanák, 1980, 93 min.

všetky uvádzané filmy sú s anglickými titulkami
1.-5.8. – **Utekajme, už ide**, r. D. Rapoš, 1986, 85 min.
6.-9.8. – **Ja milujem, ty miluješ**, r. D. Hanák, 1980, 93 min.
10.-14.8. – **Obrazy starého sveta**, r. D. Hanák, 1972, 67 min.
15.-18.8. – **Tichá radosť**, r. D. Hanák, 1985, 88 min.
19.-22.8. – **322**, r. D. Hanák, 1969, 94 min.
23.-27.8. – **Pomocník**, r. Z. Záhon, 1981, 95 min.
28.-31.8. – **Iba deň**, r. M. Ruttkay, V. Štric, K. Hečko, 1988, 91 min.

Detský filmový klub Filmáčik
nepremieta sa

1.-3.7. – **Tí druhí**, r. A. Amenabar, Fran./Špan./USA, 2001, 101 min. (20.15 h.)
1.-3.7. – **E. T. Mimozemšťan**, r. S. Spielberg, USA, 1982, 120 min. (17.30 h.)
1.-3.7. – **Kate a Leopold**, r. J. Mangold, USA, 2001, 121 min. (18.00 h.)
1.-10.7. – **Pobrežné správy**, r. L. Hallström, USA, 2001, 120 min. (1.-3.7. o 18.30 a 20.30 h., 4.-10.7. o 20.30 h.)
4.-10.7. – **Nevera**, r. L. Ullmannová, Švéd./Tal./Nem., 2000, 142 min. (18.00 h.)
4.-10.7. – **Prekliatie žltozeleného škorpióna**, r. W. Allen, USA, 2001, 99 min. (20.45 h.)
4.-10.7. – **Všetci moji blízki**, r. M. Miňáč, ČR/SR, 1999, 91 min. (18.15 h.)
6.-10.7. – **Amores perros**, r. A. G. Iñárritu, Mexiko, 2000, 154 min. (18.00 h.)
11.-17.7. – **Čistá duša**, r. R. Howard, USA, 2001, 134 min. (18.00 h.)
11.-17.7. – **Training Day**, r. A. Fuqua, USA, 2001, 120 min. (20.15 h.)
11.-17.7. – **Krajinka**, r. M. Šulík, SR, 2000, 110 min. (18.00 h.)
11.-17.7. – **Spider - Man**, r. S. Raimi, USA, 2002, 140 min. (18.15 h.)
11.-17.7. – **Siedmy hriech**, r. M. Christofer, USA/Fran., 2001, 112 min. (20.30 h.)
18.-24.7. – **Časostroj**, r. S. Wells, USA, 2002, 95 min. (18. 00 h.)
18.-31.7. – **Princezná a bojovník**, r. T. Tykwer, Nem., 2000, 153 min. (20.15 h.)
18.-31.7. – **Gosford Park**, r. R. Altman, USA, 2001, 134 min. (17.30 a 20.00 h.)
18.-31.7. – **Star Wars: Epizóda II – Klonovaní útočia**, r. G. Lucas, USA, 2002, 135 min. (17.45 h.)
25.-31.7. – **V spálni**, r. Todd Field, USA, 130 min. (18.00 h.)

FILMOVÉ KLUBY

Filmový klub Nostalgia

Budova SvF, Starohorská 2, Bratislava, tel.: 02/52961713, predstavenia o 18.30 a 20.45 h. – pokiaľ nie je uvedené inak

3.7. – **Čierna mačka, biely kocúr**, r. E. Kusturica, Nem./Fran./Juhosl., 1998, 129 min.

10.7. – **Čokoláda**, r. L. Hallström, USA, 2000, 121 min.
17.7. – **Nebo nad Berlínom**, r. W. Wenders, SRN/Fran., 1987, 116 min.
24.7. – **Strach a hnus v Las Vegas**, r. T. Gilliam, USA, 1998, 119 min.
31.7. – **Divoké včely**, r. B. Sláma, ČR, 2001, 92 min.

7.8. – **Mulholland Drive**, r. D. Lynch, USA/Fran., 2001, 147 min.
14.8. – **Arizona Dream**, r. E. Kusturica, Fran./USA, 1992, 142 min.
21.8. – **Buena Vista Social Club**, r. W. Wenders, SRN, 1998, 105 min.
28.8. – **Monty Python: Zmysel života**, r. T. Gilliam, T. Jones, VB, 1983, 107 min.

Filmový klub 901

Budova PdFUK, Račianska 59, Bratislava, tel.: 02/44255470, predstavenia o 20.00 h. – pokiaľ nie je uvedené inak

4.7. – **Moulin Rouge**, r. B. Luhrmann, USA, 2001, 126 min.
11.7. – **Amélia z Montmartru**, r. J.-P. Jeunet, Fran./Nem., 2000, 120 min.
18.7. – **Amores perros**, r. A. G. Iňárritu, Mexiko, 2000, 154 min.
25.7. – **Princezná a bojovník**, r. T. Tykwer, Nem., 2000, 153 min.

1.8. – **Pobrežné správy**, r. L. Hallström, USA, 2001, 111 min.
8.8. – **Quills – perom Markíza de Sade**, r. Ph. Kaufman, USA, 2000, 123 min.
15.8. – **Pán prsteňov 1 – Spoločenstvo prsteňa**, r. P. Jackson, USA/VB, 2001, 165 min.
22.8. – **Shrek**, r. A. Adamson, V. Jenson, USA, 2001, 97 min.
29.8. – **Mulholland Drive**, r. D. Lynch, USA/Fran., 2001, 147 min.

Filmový klub Mladosť

Hviezdoslavovo nám. 17, Bratislava, tel.: 02/54435815

nepremieta sa

Filmový klub Múzeum

Nádvorie starej radnice, Bratislava, tel.: 02/54435815

4.-5.7. – **Babie leto**, r. V. Michálek, ČR, 2001, 95 min. (17.30 a 20.00 h.)
24.-26.7. – **Amores perros**, r. A. G. Iňárritu, Mexiko, 2000, 154 min. (17.15 a 20.00 h.)
29.-30.7. – **Intimita**, r. P. Chéreau, VB/Fran., 2000, 120 min. (17.30 a 20.00 h.)

Filmový klub Lúky

Dom kultúry Lúky, Víglašská 1, Bratislava, tel.: 02/63823930

nepremieta sa

Filmový klub Za zrkadlom

Dom kultúry Zrkadlový háj, Rovniakova 3, Bratislava, tel.: 02/63836764, www.kzp.sk

4.7. – **Všichni dobří rodáci**, r. V. Jasný, ČR, 1968, 114 min. (19.45 h.)

Filmový klub Igric

Saratovská 2/A, Bratislava, tel.: 02/64365669

nepremieta sa

Filmový klub Univerzita Nitra

Pri Ústave literárnej a umeleckej komunikácie UKF v Nitre – Aula UKF, Tr. A. Hlinku 1, Nitra, tel.: 0905/580297

nepremieta sa

Filmový klub Freska 904 Bardejov

Kino Žriedlo, Bardejovské kúpele, tel.: 0903/921521

nepremieta sa

Klub filmového diváka Prešov

Kino klub, Nám. Mieru 1, Prešov, tel.: 051/ 7713103, 0905/834431

nepremieta sa

Filmový klub Tatra Košice

Hlavná 8, Košice, tel.: 055/6221223, 6221919

nepremieta sa

PREMIÉROVÉ KINÁ

Kino Tatra

Nám. 1. mája 7, Bratislava, tel.: 02/52968994

1.-3.7. – **V spálni**, r. Todd Field, USA, 130 min. (17.30 a 20.00 h.)
4.-10.7. – **Gosford Park**, r. R. Altman, USA, 2001, 134 min. (17.30 a 20.30 h.)
11.-17.7. – **Nevesta cez internet**, r. J. Butterworth, USA, 2001, 90 min. (17.00, 19.00 a 21.00 h.)
18.-24.7. – **Crossroads**, r. T. Davis, USA, 2002, 94 min. (18.00 h.)
18.-21.7. – **Babie leto**, r. V. Michálek, ČR, 2001, 95 min. (20.00 h.)
22.-24.7. – **Amores perros**, r. A. G. Iñárritu, Mexiko, 2000, 154 min. (20.00 h.)

Víkend s Audrey Tatou
25.-28.7. – **Amélia z Montmartru**, r. J.-P. Jeunet, Fran./Nem., 2000, 120 min. (18.00 h.)
25.-31.7. – **On je veľký, ja som maličká**, r. P. Bailly, Fran., 2001, 100 min. (25.-28.7. o 20.30 h., od 29.7. o 17.45 h.)
29.-31.7. – **Čistá duša**, r. R. Howard, USA, 2001, 134 min. (20.00 h.)

Kino Hviezda

Nám. 1. mája, Bratislava, tel.: 02/52967471

1.-3.7. – **Crossroads**, r. T. Davis, USA, 2002, 94 min. (16.00, 18.00 a 20.30 h.)
4.-17.7. – **40 dní a 40 nocí**, r. M. Lehmann, USA, 2002, 95 min. (16.00, 18.00 a 20.30 h.)
18.-31.7. – **MIB – Muži v čiernom II**, r. B. Sonnenfeld, USA, 2002, 89 min. (15.30, 18.00 a 20.30 h.)

Kino Hviezda – záhradné
predstavenia o 21.15 h. – pokiaľ nie je uvedené inak

1.-3.7. – **Intimita**, r. P. Chéreau, VB/Fran., 2000, 120 min.
4.-5.7. – **On je veľký, ja som maličká**, r. P. Bailly, Fran., 2001, 100 min.
6.-7.7. – **Moulin Rouge**, r. B. Luhrmann, USA, 2001, 126 min.
8.-10.7. – **Crossroads**, r. T. Davis, USA, 2002, 94 min.
11.-17.7. – **Spider - Man**, r. S. Raimi, USA, 2002, 140 min.
18.-19.7. – **Babie leto**, r. V. Michálek, ČR, 2001, 95 min.
20.-21.7. – **Siedmy hriech**, r. M. Christofer, USA/Fran., 2001, 112 min.
22.-23.7. – **Denník Bridget Jonesovej**, r. S. Maguire, VB/USA/Fr., 2001, 92 min.
24.-25.7. – **Pobrežné správy**, r. L. Hallström, USA, 2001, 111 min.
27.-28.7. – **40 dní a 40 nocí**, r. M. Lehmann, USA, 2002, 95 min.
29.-30.7. – **Blade 2**, r. G. del Toro, USA, 2002, 120 min.
31.7. – **Amores perros**, r. A. G. Iñárritu, Mexiko, 2000, 154 min.

Kino Istropolis

Trnavské mýto 1, Bratislava, tel.: 02/50228241

1.-3.7. – **Blade 2**, r. G. del Toro, USA, 2002, 120 min. (17.45 a 20.15 h.)
1.-3.7. – **Policajtka**, r. L. Mandoki, USA, 2001, 102 min. (18.00 a 20.30 h.)
4.-17.7. – **Časostroj**, r. S. Wells, USA, 2002, 95 min. (18.00 a 20.30 h.)
4.-17.7. – **Veľké problémy**, USA, 84 min. (17.00, 19.00 a 21.00 h.)

Víkend s Nicole Kidmanovou
18.-28.7. – **Nevesta cez internet**, r. J. Butterworth, USA, 2001, 90 min. (17.00, 19.00 a 21.00 h., od 25.7. o 17.00 a 19.00 h.)
25.-28.7. – **Moulin Rouge**, r. B. Luhrmann, USA, 2001, 126 min. (21.00 h.)
18.-31.7. – **MIB – Muži v čiernom II**, r. B. Sonnenfeld, USA, 2002, 89 min. (15.30, 18.00 a 20.30 h.)
29.-31.7. – **Kráľ Škorpión**, r. Ch. Russell, USA, 2002, 92 min. (17.45 h.)
29.-31.7. – **Vanilkové nebo**, r. C. Crowe, USA, 2001, 135 min. (20.15 h.)

Artkino Istropolis
1.-3.7. – **Siedmy hriech**, r. M. Christofer, USA/Fran., 2001, 112 min. (17.30 a 20.00 h.)
4.-10.7. – **V spálni**, USA, 130 min. (17.15 a 20.00 h.)
11.-24.7. – **Gosford Park**, r. R. Altman, USA, 2001, 134 min. (17.15 a 20.00 h.)
25.-31.7. – **Prekliatie žltozeleného škorpióna**, r. W. Allen, USA, 2001, 99 min. (17.30 a 20.00 h.)

Kino Mladosť

Hviezdoslavovo nám. 17, Bratislava, tel.: 02/54435003

1.-10.7. – **Princezná a bojovník**, r. T. Tykwer, Nem., 2000, 129 min. (15.00, 17.30 a 20.00 h.)
11.-17.7. – **V spálni**, r. Todd Field, USA, 130 min. (15.00, 17.30 a 20.00 h, 17.7. iba o 15.00 a 20.00 h.)

17.-19.7. – **Babie leto**, r. V. Michálek, ČR, 2001, 95 min. (17.30 h.)
18.-21.7. – **Pobrežné správy**, r. L. Hallström, USA, 2001, 111 min. (18.-19.7. o 15.30 a 20.00 h., 20.-21.7. o 15.30, 17.30 a 20.00 h.)
22.-24.7. – **On je veľký, ja som maličká**, r. P. Bailly, Fran., 2001, 100 min. (15.30 s 20.00 h.)
25.-31.7. – **Iris**, r. R. Eyre, VB/USA, 2001, 90 min.(15.30, 17.30 a 20.00 h., 29.7. iba o 15.30 a 17.30 h.)
29.7. – **Amores perros**, r. A. G. Iñárritu, Mexiko, 2000, 154 min. (20.00 h.)

Kino Istota

Karloveská 32, Bratislava, tel.: 02/60664283

1.7. – **Pán prsteňov 1 – Spoločenstvo prsteňa**, r. P. Jackson, USA/VB, 2001, 165 min. (19.00 h.)
2.-3.7. – **Pikantné pokušenia 2**, r. J. B. Rogers, USA, 2001, 104 min. (17.30 a 20.00 h.)
4.-7.7. – **Klub šerednych žien**, r. W. Wolodarsky, USA, 2002, 93 min. (17.30 a 20.00 h.)
5.7. – **Monsters, a. s.**, r. P. Docter, USA, 2001, 92 min. (15.00 h.)
6.-7.7. – **Asterix a Obelix: Misia Kleopatra**, r. A. Chabat, Fran., 2001, 111 min. (15.00 h.)
11.-14.7. – **Veľké problémy**, USA, 84 min. (17.30 a 20.00 h.)
13.-14.7. – **Mach, Šebestová a kouzelné sluchátko**, r. V. Vorlíček, ČR/Čína, 2001, 100 min. (15.00 h.)
18.-19.7. – **Snežní psi**, r. B. Levant, USA/Kanada, 2002, 99 min. (17.30 a 20.00 h.)
20.-21.7. – **Star Wars: Epizóda II – Klonovaní útočia**, r. G. Lucas, USA, 2002, 135 min. (15.00 h.)
20.-21.7. – **On je veľký, ja som maličká**, r. P. Bailly, Fran., 2001, 100 min. (17.30 a 20.00 h.)
22.7. – **Kráľ Škorpión**, r. Ch. Russell, USA, 2002, 92 min. (17.30 a 20.00 h.)
23.7. – **Denník Bridget Jonesovej**, r. S. Maguire, VB/USA/Fr., 2001, 92 min. (17.30 a 20.00 h.)
24.-25.7. – **Crossroads**, r. T. Davis, USA, 2002, 94 min. (17.30 a 20.00 h.)
26.-27.7. – **Spider - Man**, r. S. Raimi, USA, 2002, 140 min. (17.30 a 20.00 h.)
27.7. – **Monsters, a. s.**, r. P. Docter, USA, 2001, 92 min. (15.00 h.)
28.7. – **Harry Potter a kameň mudrcov**, r. Ch. Columbus, USA/VB, 2001, 142 min. (19.00 h.)
29.7. – **40 dní a 40 nocí**, r. M. Lehmann, USA, 2002, 95 min. (17.30 a 20.00 h.)
30.7. – **Babie leto**, r. V. Michálek, ČR, 2001, 95 min. (17.30 a 20.00 h.)
31.7. – **Asterix a Obelix: Misia Kleopatra**, r. A. Chabat, Fran., 2001, 111 min. (17.30 a 20.00 h.)

1.-7.8. – **Bad Company**, r. J. Schumacher, USA, 2002 (17.30 a 20.00 h.)
3.-4.8. – **Asterix a Obelix: Misia Kleopatra**, r. A. Chabat, Fran., 2001, 111 min. (15.00 h.)
8.-11.8. – **Siedmy hriech**, r. M. Christofer, USA/Fran., 2001, 112 min. (17.30 a 20.00 h.)
10.8. – **Dr. Dolittle 2**, r. S. Carr, USA, 2001, 87 min. (15.00 h.)
11.8. – **Atlantída: Stratená ríša**, r. G. Trousdale, K. Wise, USA, 2001, 95 min. (15.00 h.)
12.-14.8. – **MIB – Muži v čiernom II**, r. B. Sonnenfeld, USA, 2002, 89 min. (17.30 a 20.00 h.)
15.-16.8. – **Crossroads**, r. T. Davis, USA, 2002, 94 min. (17.30 a 20.00 h.)
17.8. – **Mačky a psi**, r. L. Guterman, USA, 2001, 85 min. (15.00 h.)
17.-18.8. – **Wasabi**, r. G. Krawczyk, Fran./Japon., 2001, 94 min. (17.30 a 20.00 h.)
18.8. – **Harry Potter a kameň mudrcov**, r. Ch. Columbus, USA/VB, 2001, 142 min. (14.30 h.)
19.-21.8. – **Miliónový závod**, r. J. Zucker, USA, 2001 (17.30 a 20.00 h.)
22.-25.8. – **Scooby Doo**, r. R. Gosnell, USA, 2002 (17.30 h., 24.a 25.8. aj o 15.00 h.)
22.-25.8. – **Formula**, r. R. Harlin, USA, 2001 (20.00 h.)
26.-28.8. – **Pobrežné správy**, r. L. Hallström, USA, 2001, 111 min. (17.30 a 20.00 h.)
29.-31.8. – **Lilo and Stitch**, r. R. Allers, USA, 2002 (15.00 a 17.30 h., 30.8. iba o 17.30 h.)
29.-31.8. – **Vážka**, r. T. Shadyac, USA, 2002, 104 min. (20.00 h.)

PROGRAMY

Kino Lúky

Dom kultúry Lúky, Vígľašská 1, Bratislava, tel.: 02/63823930, predstavenia o 20.00 h., www.kzp.sk

nepremieta sa

Artkino Za zrkadlom

Dom kultúry Zrkadlový háj, Rovniakova 3, Bratislava, tel.: 02/63836764, www.kzp.sk

nepremieta sa

Kino Igric

Saratovská 2/A, Bratislava, tel.: 02/64365669, predstavenia o 19.00 h. – pokiaľ nie je uvedené inak

4.7. – **Roberto Succo**, r. C. Kahn, Fran./Švaj., 2001, 124 min.
7.7. – **Asterix a Obelix: Misia Kleopatra**, r. A. Chabat, Fran., 2001, 111 min. (aj o 16.30 h.)
11.7. – **Vážka**, r. T. Shadyac, USA, 2002, 104 min.
14.7. – **Lolek a Bolek**, Poľ., 60 min. (10.30 h.)
14.7. – **Dr. T a jeho ženy**, r. R. Altman, USA, 2000, 118 min.

25.8. – **Veľké problémy**, r. B. Sonnenfeld, USA, 2002, 84 min.
29.8. – **Dážď padá na naše duše**, r. V. Balco, SR, 2002, 80 min.

Kino Odboj

Jadranská ul., Bratislava, tel.: 02/64361064, www.XChat.sk, predstavenia o 17.30 a 20.00 h. – pokiaľ nie je uvedené inak

4.-5.7. – **Siedmy hriech**, r. M. Christofer, USA/Fran., 2001, 112 min.
6.-7.7. – **On je veľký, ja som maličká**, r. P. Bailly, Fran., 2001, 100 min.

Ster Century Cinemas - Polus

Vajnorská cesta, Bratislava, tel.: 02/49102222, www.stercentury.sk

4.7. – **40 dní a 40 nocí**, r. M. Lehmann, USA, 2002, 95 min.
Časostroj, r. S. Wells, USA, 2002, 95 min.
11.7. – **Stred sveta**, r. W. Wang, USA, 2001, 89 min.
Neverná, r. A. Lyne, USA, 2002, 124 min.
18.7. – **Temná voda**, r. S. McGehee, USA, 2001, 95 min.
MIB – Muži v čiernom II, r. B. Sonnenfeld, USA, 2002, 89 min.
25.7. – **Kód Navajo**, r. J. Woo, USA, 2001, 134 min.
Veľké problémy, r. B. Sonnenfeld, USA, 2002, 84 min.

1.8. – **Ako na vec**, r. P. a Ch. Weitz
Miliónový závod, r. J. Zucker, USA, 2001
8.8. – **Formula**, r. R. Harlin, USA, 2001
Svet podľa Prota, r. I. Softley, USA, 2001
15.8. – **We were soldiers**, r. R. Wallace, USA, 2002
Scooby Doo, r. R. Gosnell, USA, 2002
22.8. – **Dosť**, r. M. Apted, USA, 2002
Putovanie vtákov, r. J. Perrin, Fran./Nem./Špan., 2001
3000 míľ na úteku, r. D. Lichtenstein, USA, 2001
29.8. – **Najväčšia hrozba**
Lilo and Stich, r. R. Allers, USA, 2002
Vraždy podľa plánu, r. B. Schroeder, USA, 2002

UCI Palace - Aupark

Einsteinova ul., Bratislava, tel.: 02/68202222

4.7. – **Klub šeredných žien**, r. W. Wolodarsky, USA, 2002, 93 min.
40 dní a 40 nocí, r. M. Lehmann, USA, 2002, 95 min.
Časostroj, r. S. Wells, USA, 2002, 95 min.
Gosford Park, r. R. Altman, USA, 2001, 134 min.
V spálni, r. Todd Field, USA, 130 min.
11.7. – **Nevesta cez internet**, r. J. Butterworth, USA, 2001, 90 min.
Neverná, r. A. Lyne, USA, 2002, 124 min.
Stred sveta, r. W. Wang, USA, 2001, 89 min.
18.7. – **MIB – Muži v čiernom II**, r. B. Sonnenfeld, USA, 2002, 89 min.
Temná voda, r. S. McGehee, USA, 2001, 95 min.
25.7. – **Iris**, r. R. Eyre, VB/USA, 2001, 90 min.
Kód Navajo, r. J. Woo, USA, 2001, 134 min.
Bad Company, r. J. Schumacher, USA, 2002
1.8. – **Miliónový závod**, r. J. Zucker, USA, 2001
Ako na vec, r. P. a Ch. Weitz
8.8. – **Svet podľa Prota**, r. I. Softley, USA, 2001
Formula, r. R. Harlin, USA, 2001
22.8. – **Lovec krokodílov**
29.8. – **Lilo and Stitch**, r. R. Allers, USA, 2002
Najväčšia hrozba

BAŽANT POHODA 2002

(miesto konania: Trenčín – areál pod Sokolicami, výstavisko TMM Trenčín)

19. júl
Krokodíl sa neserie, r. M. Kladek, SR, 1997, 1 min. (21.30 h.)
Divoké včely, r. B. Sláma, ČR, 2001, 92 min. (21.31 h.)
Neptúnova slávnosť, r. J. Mamin, ZSSR, 1986, 45 min. (23.15 h.)
Buena Vista Social Club, r. W. Wenders, SRN, 1998, 105 min. (24.00 h.)
Pějme píseň dohola, r. O. Trojan, ČR, 1990 (02.00 h.)

20. júl
Krokodíl sa neserie, r. M. Kladek, SR, 1997, 1 min. (21.30 h.)
Monty Python: Zmysel života, r. T. Gilliam, T. Jones, VB, 1983, 107 min. (21.31 h.)
Kadiaľ von, r. V. Kuznecov, ZSSR, 1988 (23.30 h.)
Powers, r. P. Zelenka, ČR, 2000, 30 min. (24.00 h.)
Rok diabla, r. P. Zelenka, ČR, 2002 (24.00 h.)
Leto stratených bozkov, r. N. Džordžadze, Nem./Gruz., 2000, 96 min. (02.00 h.)

pripravila ***Dáša Čiripová***

(ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!)

(pokračovanie zo str. 28)

Aký je slovenský filmový divák v roku 2002?

Najobľúbenejšie slovenské filmy

1.	**Tisícročná včela**, r. J. Jakubisko	(27,7%)
2.	**Jánošík*** (1921, 1962 – 1963), r. J. Siakeľ, P. Bielik	(18,9%)
3.	**Fontána pre Zuzanu** (1985, 1993, 1999) r. D. Rapoš	(16,3%)
4.	**Pásla kone na betóne**, r. Š. Uher	(15,2%)
5.	**Pacho, hybský zbojník**, r. M. Ťapák	(11,7%)
6.	**Červené víno**, r. A. Lettrich	(9%)
7.	**Perinbaba**, r. J. Jakubisko	(8,1%)
8.	**Záhrada**, r. M. Šulík	(7,2%)
9.	**Nevera po slovensky**, r. J. Jakubisko	(6,1%)
10.	**Svákо Ragan** (TV), r. M. Ťapák	(5,9%)

** respondenti neuvádzali, ktoré sfilmovanie majú na mysli*

Najlepší slovenskí režiséri

1.	**Juraj Jakubisko**	(70,8%)
2.	**Dušan Rapoš**	(19,9%)
3.	**Jozef Bednárik**	(18,1%)
4.	**Paľo Bielik**	(16,7%)
5.	**Martin Ťapák**	(12,4%)
6.	**Martin Šulík**	(11,9%)
7.	**Juraj Nvota**	(7,1%)
8.	**Martin Hollý**	(4,2%)
9.	**Štefan Uher**	(3,9%)
10.	**Martin Frič**	(3,8%)

Najlepší slovenskí herci

1.	**Jozef Kroner**	(44,6%)
2.	**Michal Dočolomanský**	(37,2%)
3.	**Ladislav Chudík**	(20,3%)
4.	**Štefan Kvietik**	(19,8%)
5.	**Marián Labuda**	(14,7%)
6.	**Maroš Kramár**	(10,4%)
7.	**Milan Lasica**	(9,1%)
8.	**Miroslav Noga**	(8,9%)
9.	**Július Pántik**	(8%)
10.	**Juraj Kukura**	(7,7%)

Najlepšie slovenské herečky

1.	**Zdena Studénková**	(38,2%)
2.	**Emília Vášáryová**	(34,7%)
3.	**Eva Krížiková**	(20,3%)
4.	**Kamila Magálová**	(20%)
5.	**Magda Paveleková**	(16,6%)
6.	**Zuzana Kronerová**	(16,4%)
7.	**Božidara Turzonovová**	(10,9%)
8.	**Magda Vášáryová**	(10,4%)
9.	**Anna Šišková**	(10,2%)
10.	**Soňa Valentová**	(7,9%)

V Bratislave máme D-Cinema!

Spoločnosť UCI CE sa so svojím multiplexom Palace v bratislavskom Auparku zaradila do zoznamu kín, ktoré majú možnosť premietať obraz aj zvuk digitálne. Počet kín s touto technológiou dodnes nepresiahol číslo 100. Premietací prístroj typu Barco DLP D-CineStar je založený na technológii firmy Texas Instruments a patrí medzi najkvalitnejšie vo svete. Dokáže poskytnúť farebnosť viac ako 4 trilióny farebných odtieňov. Máme tak možnosť vidieť filmy v kvalite, aká je napríklad v New Yorku, Los Angeles alebo v Londýne. Praha pribudne do zoznamu až na jeseň. Sála v multiplexe Palace má číslo 1.

V tejto sále sa konala aj premiéra filmu *Star Wars: Epizóda II – Klonovaní útočia*, ktorá mala premiéru v 94-och digitálnych sálach, pričom bola historicky prvou digitálne odpremietanou snímkou aj v Grand Theatre Lumiére v Cannes. George Lucas sa nechal počuť, že *„zvažujeme aj takú možnosť, že ďalšiu časť Hviezdnych vojen poskytneme len kinám s digitálnou projekciou. Som perfekcionista."* Tieto plány vychádzajú z predpokladu, že ceny digitálnych projektorov budú klesať a počet kín s touto technológiou stúpať. Cena takéhoto zariadenia je viac ako 5 miliónov korún. Princíp projekcie spočíva v špeciálnom DMD čipe s pohyblivými zrkadielkami, pričom jeho životnosť je až 95 rokov. Samotný film je uložený na hard disk vo formáte MPEG2 pre video a Dolby Digital pre audio. Ak sa začnú filmy distribuovať digitálne prostredníctvom satelitných liniek, odpadnú náklady na filmový materiál pre distribúciu kópií, ich poistenie a dopravu. Ročne je to približne 1,5 bilióna dolárov.

Okrem filmov určených na plátna kinosál, nachádza digitálna kinematografia uplatnenie aj pri výrobe DVD titulov. Technológiou CineAlta vznikol napríklad hudobný titul z koncertov Robbieho Williamsa. Koncert sa nakrúcal na 15 kamier a výkonná producentka Julia Jakobeková mala z obrazovej kvality takýto dojem: *„Bežne sa vo svete takýto projekt nakrúca na Digital betacam, na Super 16 a občasne aj na 35mm film. Môj dojem zo CineAlty bol, ako keby ste si po rokoch neostrého videnia nasadili tie správne okuliare."* Touto technológiou už má nakrútený koncert aj David Gilmour. Špeciálnu projekciu filmov, ktoré vznikli technológiou CineAlta, pripravila firma Sony na tohtoročnom 55. MFF v Cannes. Z filmového pásu sa digitálne odpremietali aj ukážky z 26-tich filmov, pričom takýto titul – film Alexandra Sokurova *Russian Ark* bol zaradený do súťažnej sekcie.

Ľudovít Hičár
(autor je kameraman Českej televízie)

REBRÍČEK NÁVŠTEVNOSTI-TOP TEN

REBRÍČKY

(Premiérové kiná - APRÍL 2002)

	počet divákov
1. **Ocean's Eleven: Dannyho jedenástka**	18 796
2. **Asterix a Obelix: Misia Kleopatra**	18 770
3. **Harry Potter a kameň mudrcov**	17 942
4. Pán prsteňov 1: Spoločenstvo prsteňa	12 968
5. Čistá duša	11 201
6. Kráľ Škorpión	7 924
7. Monsters, a. s.	6 834
8. Intimita	6 759
9. Banditi	6 577
10. Úkryt	5 802

Zdroj: Únia filmových distributérov

VÝROČIA

JÚL • AUGUST 2002

1. 7. 1932 **Juraj Kerekes** – režisér
1. 7. 1932 **Dušan Široký** – tv. dramaturg
2. 7. 1922 **Dušan Kodaj** – režisér (zomrel 2. 5. 1999)
2. 7. 1932 **Zlatica Gillová** – herečka
2. 7. 1957 **Štefan Bučko** – herec
2. 7. 1957 **Mária Mačáková** (vyd. Breinerová) – herečka
4. 7. 1922 **Lena Galandová** (rod. Bodoríková) – bibliografka
6. 7. 1952 **Ivan Filus** – vedúci výroby
10. 7 .1937 **Slavo Záhradník** – herec (zomrel 5. 12. 1991)
10. 7. 1942 **Ján Šima** – zvukový majster
10. 7. 1947 **Eva Šimová** – strihačka
14. 7. 1947 **Peter Staník** – herec (zomrel 25. 2. 1995)
19. 7. 1927 **Jozef Cút** – herec
22. 7. 1932 **Štefan Kamenický-Kőszeghy** – režisér dok. filmov
26. 7. 1922 **Albert Marenčin** – scenárista, dramaturg, prekladateľ
26. 7. 1932 **Viktor Svoboda** – kameraman (zomrel 21. 11. 1993)
27. 7. 1937 **Ľudovít Moravčík** – herec
29. 7. 1947 **Marián Puobiš** – dramaturg, scenárista
1. 8. 1952 **Jana Biskupská** – herečka
2. 8. 1932 **Fridrich Urban** – kameraman
3. 8. 1942 **Ján Mistrík** – herec
3. 8. 1962 **Aleš Votava** – scénický výtvarník (zomrel 8. 5. 2001)
5. 8. 1942 **Igor Luther** – kameraman
6. 8. 1927 **Ján Barto** – herec
6. 8. 1942 **Štefan Šafárik** – herec
6. 8. 1952 **Peter Rašev** – herec
11. 8. 1927 **Václav Babka** – herec
11. 8. 1927 **Ladislav Farkaš** – herec
15. 8. 1932 **Eugen Balogh** – herec
15. 8. 1957 **Peter Dubecký** – predseda ASFK, od r. 1998 riaditeľ SFÚ
16. 8. 1932 **Eva Rysová** (vyd. Suchánková) – herečka
20. 8. 1952 **Hana Gregorová** – herečka
27. 8. 1917 **Vojtech Andreánsky** – režisér dok. filmov (zomrel 6. 10. 1993)
28. 8. 1917 **Bohdan Slavík** – režisér, výtvarník (zomrel 18. 2. 1974)

Filmové čítanie

Letné dvojčíslo Film.sk prináša úryvky z pripravovaných publikácií edičného oddelenia SFÚ. Z monografie Václava Maceka *Štefan Uher 1930 – 1993* uverejňujeme časť z analýzy filmu *Slnko v sieti* a z publikácie *Stroj videnia* Paula Virilia zasa časť *Skrytá kamera*, ktorá sa z celej publikácie najviac venuje filmovému umeniu.

Václav Macek: Štefan Uher 1930–1993

Ján Krstiteľ českej novej vlny

Štefan Uher nastúpil do hraného filmu v roku 1960. Vtedy začal v Štúdiu hraných filmov pracovať aj Alfonz Bednár.

Od filmovej dramaturgie sa na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov očakávalo rozšírenie tímu spolupracujúcich autorov o úspešných prozaikov. Svojím spôsobom išlo o reakciu na skutočnosť, že autormi mnohých scenárov boli síce interní zamestnanci Štúdia hraných filmov, ale výsledky neboli nijako oslnivé.

Vedúci prvej tvorivej skupiny Albert Marenčin ponúkol miesto dramaturga a scenáristu Alfonzovi Bednárovi, ktorého novely zo zbierky Hodiny a minúty sa všeobecne považovali za látku vhodnú pre film. Aby Marenčin presvedčil Bednára o správnosti nástupu do hraného filmu, zavolal si na pomoc Alexandra Matušku a Fedora Cádru. Bednár v roku 1960 prijal miesto dramaturga a scenáristu v Marenčinovej skupine. Neskôr sa v Štúdiu hraných filmov zamestnali ako scenáristi Dominik Tatarka, ale aj Vincent Šikula, Rudolf Sloboda, Peter Jaroš či iní poprední prozaici. Spolupráca filmárov s Tatarkom a Bednárom odštartovala trend, ktorý odvtedy tvorí trvalú súčasť hranej tvorby. Po literátoch modelovo ideologických – Peter Jilemnický, František Hečko – kinematografia vtiahla do výrobného procesu výrazné spisovateľské osobnosti.

Rok po nástupe na Kolibu predložil Alfonz Bednár na posúdenie svoj prvý scenár – Slnko v sieti. Motivické východiská textu tvorili „tri časopisecky publikované poviedky: Fajolov príspevok, Pontónový deň a Zlatá brána. Bednár ich súhrnne vydal v súbore Blok 4/B." Medzi dochovanými hodnoteniami niet posudku, ktorý by nevyzdvihoval výnimočné kvality textu. Rudolf Mrlian: „Scenár je mimoriadne náročný, ale rovnako pôsobivý." Ondrej Marušiak: „Nachádzam v scenári dostatok myslieľstva na dobrej úrovni, atmosféru dneška v bratislavskom prostredí i na dedine (...) podmaňujúcu hru obraznosti." Albert Marenčin: „Som za tento scenár aj v mene experimentu." Dňa 9. apríla 1962 ideovo-umelecká komisia odporučila scenár na realizáciu a navrhla, aby sa Slnko v sieti zároveň vydalo knižne. V roku 1968 ho vydavateľstvo Tatran zaradilo do knihy Bednárových scenárov spolu s Organom a Tromi dcérami.

V prvom období sa uvažovalo, že by Bednárov text realizo-

val Stanislav Barabáš. Po jeho zamietavom stanovisku ponúkol Albert Marenčin scenár Štefanovi Uhrovi.

V období príprav na neskôr odmietnutý scenár Štefana Sokola Odkliata zem sa Uher snažil ťažiť najmä z práce neprofesionálnych hercov. V debute My z IX. A prevládli detskí herci, v úlohách dospelých sa objavili herci aj profesionálni, aj neprofesionálni. Slnko v sieti pokračovalo v zvolenej stratégii uprednostňovania neprofesionálnych hercov, hoci výnimky existovali (Eliška Nosáľová v úlohe nevidomej matky).

Scenár Alfonza Bednára rozsahom presahoval možnosti jedného celovečerného filmu. Úlohou Štefana Uhra (nielen teraz, ale aj pri ostatných Bednárových predlohách) bolo skrátenie, nenarúšajúce štruktúru diela. Nová verzia nesmela presiahnuť plochu zhruba deväťdesiatminútového filmového rozprávania. Definitívny variant filmu ovplyvnila nielen režijno-technická transformácia literárneho scenára, ale aj reakcia na podmienky, ktoré filmári nachádzali pri nakrúcaní. Uher, napríklad na rozdiel od vrstovníka Martina Hollého, dokázal meniť scenár aj počas nakrúcania, nepovažoval text za nemenný a prispôsoboval ho novým okolnostiam. V Slnku v sieti, keďže klesol Dunaj a zátoka, kde stál pontón, ostala bez vody, vyschol pod pontónom aj múľ, celkom sa vysušil a nadobudol fotogenickú tvár, Uher zmenil záver rozprávania. Nečakal, kým sa zátoka opäť naplní vodou, aby mohol nakrútiť, čo bolo predpísané v scenári.

V Slnku v sieti rozprávanie krúži okolo Fajola (novotvar z úradného mena Oldrich Fajták), dospievajúceho mládenca, gymnazistu, ktorému môže účasť na letnej brigáde pomôcť v prijatí na vysokú školu a jeho otcovi vylepšiť kádrový posudok. Prvé slovo, čo vysloví vo filme, je: „Kravina". Nechodí do školy, pretože sú prázdniny, opaľuje sa, sníva o pätnásťročnej Bele (Jana Beláková), fotografuje a chce žiť úprimne a pravdivo. Takmer nič sa neudeje, aspoň nič dramatické. Fajolo (Marián Bielik) sa nakoniec podvolí, odíde brigádovať na dedinu, prežije letnú lásku, stratí panictvo a vráti sa po niekoľkých týždňoch do mesta, aby nastúpil do školy a pokúsil sa žiť vlastné sny.

Základom Bednárovho rozprávania je možnosť „simultánnej a nepretržitej konfrontácie rôznych svetov. Nie postáv, ale svetov; nekonfrontujú sa jednotlivci, postavy, tým menej apriórne princípy, konfrontujú sa naozaj „svety", ktoré si ľudia vytvárajú i ktoré sú pre nich vytvorené." V Slnku v sieti sme neustále svedkami Fajolových komentárov reality. V dialógoch, formou vnútorného monológu, cez jeho fotografickú vášeň. Ale to nie je jediný spôsob, akým sa do diela dostáva vedomie rôzneho výkladu faktov. Podstatné je, že tieto „svety" sa stretajú aj vo Fajolovi samotnom. Na jednej strane by nepochybne ustavične rád niekomu rozprával o svojich citoch, chcel by sa prejaviť a prihlásiť k svojmu prežívaniu reality, na druhej strane ho brzdí neutíchajúca obava z bolesti, strach, že bude vysmiaty, ponížený a odmietnutý. Takmer každé jeho vykročenie smerom k druhým zápasí so strachom z odmietnutia. Výsledkom je cynicko-ironický postoj, z ktorého vo chvíľach najhlbšej intimity presakuje sila túžby po láske a živote v pravde. Dva vnútorné svety.

Fajolo napokon odišiel na dedinu. Nebolo to len dôsledkom otcovho tlaku alebo mladíkovej vypočítavosti. Rozhodnutie vyplynulo najmä z hádky s Belou. Chcel jej ublížiť svojou neprítomnosťou (cítil, že ho má rada). Typický Fajolov paradox – túži byť s milovaným dievčaťom, ale aby dokázal, že mu na ničom nezáleží, rozhodne sa odísť od nej čo najďalej, hoci trpí. Póza kontra vnútorné trápenie.

Aby divák uveril postave, orientoval sa Uher nielen na vhodne vybraný typ, na starostlivé prelínanie mnohých vrstiev jeho vnútra, ale tiež na zobrazenie prostredia zodpovedajúceho životnému priestoru mestského chlapca na začiatku šesťdesiatych rokov. Nielen slang, ale aj vnútorný dvor bloku, v ktorom Fajolo s Belou žijú, sa maximálne približuje mimofilmovému stavu. Vrátane takmer symbolickej postavy večne fajčiaceho tučného domovníka s jeho monotónne vyslovovaným: „Čo móže, ket nemóže?!". Patrí sem aj rachot nikdy neopravených dverí, hluk výťahu, nízko prelietajúcich stíhačiek, krik detí, ich riekanky. A plochá strecha bloku domov s množstvom antén ako jedno z dôležitých prostredí rozprávania.

Voľba neprofesionálnych hercov (Uher nemal rád označenie neherec, uprednostňoval pojem neprofesionálny herec) ovplyvnila aj spôsob nakrúcania. Neprofesionálni herci sa cítili nesvoji pri prudkom svietení, keď bola kamera blízko pri nich. Preto musel kameraman Stanislav Szomolányi hľadať riešenie zohľadňujúce tieto nároky. Osvetľoval scény tak, aby to čo najviac zodpovedalo neutrálnemu prirodzenému svetlu, nakrúcal z väčšej diaľky objektívom, ktorý prekonal vzdialenosť a dovolil, aby si neprofesionálni herci neuvedomovali prítomnosť kamery. Túto tzv. dlhú optiku začali používať na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov filmoví dokumentaristi, Szomolányi ju ako prvý použil v hranom filme. (Práve vďaka zvolenej kameramanskej technike komprimácia či zhustenie priestoru zmenili obyčajné zábery na streche bytovky na zážitok z „lesa antén".)

Tomuto „vygumovaniu" techniky zo samotného priestoru deja sa muselo prispôsobiť aj nakrúcanie v ateliéroch, či už predstavovali dedinskú krčmu alebo riečny pontón.

Štefan Uher pri inscenovaní reality v Slnku v sieti naplnil v hranom filme to, k čomu smeroval od absolventského filmu. Teda také zobrazenie skutočnosti, ktoré sa nebude riadiť estetikou „vypínajúcej sa kamery", ale vierou vo výrečnosť autentických detailov reality (niektoré scény zo Slnka v sieti takmer akoby vypadli z dobového žurnálu). Mladý režisér sa vždy vzpieral naturalizmu, cieľom bolo posolstvo, obraz reality, nie jej kópia. Bez splynutia vierohodnosti osobných vzťahov s vierohodnosťou prostredí by Fajola nikdy nemohli akceptovať ako hrdinu svojej generácie.

V zásade sa priestor Slnka v sieti člení na tri prostredia – mesto, pontón, dedina. Odlišujú ich autorské paradigmy, zmena poetiky pri zmene prostredia, odlišný dôraz na stále prítomné prvky Uhrovho tvorivého gesta. Ak sa v sekvenciách z mesta vyzdvihujú všetky „rušivé" aspekty technickej civilizácie, epizódy z pontónu zámerne vytvárajú ostrov mi-

mo času a priestoru, pokojne by sa pri istej nadsádzke mohol písať aj rok 1930. Sekvencie z Melenian, dediny na juhu Slovenska, v ktorej Fajolo strávi letnú brigádu, v sebe nesú Uhrovu skúsenosť z nakrúcania filmu Očami kamery. Teda skúsenosť, že aj bez spontánneho „kradnutia" útržkov reality, ako je to niekedy v prípade mestských sekvencií, je možné budovať vierohodný dedinský svet. Určite aj preto sa sem skôr dostali publicistické aktualizácie o miestnom mechanizátorovi (podochli mu sliepky, lebo ukradol z družstva jačmeň a neuvedomil si, že je namorený), či fakt, že sa nikto nestará o opravu poľnohospodárskych strojov. Keď prirátame obsadenie všetkých úloh nehercami, tak niet divu, že ani pri radikálnej zmene prostredia sa z filmu nevytráca vierohodný obraz reality.

Vďaka Bednárovi a Uhrovi vstúpil do kinematografie hrdina, ktorý tam predtým akoby nemal miesto. Fajolo odmieta všetky povinné „dobové tance", či už sa týkajú zväzákov, politiky, čohokoľvek, čo sa považovalo za oficiálne. Jeho svetom je Bela, ruky, zatmenie slnka. Bol taký vzdialený „angažovanému" mladému hrdinovi, že oprávnene vyvolal veľké nadšenie. Nie že by len úplne pasívne registroval a komentoval svet okolo seba, ale keď sa v prospech niečoho angažuje, sú to veci, ktoré si vyžadujú zdravý sedliacky rozum: ak môže stroj ešte fungovať, tak ho treba opraviť; keď sa treba zastať človeka, ktorému ubližujú, nemá sa váhať. Tento mladý muž ignoruje sentimentálne piesne, vysmieva sa z chrčiaceho dedinského rozhlasu, trpí tým, že tí, ktorí by si to zaslúžili, šťastní nikdy neboli, lebo hoci sú vnútorne krásni, ostávajú vinou ľudskej nevšímavosti mimo centra pozornosti.

Fajolo má okrem Bely najbližšie k dvom postavám – k starému bezrukému rybárovi, majiteľovi rybárskej chatrče na pontóne a k dedinskému Blažejovi-stohárovi, ktorý nedokázal zabudnúť dospelému synovi (Belinmu otcovi), že majetok bol pre neho dôležitejší než blízki ľudia. Aj keď sú obaja starci vzdialení akejkoľvek estetickej norme, je zrejmé, že práve oni sú v Uhrovom diele ideálmi. Sú totiž vnútorne krásni a hrdí, podobne ako neskôr postavy z Hanákovho dokumentárneho filmu Obrazy starého sveta (1972). Vernosť vlastným zásadám je pre nich dôležitejšia než akékoľvek aktuálne normy – keď je potrebné ukradnúť z lesa drevo, aby sa zachránili stroje, tak sa na takúto krádež podujmú a niet pochýb, že toto „amorálne" rozhodnutie je správne.

S voľbou Bednárovho scenára sa Uhrova poetika rozšírila o nový prvok – variáciu, resp. kontrast. V predchádzajúcich tituloch sme narazili na mozaiku ako model naratívnej štruktúry, ale aj na vracajúci sa centrálny motív, tentoraz sa register doplnil o premenu toho-istého z iného uhla pohľadu.

Môžeme si to dokumentovať na motíve stále neprítomnej matky, ktorý sa objavil už vo filme My z IX. A, kde sa vzťah syna s mamou neproblematizoval, iba sa odkazovalo na to, že ho vychováva sama a musí sa teda starať o zárobok. V Slnku v sieti je použitý rovnaký východiskový motív, ale s celkom odlišnými dôsledkami. Najmä preto, že Fajolo s mamou komunikuje takmer vždy len cez zatvorené dvere vlastnej izby. Paradoxne: hoci sú spolu v tom istom byte, akoby každý bol nie-

kde inde. Navyše mama neustále odchádza do zamestnania, takže „generačná" priepasť sa odráža aj vo forme fyzickej osamelosti dospievajúcich detí. Proti tejto stále neprítomnej Fajolovej mame sa Bela konfrontuje s úplne opačnou skutočnosťou, s mamou, ktorá z domu nikdy nevychádza, pretože je slepá. Na jednej strane ide o kontrast, ale na druhej strane o variáciu, pretože ani Belina mama nevidí dcéru, podobne ako Fajolova mama syna. Avšak dôvodom tentokrát nie sú dvere a zamestnanie, ale fyzický handicap.

Téma rodinných vzťahov, resp. generačných sporov spolu s témou Fajolovho osobného dozrievania tvoria chrbticu celého diela. Slnko v sieti je totiž aj rozprávaním o deštrukcii rodiny, o tom, ako otcovia akceptovali falošnú morálku, a preto nedokážu nájsť spoločný jazyk so svojimi deťmi. Vo Fajolovom svete ide o násilné vynucovanie účasti na brigáde zo zištných dôvodov, nie z presvedčenia, v Belinom príbehu ide o otca. Spôsobil manželkino oslepnutie (pokúsila sa o samovraždu, lebo jej bol neverný, nezomrela, no oslepla) a navyše nikdy nenavštevuje svojho otca v Meleňanoch, pretože ho kvôli chamtivosti starý otec vyhodil z domu. Takže rodina vlastne nefunguje, neponúka hodnoty, ktoré by mladí ľudia mohli prijať. Nachádzajú ich mimo rodiny, u rybára, u Blažeja-stohára.

Fajolo pátra po príčine rozchodu Belinho otca a starého otca, nie je za tým však iba jeho túžba po poznaní, po „pravdivej podobe sveta", teda dôležitý znak dospievania, veku, v ktorom sa už nikto neuspokojuje s rozprávkami. Pátranie treba spojiť aj s témou rodiny. Vyplynie z neho totiž, že v základoch leží zlyhanie „prapôvodnej" rodiny (lebo ako inak sa dá nazvať vyhnanie vlastného syna), morálne zlyhanie generácie otcov. Neporozumenie medzi generáciami teda nie je automatické, podmieňuje ho aktuálny rozklad hodnôt. (Jedine zo vzťahu rybára a jeho manželky vyviera láska.)

O cieľavedomej snahe po vlastnom „nekompromisnom" svete svedčia slangové výrazy tvoriace organickú súčasť jazyka Fajola, Peťa (Ľubo Roman) či Bely. Aj keď nie všetky sa museli už vo svojej dobe považovať za vierohodné (ťukes, rídky), neboli naturalistickou kópiou odpočúvanou na ulici alebo na školách, pretože ich Bednár umelo vytvoril, aby nielen odlíšil svet mladých od sveta dospelých, ale aby vyjadril aj ich odpor a pohŕdanie týmto svetom. Slang v Slnku v sieti deformuje jazyk spoločnosti, ktorú mladí neakceptujú, zároveň je dôkazom príslušnosti k sebe samým. Zjednocuje sebaidentifikáciu i rebéliu.

Fajolova snaha veriť len tomu, čo si sám vyskúša, čo prejde jeho vlastnou skúsenosťou, je motorom psychologickej premeny diela. „Polyfónia pocitov" (Štefan Uher) výstižne odráža neistotu, zmätok a chaos, ktoré sprevádzajú osobnostné dozrievanie mladého hrdinu. Podľa Janusza Skwaru podobným spôsobom psychologizoval vo svojich filmoch Jerzy Skolimowski, scenárista a režisér, ktorý napísal scenár pre film Nôž vo vode (1962) režiséra Romana Polanského.

(krátené)

(Vzhľadom na rozsah neuverejňujeme poznámkový aparát textu, ktorý je náležitou súčasťou diela.)

Paul Virilio: Stroj videnia

Kapitola IV / Skrytá kamera

V roku 1984, na Druhej *medzinárodnej prehliadke videofilmov* v Montbéliarde získal hlavnú cenu nemecký film Michaela Kliera *Der Riese* (Obor), jednoduchá montáž obrazov nahratých videokamerami automatického dozoru, nainštalovanými na verejných priestranstvách vo veľkých nemeckých mestách (na letiskách, cestách, v supermarketoch...). Klier tvrdí, že vo videodozore vidí „koniec i rekapituláciu svojho umenia...". Kým v spravodajskej reportáži zostával fotograf (kameraman) jediným zainteresovaným svedkom zapojeným do procesu dokumentovania, tu už nie je zainteresovaným nikto a jediným rizikom sa dnes stáva iba vypichnutie oka kamery nejakým náhodným gengstrom alebo teroristom.

Toto slávnostné zbohom človeku za kamerou, toto úplné zmiznutie vizuálnej subjektivity účinkom technického prostredia, akéhosi permanentného pan-kinematografu, ktorý bez nášho vedomia vytvára z najobyčajnejšieho jednania jednanie filmové a z nového materiálu videnia prvotnú surovinu videnia, nebojácnu a nediferencovanú, však nie je, ako sme videli, ani tak *koncom nejakého umenia* – nielen Klierovho umenia alebo videoartu 70-tych rokov, toho nemanželského dieťaťa televízie – ako skôr vyústením nemilosrdného, celé storočia trvajúceho napredovania technológií reprezentácie a ich následnej vojenskej, vedeckej a policajnej inštrumentalizácie. Od okamihu zachytenia pohľadu zameriavacím aparátom sme svedkami vynárania sa už nie simulačného mechanizmu (ako v prípade tradičných umení), ale mechanizmu substitučného. Substitúcia sa stáva posledným trikom kinematografickej ilúzie.

V roku 1917, vo chvíli, keď Spojené štáty vstupujú do vojny proti Nemecku, ukončuje americký časopis *Camera Work* svoje pôsobenie číslom venovaným Paulovi Strandovi. Opäť raz sa tu jedná o nastolenie umelej polemiky o „absolútnej objektívnej nekompetencii fotografie inšpirovanej výtvarným umením, o udržiavaní zameniteľnosti fotografie za namaľovanú vec prostredníctvom svietenia, emulzií, retušovania a rôznych iných postupov, ktoré sú dôsledkom výstredných vzťahov medzi dvoma spôsobmi zobrazenia a o absolútnej potrebe *odvrhnúť piktoralizmus ako avantgardný postup*".

V skutočnosti vznikol rozpor predovšetkým z toho, že fotografia je, ako väčšina technických vynálezov, výsledkom ustálenia istého hybridu. Vďaka korešpondencii Nicéphora Niepcea je pomerne ľahké dešifrovať proces tejto hybridizácie: okrem významného umeleckého dedičstva (používanie tmavej komory, zmysel pre odtiene a pre negatív, prebratý z rytectva) vnucuje Niepceovi nie až tak dávno vynájdená litografia myšlienku selektívnej priepustnosti podkladu obrazu, vystaveného pôsobeniu emulzie... nezabúdajme

PRÍLOHA

ani na priemyselnú úroveň a na mechanickú reprodukovateľnosť litografie. Prítomná je napokon aj veda: Niepce používa galileovské nástroje ako sú šošovky ďalekohľadov alebo mikroskopov. Piktoralisti sa zaujímali o prvú z týchto troch úrovní a ich fotografické práce sa veľmi nelíšia od tých Niepceových. A práve túto závislosť mieni Strand priamo uprostred vojny spochybniť tvrdením, že fotografia je predovšetkým objektívnym dokumentom, nevyvrátiteľným svedectvom.

V tom istom roku sa Edward Steichen na rozkaz generála Patricka ujal riadenia leteckého fotografického prieskumu, vedeného americkým expedičným zborom vo Francúzsku. Mal takmer štyridsať rokov a so svojou minulosťou maliara-fotografa bol jedným z vedúcich osobností piktoralizmu. Bol zároveň veľkým priateľom Francúzska, ktoré viackrát navštívil, aby sa tam stretol s Rodinom, Monetom a inými veľkými umelcami.

Spolu s päťdesiatimi piatimi dôstojníkmi a 1111 povolanými mužmi sa Steichen chystá zorganizovať letecký prieskum „ako v továrni" a to prostredníctvom deľby práce (bežiace pásy v automobilkách Ford boli v prevádzke od roku 1914!). Letecké pozorovania vlastne hneď na začiatku vojny prestávajú byť epizódnymi záležitosťami, takže viac než len o obrazy išlo o akýsi tok obrazov, o milióny políčok, ktoré zo dňa na deň stále pozornejšie sledovali štatistický vývoj tohto prvého veľkého vojensko-priemyselného konfliktu. Letecká fotografia bola spočiatku mocnosťami prehliadaná, no po bitke na Marne si aj ona začína robiť nároky na vedeckú objektívnosť, porovnateľnú s objektívnosťou lekárskej či policajnej fotografie. Odvtedy sa výkony spojené s čítaním a dešifrovaním fotografických políčok alebo filmov stávajú profesionálnou prácou, ktorá už nie je ničím iným než interpretáciou znakov, vývojom vizuálnych kódov predznamenávajúcich súčasné systémy rekonštrukcie numerického obrazu i tajomstvom víťazstva – *the predicative capability*.

Civilní filmári a fotografi, matne spájaní so špiónmi, sú vo všeobecnosti od armádnych zón vzdialení. Ukazovať ľuďom v zázemí vojnu zo subjektívneho hľadiska takto zostáva vyhradené práve maliarom-fotografom, kresličom a rytcom v denníkoch, almanachoch a obrázkových časopisoch, zaplavených fiktívnymi dokumentmi, šikovne retušovanými fotkami, viac alebo menej autentickými rozprávaniami o individuálnych senzačných akciách a hrdinských bojoch z iných dôb.

Na konci vojny sa úplne deprimovaný Steichen utiahne do svojho francúzskeho vidieckeho domu. Tam spáli všetky svoje predošlé práce a prisahá, že sa viac štetca nedotkne a že opustí výtvarnú inšpiráciu v prospech *novej definície obrazu priamo inšpirovanej inštrumentálnou fotografiou a jej pragmatickými metódami*. Spolu so Steichenom a niekoľkými ďalšími pamätníkmi prvej svetovej vojny sa vojnová fotografia čoskoro stane fotografiou amerického sna a jej obrazy onedlho splynú s inými, rovnako zbavenými identity – s obrazmi veľkého systému priemyselnej reklamy a jej kód-

mi, slúžiacimi na spustenie masového konzumu a proto-popovej kultúry..., akým bolo „vyhlásenie mieru celému svetu" prezidenta Roosevelta.

Napriek tomu Steichen tvrdil, že vojnová misia, ktorú viedol, bola úspešná jedine vďaka jeho znalosti francúzskeho umenia (impresionistov, kubistov a najmä Rodinovho diela). Toto vyhlásenie nie je ani v najmenšom paradoxné, pretože, ako napísal Guillaume Appolinaire okolo roku 1913 o kubizme, *v tomto umení išlo predovšetkým o vysvetlenie súmraku reality*, o estetiku miznutia, zrodenú z bezprecedentného obmedzenia subjektívneho videnia inštrumentálnym zdvojením percepčných modov a reprezentácie.

Napriek tomu, že delá zmĺkli, intenzívna optická a zvuková aktivita na konci svetového konfliktu neutícha. Po *oceľových búrkach* vojny, ktorá sa podľa Ernsta Jüngera *vrhala viac na priestory ako na ľudí*, nasleduje mediálne zneistenie, čo sa neprestáva šíriť, nezávisle od krehkých mierových zmlúv a provizórnych prímerí. Krátko po vojne sa Briti rozhodnú čiastočne opustiť klasické zbrojenie a investujú do logistiky percepcie: do propagandistických filmov, ale aj do zariadení slúžiacich na pozorovanie, detekciu a prenos.

Američania chystajú svoje budúce operácie v Tichom oceáne, kam pod zámienkou prípravných obhliadok pre nakrúcanie filmov posielajú režisérov ako je John Ford, ktorý z nákladnej lode pedantne nakrúti zábery prístupov do veľkých orientálnych prístavov i možnosti ich obrany... a prirodzene ten istý Ford bude o niekoľko rokov vymenovaný na čelo OSS (Office of Strategic Service) a pri nakrúcaní vojny v Pacifiku vezme na seba prakticky tie isté riziká ako vojaci, ktorí v nej bojujú (v bitke pri Midway v roku 1942 príde o oko). Svojej vojenskej kariére vďačí medzi iným aj za takmer antropomorfné pohyby kamery, ktoré už predznamenávajú optické snímanie priestoru pri videodozore.

Ani porazení, zruinovaní a dočasne odzbrojení Nemci sa však celkom nevzdávajú. Keďže slávna Luftwaffe zatiaľ neexistuje a niet ani bojových lietadiel, Nemci používajú na pozorovanie malé rekreačné lietadlá.

„Ako sme to robili?" rozpráva plukovník Rowehl. „Využívali sme každú škárku v oblakoch, alebo sme rátali s tým, že si nás Francúzi alebo Česi nevšimnú; občas sme za sebou ťahali reklamu na čokoládu!" Mesiac čo mesiac, dokonca bez obáv, zaznamenávali postup obranných prác na nešťastnom gdaňskom koridore a neskôr pri stavbe Maginotovej línie. Zatiaľ čo sa na poli boja, ktorý sa mal odohrať o desať rokov neskôr, inštalovali ťažké betónové a oceľové infraštruktúry, cesty a železnice, krehké filmárske lietadlá – akýsi negatív týchto ťažkých stavieb – ich zachytávali do pamäte v očakávaní vojny, ktorá mala ešte len vypuknúť.

preložila ***Mária Ferenčuhová***
(krátené)

(Vzhľadom na rozsah neuverejňujeme poznámkový aparát textu, ktorý je náležitou súčasťou diela.)

Publikácia o Štefanovi Uhrovi sa prvýkrát prezentovala na festivale Art Film Trenčianske Teplice a na knižných pultoch sa objaví v priebehu letných mesiacov. Vydanie publikácie Paula Virilia Stroj videnia v preklade Márie Ferenčuhovej sa z finančných dôvodov zatiaľ presúva na neurčitú dobu.

PRÍLOHA

Prírastky do knižnice SFÚ

Jiří Zeman
Předtuchy slavných
Praha, ADONAI 2001, 229 s.

Petr Hořec
Přátelství, která neumírají
Karel Höger, Dana Medřická, Jan Pivec, Bohuš Záhorský
Praha, Hart 2001, 89 s.

Petr Hořec
Přátelství, která neumírají
Zdeněk Štěpánek, Josef Beyvl, Eduard Kohout, Olga Scheinpflugová
Praha, Hart 2001, 88 s.

Petr Hořec
Přátelství, která neumírají
Vladimír Menšík, Jiřina Šejbalová, Jarmila Kronbauerová, Václav Trégl
Praha, Hart 2001, 88 s.

Petr Hořec
Přátelství, která neumírají
Jaroslav Marvan, Marie Rosůlková, Jaroslav Vojta, Josef Gruss
Praha, Hart 2001, 88 s.

Jana Dudková
Línie, kruhy a svety Emira Kusturicu
Bratislava, SFÚ 2001, 296 s. + čb. fot.

Filmová ročenka 2000
Bratislava, SFÚ 2001, 504 s.

Diane Negra
Off – White Hollywood
American culture and ethnic female stardom
London, Routledge 2001, 221 s.

Stephen Mulhall
On Film
London, Routledge 2002, 142 s.

Richard Kearney
On Stories
London, Routledge 2002, 193 s.

British Horror Cinema
Edited by Steve Chibnall and Julian Petley
London, Routledge 2002, 242 s.

The Film Cultures Reader
Edited by Graeme Turner
London, Routledge 2002, 524 s.

Sabine Hake
German National Cinema
London, Routledge 2002, 232 s.

Westerns
Films-Through-History
Edited by Janet Walker
New York, Routledge 2001, 264 s.

Christopher E. Gittings
Canadian National Cinema
Ideology, difference and representation
London, Routledge 2002, 338 s.

Jean-Pierre Jeancolas
L'Ceil Hongrois
Quatre décennies de cinéma á Budapest 1963-2000
Budapest, Magyar Filmunió 2001, 324 s.

Kemps Film, TV and Video 2001 International
London, Variety Media Publications 2000, 1678 s.

Jiří Žák
Jean Marais
Mé dveře jsou dokořán
Brno, DOPLNĚK 2001, 167 s.

Alexander Grin
Nachové plachty
Praha, Academia 2001, 258 s.

Martina Pachmanová
Věrnost v pohybu
Hovory o feminismu, dějinách a vizualitě
Praha, One Woman Press 2001, 237 s.

Andy Warhol
A: Román
Praha, VOLVOX GLOBATOR 2001, 467 s.

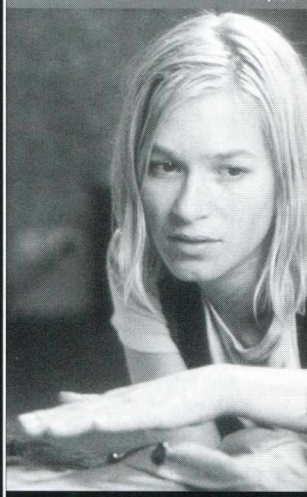
Robert Buchar
Sametová kocovina 2001
Odysea České nové vlny
Brno, Host 2001, 168 s.

Antonín J. Liehm
Ostře sledované filmy
Československá zkušenost
Praha, NFA 2001, 474 s. + čb. fot.

International Guide Film-Video-Festivals 2002
Berlin, Vistas 2002, 289 s.

Výpožičné hodiny (knižnica SFÚ):
1. 7. – 31. 8. 2002:
Ut.: 9.00 - 12.00 hod. a Št.: 14.00 - 16.00 hod.

FILM.SK 7/8
mesačník o filmovom dianí na Slovensku
2002 www.filmsk.sk dvojčíslo

Asociácia slovenských filmových klubov
Slovenský filmový ústav
4 živly

v spolupráci s

mestom Banská Štiavnica
kinom Akademik
čajovňou Klopačka
CMK Rubigall
Francúzskym inštitútom

organizujú

4. LETNÝ FILMOVÝ SEMINÁR 4 ŽIVLY

ŠTVRTÝ ROZMER

15.–18. august 2002

Celovečerné filmy:
Čoskoro bude koniec sveta, r. Aleksandar Petrović
Karabinieri, r. Jean-Luc Godard
Krajina v hmle, r. Theo Angelopoulos
Môj brat Tom, r. Dom Rotheroe
Sex a Lucia, r. Julio Medem
Strach jesť dušе, r. Rainer Werner Fassbinder
Zlá krv, r. Leos Carax
a iné

Lektorské úvody

Prednášky spojené s videoprojekciou

Krátke slovenské filmy a animované filmy študentov FTF VŠMU

Sprievodné podujatia

s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a Nadácie – Centrum súčasného umenia

viac informácií na www.asfk.sk

SLOVENSKÝ FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM INSTITUTE

na miestach:

kníhkupectvá:
Artforum
EX LIBRIS
Perfekt
Radosť Bardejov

filmové kluby:
FK Nostalgia
FK 901
FK 903
FK Univerzita Nitra
FK Tatra Košice
FK Freska 904 Bardejov
Klub filmového diváka Prešov

premiérové kiná:
Hviezda

Charlie centrum
Mladosť

vrátnica VŠMU
knižnica SFÚ

kino Aero Praha (ČR)

ISSN 1335-8286

Film.Sk je registrovaný MK SR pod reg. č. 2220/99